

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นและการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา
ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ผู้วิจัย นางอัจฉรา กุระชีระ **ปริญญา** คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาครอบครัวและสังคม)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพร เลี่ยนสลาย (2) รองศาสตราจารย์ ดร.ชินรัตน์ สมสืบ

ปีการศึกษา 2546

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวัดระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาของบุตรวัยรุ่น และวัดระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา (2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาของบุตรวัยรุ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวแตกต่างกัน (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวของบุตรวัยรุ่นกับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา และ (4) เพื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาของบุตรวัยรุ่นกับระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2546 จำนวน 396 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่า (1) ระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ของบุตรวัยรุ่นอยู่ในระดับสูงทั้งในภาพรวมและรายด้าน (2) ระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นในภาพรวมอยู่ในระดับสูง แต่การปฏิบัติจริงในด้านการศึกษา สุขภาพ ด้านการสนับสนุนทางอารมณ์ และด้านส่งเสริมการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง (3) ระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาของบุตรวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 (4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่นระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย สามารถร่วมกันทำนายความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาของบุตรวัยรุ่นได้ร้อยละ 32.2 และ (5) ระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาของบุตรวัยรุ่นกับระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น

Thesis title: THE EXPECTATION OF THE EARLY ADOLESCENCE AND THE ACTUAL PRACTICE ON CHILD CARE OF THE FATHER IN MUENG DISTRICT OF SURIN PROVINCE

Researcher : Mrs. Atchara Purateera **Degree :** Master of Home Economics(Family and Social Development); **Thesis advisors :** (1) Dr.Suraporn Siansalai ,Assistant Professor ; (2) Dr.Chinnarut Somsueb , Associate Professor ; **Academic year :** 2003

ABSTRACT

The purposes of the study were (1) to measure the level of the expectation for the father's role on child care of the early adolescence; (2) to measure the level of the actual practice on child care of the father; (3) to compare the levels of the expectation for the father's role on child care among groups of the adolescence who have different personal and family characteristics; (4) to study the relationships between the adolescences' personal and family factors with their expectations for the father's role on child care; and (5) to compare the adolescences' expectation for the father's role on child care with the actual practice on child care of the father.

The research sample was the 396 students who studied in M.S. 1-3 of B.E.2003 academic year in the secondary schools, undered the Office of the Basic Education commission, Ministry of Education in Mueng district of Surin province. The Data were collected by a questionnaire and analyzed by using the statistics, such as percentage, means, standard deviation, t-test, one-way ANOVA and stepwise multiple regression.

The results of this study were (1) the level of the expectation for the father's role on child care of the early adolescence towards child care of father was totally high; (2) the level of the actual practice on child care of father was totally high, however, the actual practice on health care, emotional support and learning support was about average; (3) the level of the expectation for the father's role on child care of the early adolescence which effected several factors including learning effectiveness, self-confidence and responsibility, the level of democratic child care and the level of negligent child care were significantly different at .05; (4) learning effectiveness and responsibility of the adolescence, the level of democratic child care and the level of negligent child care could be put together to predict the expectation for the father's role on child care of the early adolescence at about 32.2 percent; and (5) the level of the expectation for the father's role on child care of the early adolescence and the level of the actual practice on child care of the fathers were significantly different at .05.

Keyword : The Expectation of Adolescence.

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพร เสียนสลาย และรองศาสตราจารย์ ดร.ชินรัตน์ สมสืบ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ ตรวจและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งมาตลอด จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมนชาติ เจริญกรบุรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนศักดิ์ อัสวจุฬามณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุดา พชรพรรณพงษ์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์กรรณิการ์ จินากุล ที่ให้คำแนะนำด้านกระบวนการวิจัย อาจารย์มาลี นพเก้า ที่ช่วยให้คำแนะนำในการเขียนและตรวจสอบการใช้ภาษาไทย

ขอขอบคุณท่านผู้อำนวยการ อาจารย์และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้สนใจการศึกษาและผู้ที่มีส่วน สำคัญต่อความสำเร็จของการวิจัยครั้งนี้

อัจฉรา ภูระธีระ

พฤษภาคม 2547

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง.....	12
พัฒนาการและความต้องการของวัยรุ่น.....	17
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทบิดา.....	31
แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	64
การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	70
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน.....	74
ตอนที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย.....	96
ตอนที่ 3 ข้อเสนอจากการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง.....	112
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	114
สรุปการวิจัย.....	114
อภิปรายผล.....	118
ข้อเสนอแนะ.....	133
บรรณานุกรม.....	136
ภาคผนวก.....	148
ก ราชานามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ.....	149
ข แบบสอบถาม.....	151
ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามและ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	162
ประวัติผู้วิจัย.....	171

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 3.1	ค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือ (α) ของแบบวัดตัวแปร.....	69
ตารางที่ 4.1	จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ ลำดับที่เกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โครงสร้างของครอบครัว ค่าใช้จ่ายส่วนตัว และรูปแบบการเดินทางมาโรงเรียน.....	75
ตารางที่ 4.2	จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความเชื่อมั่น ในตนเองของบุตรวัยรุ่น.....	78
ตารางที่ 4.3	จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับ ความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น.....	79
ตารางที่ 4.4	จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับ การอบรมเลี้ยงดูของบิดาแบบประชาธิปไตย.....	80
ตารางที่ 4.5	จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับ การอบรมเลี้ยงดูของบิดาแบบเผด็จการ.....	81
ตารางที่ 4.6	จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับ การอบรมเลี้ยงดูของบิดาแบบปล่อยปละละเลย.....	82
ตารางที่ 4.7	จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความคาดหวัง ของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาในภาพรวม.....	84
ตารางที่ 4.8	จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความคาดหวัง ของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านการดูแลสุขภาพ.....	85
ตารางที่ 4.9	จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความคาดหวัง ของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านสนับสนุนทางอารมณ์.....	86
ตารางที่ 4.10	จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความคาดหวัง ของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านส่งเสริมการเรียนรู้.....	88
ตารางที่ 4.11	จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความคาดหวัง ของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านการปรับตัวทางสังคม.....	89
ตารางที่ 4.12	จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการปฏิบัติจริง ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นในภาพรวม.....	91

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.13 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการปฏิบัติจริง ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น ด้านการดูแลสุขภาพ.....	92
ตารางที่ 4.14 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการปฏิบัติจริง ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น ด้านสนับสนุนทางอารมณ์.....	93
ตารางที่ 4.15 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการปฏิบัติจริง ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น ด้านส่งเสริมการเรียนรู้.....	94
ตารางที่ 4.16 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการปฏิบัติจริง ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น ด้านการปรับตัวทางสังคม.....	96
ตารางที่ 4.17 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อ บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา จำแนกตามเพศของบุตร.....	97
ตารางที่ 4.18 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อ บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา จำแนกตามลำดับที่เกิดของบุตร.....	98
ตารางที่ 4.19 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อ บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	99
ตารางที่ 4.20 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อ บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา จำแนกตามความเชื่อมั่นในตนเอง ของบุตร.....	100
ตารางที่ 4.21 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อ บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา จำแนกตามความรับผิดชอบของบุตร.....	101
ตารางที่ 4.22 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อ บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา จำแนกตามโครงสร้างของครอบครัว.....	102

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.23 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา จำแนกตามระดับของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร.....	103
ตารางที่ 4.24 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา.....	106
ตารางที่ 4.25 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ (SEb) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ค่าทดสอบทีของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่เข้าสมการของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนที่ใช้ทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา.....	108
ตารางที่ 4.26 การทดสอบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดากับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น.....	111

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

ท่ามกลางการพัฒนาและความเจริญทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ และเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้ใช้ความรู้ ความสามารถอย่างเต็มที่ในการแข่งขันเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต การใช้เวลาจึงเป็นไปอย่างเข้มงวด ไม่ปล่อยเวลาให้หมดเปลืองไปอย่างไม่ได้ประโยชน์ แม้กระทั่งเด็กก็ยังมุ่งให้แสดงความสามารถทั้งในด้านการเรียน กีฬา ดนตรี ตลอดจนไปจนถึงการทำงานในอาชีพ การพัฒนาดังกล่าวเป็นการพัฒนาที่มองเฉพาะด้านเดียวไม่ได้มองไปถึงวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีความเป็นอยู่ของประชาชน กระแสของการเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดผลพวงที่เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดปัญหาทางสังคมและทวีความรุนแรงขึ้น เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทารุณเด็ก ความรุนแรงของอาชญากรรม โรคประสาทติ่งเครียด เป็นต้น วิถีชีวิตของประชาชนเกิดการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็ว เปลี่ยนจากสังคมที่มีความผูกพันกันด้านประเพณีเป็นสังคมที่เกี่ยวพันกันอย่างมีความสัมพันธ์ทางพันธะสัญญาด้านวัตถุและด้านผลประโยชน์ (ประเวศ วสี และคณะ 2536: 25 ; สุพรรณิ ไชยอำพร และ สนิท สมักรการ 2542: 6; ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ 2543: 4-5)

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้สถาบันต่างๆ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันสื่อ เป็นต้น ไม่สามารถปรับตัวให้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงทางสังคมได้ จึงปรากฏความสับสน ความขัดแย้งในสถาบันต่างๆ (พิทยา ว่องกุล 2541: 21) ดังเช่นสถาบันการศึกษาในปัจจุบันแยกเด็กออกจากความรู้ในวิถีชุมชน สร้างความหวังและปลูกฝังให้เด็กสั่งสมความรู้สึกที่แปลกแยกต่อชุมชนและต่ออาชีพของครอบครัว เกิดการดูถูกอาชีพของครอบครัวหรือวิถีชุมชน ยกย่องเชิดชูและสร้างฝันให้เด็กเรียนเก่งเป็นเป้าหมายชีวิต (พิทยา ว่องกุล 2542:149) เช่นเดียวกับสถาบันครอบครัว ปัจจุบันมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับการเลี้ยงดูบุตรด้วยค่านิยมใหม่ อันได้แก่ ค่านิยมในด้านการรู้จักการแสดงออก รู้จักคิดและให้เหตุผล รู้จักมุ่งอนาคตมากกว่าปัจจุบัน เชื่ออำนาจภายในตน มีระเบียบวินัยในตนเอง และต้องการสัมฤทธิ์ผล ซึ่งมีลักษณะเป็นไปในรูปแบบของการแข่งขันและท้าทายความสามารถของบุคคล เน้นการดูแลให้

เด็กฉลาด ทนคน รู้จักคิด รู้จักขบปัญหาและแข่งขันกับผู้อื่นเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในสังคม และมุ่งการสร้างสรรคทางด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ ปล่อยปละละเลยการอบรมด้านจิตใจและคุณธรรม ทำให้บุตรขาดแนวทางการปฏิบัติอย่างเหมาะสม มีความสับสนทางจิตใจ ซึ่งต่างจากค่านิยมแบบเดิมที่เน้นให้เด็กเป็นคนดี มีคุณธรรม (จรรยา สุวรรณทัต 2543: 11) ประกอบกับโครงสร้างและวิถีการดำเนินชีวิตในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปทำให้ผู้หญิงในฐานะมารดา มีบทบาทต่อสังคมมากขึ้น ไม่จำกัดอยู่เฉพาะในครอบครัวดังเช่นแต่ก่อน ต้องรับภาระงาน นอกบ้านในฐานะผู้หารายได้เพิ่มเติมให้แก่ครอบครัว โอกาสในการเอาใจใส่อบรมเลี้ยงดูบุตร มีน้อยลง ส่วนบุตรนอกจากจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูไม่เต็มที่แล้ว ยังต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมในสังคมที่มีสิ่งกระตุ้น มอมเมา หรือผลักดันให้ก้าวไปในทางเสื่อมอีกด้วย (คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและดูแลเด็กวัยรุ่น 2535: 1) และตัวบุตรเองโดยเฉพาะบุตรที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงที่พบว่า มีความขัดแย้งกับบิดามารดามากขึ้น มักเกิดจากการที่วัยรุ่นเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และความคิด เริ่มสร้างปรัชญาชีวิต อุดมคติ เริ่มพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง ต้องการความเป็นอิสระในการคบเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และเป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่ต้องการอยู่ใต้คำสั่งหรือข้อบังคับของบิดามารดา ไม่ต้องการให้ควบคุมใกล้ชิดเกินไป ต้องการให้เข้าใจว่าวัยรุ่นสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้เหมือนผู้ใหญ่ สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ต้องการเพียงคำปรึกษาประกอบการตัดสินใจเท่านั้น โดยไม่ต้องการให้ตัดสินใจแทน ในขณะที่บิดามารดาต้องการให้บุตรวัยรุ่นปฏิบัติตามแนวทางที่ตนต้องการ ทำให้บุตรวัยรุ่นเกิดความคับข้องใจ เกิดปฏิกิริยาต่อต้าน (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2534: 14; 2540: 360-361; รุจา ภูไพบูลย์ 2541: 91-92, 126; ทิพย์ภา เศษฐ์เซาวลิต 2541: 97) โดยเฉพาะบิดาของวัยรุ่นที่เป็นชนชั้นกลางนั้นมักจะตั้งความหวังให้บุตรเป็นตัวแทน ของความสำเร็จที่ตนขาดไป ใช้บุตรเป็นเครื่องบ่งบอกสถานะของตนเอง ให้บุตรเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เน้นเรื่องการแต่งกาย การเข้าสังคม ให้เรียนพิเศษ และเรียนในระดับมหาวิทยาลัย โดยจัดตารางกิจกรรมต่างๆ ให้บุตร

ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาช่องว่างระหว่างวัย (Generation gap) ซึ่งมักพบในระยะวัยรุ่นตอนต้นมากกว่าช่วงวัยอื่น โดยมีศูนย์กลางในเรื่องระเบียบวินัยในตนเองและการควบคุมตนเอง (Self-discipline and Self-control) และความเข้าใจกฎระเบียบ ทศนคติ ประสพการณ์และพฤติกรรมต่าง ๆ ระหว่างบิดาและบุตรไม่ตรงกัน(ศรีเรือน แก้วกังวาล 2540: 365-366; Steinberg, 1991 อ้างถึงใน จตุรพร ลิมมันจริง 2544: 330) ส่วนรัฐบาลและองค์กรเอกชนต่าง ๆ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับบทบาทบิดามากขึ้น มีการณรงค์ให้บิดาเพิ่มบทบาทความรับผิดชอบ ส่งเสริมให้บิดา เข้าใจความต้องการของบุตรวัยรุ่นและเพิ่มบทบาทในการเลี้ยงดูบุตร โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรและช่วยทำงานบ้าน โดยเชื่อว่าหากสามารถทำให้ผู้ชายยอมรับและเข้าใจบทบาทในการเลี้ยงดู

บุตรจะทำให้คุณภาพชีวิตของบุตรดีขึ้นกว่าเดิม (ภัสสร ลิมานนท์ 2544:184 ,199) และ จากการ ศึกษาของ กุสุมาลี ไชยเมือง (2540: 2) พบว่าผู้ชายในบทบาทบิดาแบบใหม่ช่วยให้บุตร ได้ใกล้ชิด กับบิดามากขึ้น เกิดความรัก ความไว้วางใจ ความผูกพันอันแน่นแฟ้นกับบิดา ส่งผลต่อพฤติกรรม และสุขภาพจิตของบุตร บุตรมีความอบอุ่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยเฉพาะเด็กผู้ชายสามารถ เลียนแบบบทบาทเพศได้อย่างเหมาะสม และจากผลการศึกษาของลักขณา ฤทธิ์สนธิ์ (2532: 20) พบว่า เด็กหญิงได้เห็นแบบอย่างผู้ชายจากบิดา ทำให้ทราบบทบาทบิดา บทบาทสามี ความรับผิดชอบ ของผู้ชาย และหัดปรับตัวให้เข้ากับบทบาทผู้ชาย

จะเห็นได้ว่าสังคมให้ความสำคัญกับบทบาทบิดาแบบใหม่ซึ่งเชื่อว่าจะเป็นแนวทาง ในการส่งเสริมความเข้าใจ และสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่นอันจะทำให้ครอบครัว สามารถประคับประคองวัยรุ่นไปในทางที่ถูกที่ควร และช่วยให้บุตรวัยรุ่นสามารถปรับตัว สามารถ ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ด้วยดีและไม่เป็นภาระแก่สังคม บทบาทของบิดาดังกล่าวนี้เป็นบทบาท ตามความคาดหวังของสังคม ซึ่งไม่สามารถจะมั่นใจได้ว่าบุตรเองจะมีความคาดหวังต่อบทบาทบิดา ในลักษณะดังกล่าวนี้ในระดับใด โดยเฉพาะสังคมในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ซึ่งเป็นสังคมที่มี หลากหลายอาชีพอีกทั้งเป็นสังคมที่ประกอบด้วยบุคคลหลายเชื้อชาติ การทราบว่าบุตรมีความคาด หวังต่อบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรอย่างไร ช่วยให้ได้ข้อมูลซึ่งจะสามารถตอบสนองความ ต้องการของบุตรวัยรุ่นได้เหมาะสมและเป็นไปตามความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่าปัจจุบันบุตรวัยรุ่นมีความคาดหวัง ต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาอย่างไร บิดาแสดงบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่น มากน้อยเพียงใด ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทบิดามีความแตกต่างจากบทบาทบิดา ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นเพียงใด มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความแตกต่างของความคาดหวัง ของบุตรวัยรุ่น อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาหาก่อนที่จะเกิดความขัดแย้งระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่น เพื่อ ที่วัยรุ่นจะสามารถผ่านไปสู่พัฒนาการขั้นต่อไปได้อย่างราบรื่น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาถึงความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา และ การปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

- 2.1 เพื่อวัดระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา
- 2.2 เพื่อวัดระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา
- 2.3 เพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวแตกต่างกัน
- 2.4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวของบุตรวัยรุ่นกับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา
- 2.5 เพื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดากับระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวความคิดในการศึกษาความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดากับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาได้พัฒนามาจากแนวคิด ทฤษฎี ความคาดหวัง ปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวัง และความต้องการของวัยรุ่น โดยเมอร์เรย์ (Murray, 1968: 416) ,ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2542: 260-261) , เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล (2543: 11) ได้กล่าวถึงความคาดหวังในบทบาทว่าเป็นการประเมินค่าหรือความคิดเห็นที่มีต่อบุคคล ซึ่ง ความคาดหวังของแต่ละคนขึ้นกับองค์ประกอบสำคัญ คือประสบการณ์ ความคิดความรู้สึกส่วนตัว ความสัมพันธ์กับบุคคล และกฎเกณฑ์ของสังคม นอกจากนี้เนดเลอร์ และ ลอเลอร์ (Nadler and Lawler, 1977: 67-68 อ้างถึงใน อังคณา สาลาด 2541: 66) กล่าวไว้ว่า บุคคลมีทัศนคติ ความต้องการหรือความคาดหวังแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละบุคคล เช่น ภูมิหลัง ประสบการณ์ การศึกษา การฝึกอบรม ทักษะ และอายุ ส่วนเซอร์ล็อก (Hurlock, 1973: 191-194) กล่าวถึง ปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความคาดหวังแตกต่างกันว่าประกอบด้วย วัฒนธรรม ชนิดของครอบครัว ชนชั้นทางสังคม วินัย ฐานะในกลุ่ม การใช้กลไกการหลบหนี การบอกกล่าวถึง ความคาดหวัง ความล้มเหลวและความสำเร็จในอดีต เพศ เชื้อชาติ ปัญญา และบุคลิกภาพ ดังนั้น ความคาดหวังของวัยรุ่นจะมีมากน้อยหรือแตกต่างกันเพียงใดจึงขึ้นกับองค์ประกอบเหล่านี้ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่น่าจะมีผลทำให้วัยรุ่น มีความ

คาดหวังต่างกัน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย เพศของบุตรวัยรุ่น ลำดับที่เกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ ปัจจัยทางครอบครัว ประกอบด้วย โครงสร้างของครอบครัว รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร

นอกจากนั้น การศึกษาบทบาทของบิดาจาก รุจา ภูโพนบูลย์ (2541: 91-92), วราภรณ์ ตระกูลศุภยดี (2544: 108-109), แอนเดอร์สัน (Anderson, 1982: 150-159), ฮัมฟรีย์ และฮัมฟรีย์ (Humphrey and Humphrey, 1985) และทฤษฎีพัฒนาครอบครัวของคูวอลล์ (Duvall's development theory) ซึ่งเป็นแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทบิดาตามที่นักวิชาการและสังคมคาดหวังไว้ สามารถสรุปเป็นแนวทางการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาได้ 4 ด้าน คือ ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านสนับสนุนทางอารมณ์ ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านการปรับตัวทางสังคม

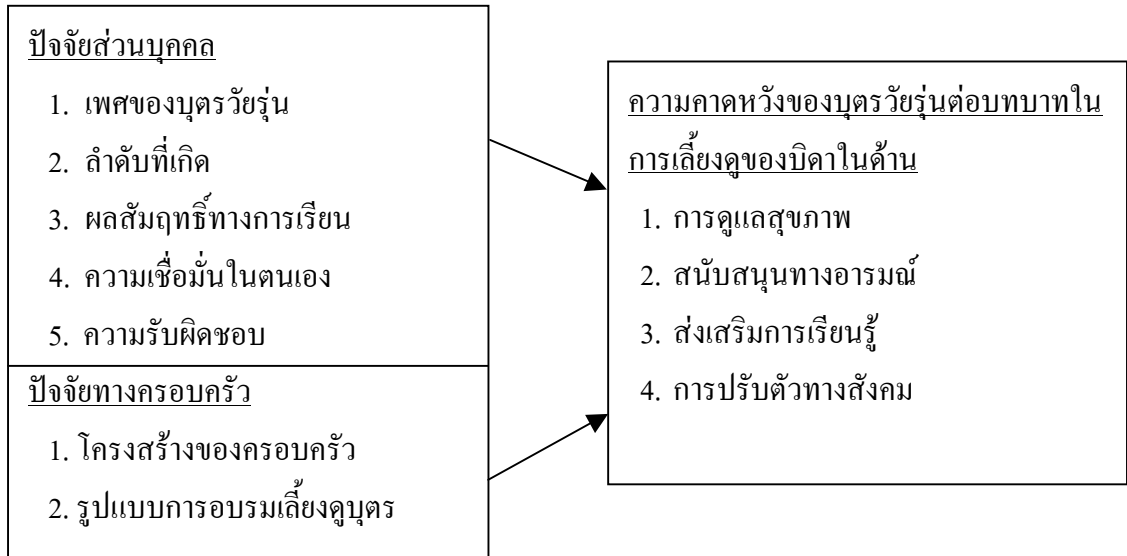
จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น สามารถพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวกับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ซึ่งครอบคลุมตัวแปรดังต่อไปนี้

1) ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย เพศของบุตรวัยรุ่น ลำดับที่เกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ โครงสร้างของครอบครัว รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร

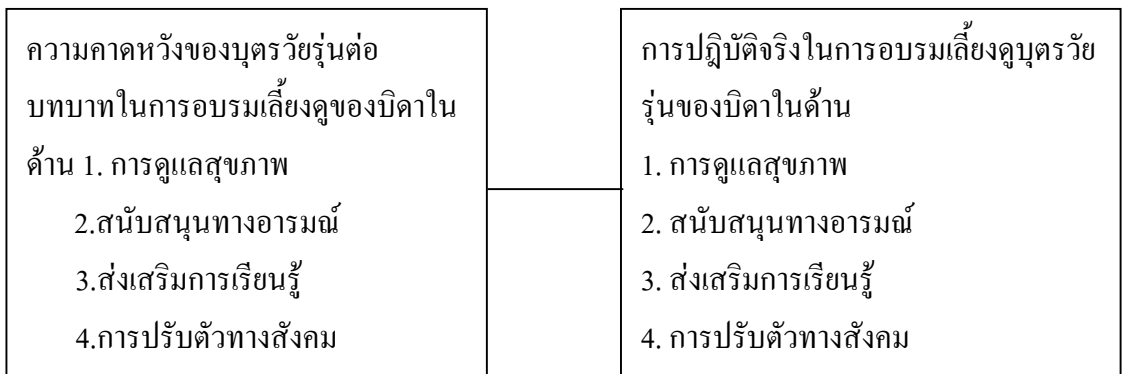
2) ตัวแปรตาม ประกอบด้วย ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

และกรอบแนวคิดในการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดากับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา ดังนี้

กรอบแนวคิดที่ 1

กรอบแนวคิดที่ 2

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 บุตรวัยรุ่นที่เพศแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน

4.2 บุตรวัยรุ่นที่มีลำดับที่เกิดแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน

4.3 บุตรวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน

4.4 บุตรวัยรุ่นที่มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน

4.5 บุตรวัยรุ่นที่มีความรับผิดชอบแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน

4.6 บุตรวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีโครงสร้างของครอบครัวแตกต่างกันมีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน

4.7 บุตรวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยรูปแบบการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแบบเผด็จการ และแบบปล่อยปละละเลยในระดับที่แตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน

4.8 ปัจจัยด้านเพศ ลำดับที่เกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ โครงสร้างของครอบครัว รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร สามารถทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

4.9 ระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามีความแตกต่างกับระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยสนใจในการศึกษาครั้งนี้ คือ วัยรุ่นตอนต้นที่มีอายุในช่วง 13-15 ปี ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในระบบโรงเรียน กำหนดประชากรในที่นี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 1-3 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาเนื้อหา 3 ด้าน คือ

5.2.1 ศึกษาความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นเกี่ยวกับบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาในด้านการดูแลสุขภาพ ด้านสนับสนุนทางอารมณ์ ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านการปรับตัวทางสังคม

5.2.2 ศึกษาการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นในด้านการดูแลสุขภาพ ด้านการสนับสนุนทางอารมณ์ ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านการปรับตัวทางสังคม

5.2.3 ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางครอบครัวที่มีผลต่อความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

5.3 ขอบเขตด้านเวลา

ใช้เวลาในการจัดเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกรกฎาคม 2546

5.4 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศของบุตรวัยรุ่น ลำดับที่เกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ โครงสร้างของครอบครัว รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 บุตรวัยรุ่น หมายถึง วัยรุ่นตอนต้นที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 ในปีการศึกษา 2546 ทั้งเพศหญิงและชาย ในโรงเรียนเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

6.2 ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น หมายถึง สิ่งที่บุตรวัยรุ่นคิดไว้ล่วงหน้าต่อความสามารถของบิดาในด้านการดูแลสุขภาพ ด้านสนับสนุนทางอารมณ์ ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านการปรับตัวทางสังคม

6.2.1 ด้านการดูแลสุขภาพ หมายถึง บุตรวัยรุ่นต้องการให้บิดาให้คำแนะนำ เกี่ยวกับอาหารที่มีประโยชน์ การดูแลสุขภาพอนามัยและรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ส่งเสริม การ

ออกกำลังกาย ได้รับความปลอดภัยจากสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ได้รับความใช้จ่ายและสิ่งของ เครื่องใช้ที่เหมาะสม

6.2.2 ด้านสนับสนุนทางอารมณ์ หมายถึง บุตรวัยรุ่นต้องการได้รับความรัก ความเอาใจใส่ กำลังใจจากบิดา บิดารับฟังความคิดเห็นของวัยรุ่น เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการควบคุมอารมณ์ แนะนำวิธีผ่อนคลายความตึงเครียดที่เหมาะสม

6.2.3 ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง บุตรวัยรุ่นต้องการให้บิดาสอนการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ สอนวิธีแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม ให้อิสระในการคิด ตัดสินใจด้วยตนเอง ชี้แนะประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์

6.2.4 ด้านการปรับตัวทางสังคม หมายถึง บุตรวัยรุ่นต้องการได้รับความปรึกษา คำแนะนำจากบิดาเพื่อให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพทางสังคมได้อย่างมีความสุข โดยให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ชุมชน ได้รับการแนะนำเกี่ยวกับบทบาททางสังคมและติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม บิดาเป็นแบบอย่างด้านระเบียบวินัย

6.3 การปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา หมายถึง การอบรมดูแลเอาใจใส่บุตรวัยรุ่นของบิดาในด้านการดูแลสุขภาพ ด้านสนับสนุนทางอารมณ์ ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านการปรับตัวทางสังคม

6.3.1 ด้านการดูแลสุขภาพ หมายถึง บิดาให้คำแนะนำแก่บุตรวัยรุ่นเกี่ยวกับอาหารที่มีประโยชน์ การดูแลสุขภาพอนามัยและรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ส่งเสริมการออกกำลังกาย ดูแลบุตรให้ได้รับความปลอดภัยภายในบ้าน จัดสรรค่าใช้จ่ายและสิ่งของเครื่องใช้ที่เหมาะสม

6.3.2 ด้านสนับสนุนทางอารมณ์ หมายถึง บิดาของบุตรวัยรุ่นให้ความรัก ความเอาใจใส่ กำลังใจ รับฟังความคิดเห็นของบุตรวัยรุ่น เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการควบคุมอารมณ์ แนะนำวิธีผ่อนคลายความตึงเครียดที่เหมาะสม

6.3.3 ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง บิดาสอนให้บุตรวัยรุ่นใช้เหตุผลในการตัดสินใจ วิธีแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม ให้อิสระในการคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง ชี้แนะประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์

6.3.4 ด้านการปรับตัวทางสังคม หมายถึง บิดาส่งเสริมบุตรวัยรุ่นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ชุมชน ให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น สอนเกี่ยวกับบทบาททางสังคม ส่งเสริมให้ติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรในด้านระเบียบวินัย

6.4 ลำดับที่เกิด หมายถึง ลำดับที่เกิดของบุตรวัยรุ่นและนับเฉพาะบุตรที่เกิดรอดในครอบครัว โดยตอบตามสภาพความเป็นจริง และผู้วิจัยนำมาจัดกลุ่ม แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ

บุตรคนเดียว หมายถึง บุตรที่ไม่มีทั้งพี่และน้อง

บุตรคนโต หมายถึง บุตรที่มีน้องไม่จำกัดจำนวน

บุตรคนกลาง หมายถึง บุตรที่มีทั้งพี่และน้องโดยไม่จำกัดจำนวน

บุตรคนสุดท้อง หมายถึง บุตรที่มีพี่ไม่จำกัดจำนวน

6.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เกรดเฉลี่ยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของบุตรวัยรุ่นตอนต้นที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 , 2 และ 3 ทั้งเพศหญิงและชาย ในโรงเรียนเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ที่เป็นการประเมินผลการเรียนตามปกติของโรงเรียน โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

6.5.1 ระดับผลการเรียนในเกณฑ์ต่ำ หมายถึง นักเรียนที่ได้เกรดเฉลี่ยน้อยกว่า 2.50

6.5.2 ระดับผลการเรียนในเกณฑ์ปานกลาง หมายถึง นักเรียนที่ได้เกรดเฉลี่ย 2.50 – 2.99

6.5.3 ระดับผลการเรียนในเกณฑ์ดี หมายถึง นักเรียนที่ได้เกรดเฉลี่ย 3.00 – 4.00

6.6 ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การกล้าแสดงออกของบุตรวัยรุ่นในการตอบคำถาม กล้าซักถาม มีความรอบคอบ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเองและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม สามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) กำหนดค่าเป็น 5 ระดับ

6.7 ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจของบุตรวัยรุ่นในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้สำเร็จโดยไม่ต้องให้ผู้อื่นต้องดักเตือนหรือควบคุม ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย สามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดค่าเป็น 5 ระดับ

6.8 โครงสร้างของครอบครัว หมายถึง ลักษณะครอบครัวของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาในปีที่ 1 , 2 และ 3 ปีการศึกษา 2546 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ในขณะทำการเก็บข้อมูล ซึ่งพิจารณาจากจำนวนรุ่นของคนในครอบครัว จำแนกเป็น 4 ลักษณะคือ

6.8.1 ครอบครัวที่ประกอบด้วยบิดา มารดา และบุตรเท่านั้น

6.8.2 ครอบครัวยุคใหม่ที่ประกอบด้วยบิดา มารดา และบุตรรวมทั้งบุคคลอื่น เช่น ลุง ป้า
น้า อา อาศัยอยู่ร่วมกัน

6.8.3 ครอบครัวยุคใหม่ที่ประกอบด้วยบิดาและบุตรเท่านั้น

6.8.4 ครอบครัวยุคใหม่ที่ประกอบด้วยบิดา บุตร และบุคคลอื่น เป็นลุง ป้า น้า อา
อาศัยอยู่ร่วมกัน

6.9 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร หมายถึง วิธีการปฏิบัติ สั่งสอน ช่วยเหลือของบิดา
แม่บุตรวัยรุ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยวาจาและการกระทำ แบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ

แบบประชาธิปไตย หมายถึง บิดาให้อิสระในการกระทำแก่บุตร ยอมรับ
ในความสามารถและความคิดเห็นของบุตรในขอบเขตที่เหมาะสม

แบบเผด็จการ หมายถึง บิดาจะควบคุมทั้งพฤติกรรม ความคิด ทัศนคติและความ
รู้สึกโดยตรงและเปิดเผย บิดาจะออกคำสั่งให้ปฏิบัติตาม ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะถูกลงโทษ

แบบปล่อยปละละเลย หมายถึง บิดาไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ ไม่ให้ความช่วยเหลือ
สนับสนุนและไม่ให้คำแนะนำเมื่อจำเป็น

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา จะช่วยให้ทราบถึงความคิดเห็นของวัยรุ่นต่อวิธีการ
อบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดาในปัจจุบัน

7.2 ทำให้ทราบถึงความแตกต่างระหว่างความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาท
ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา กับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา

7.3 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรม
เลี้ยงดูของบิดา

7.4 เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ครอบครัวได้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาท
บิดาในการส่งเสริมการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของบุตรวัยรุ่น

7.5 ผลการวิจัยเป็นกระจุกเงาสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการเลี้ยงดูบุตรของบิดาว่าปฏิบัติ
อย่างไร มากน้อยเพียงใด เพื่อให้เกิดการรับรู้และความตระหนัก ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีขึ้น

7.6 ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างรูปแบบจัดทำโครงการ
วางนโยบาย เพื่อส่งเสริมบทบาทบิดาที่เหมาะสม ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการผลิตสื่อเพื่อให้
บิดามีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเลี้ยงดูบุตรและตระหนักในความสำคัญของการมีส่วนร่วม
ในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น ต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาระหว่างบุตรวัยรุ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวแตกต่างกัน รวมทั้งเพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นกับระดับ การปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อาศัยแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง
2. พัฒนาการและความต้องการของวัยรุ่น
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของบิดา
4. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

1.1 ความหมายเกี่ยวกับความคาดหวัง

ตามพจนานุกรมของเวบสเตอร์ (Webster's New World Dictionary, 1976: 172) ให้ความหมาย ความคาดหวัง คือ สิ่งที่เกิดขึ้นล่วงหน้า เหตุผลที่คาดเอาไว้ในบางเรื่อง

พีชนี้ วรกวิน (2525: 69) กล่าวว่า ความคาดหวัง คือ การประเมินค่าบุคคล หรือตนเองด้านจิตในการรู้สึก ทั้งจิตรู้สึกสำนึกและจิตได้สำนึก และใช้ความคาดหวังมาเป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมที่จะมีต่อบุคคลที่ตนเองคาดหวัง หรือต่อตนเองในลักษณะที่ถูกต้อง โดยที่ความคาดหวังนั้นอาจจะตรงกับความเป็นจริงที่ถูกต้องและเกิดขึ้น หรือห่างไกลความเป็นจริงก็ได้ ซึ่งมีผลกระทบต่อการยอมรับตัวตนที่แท้จริงของบุคคลเป็นอย่างมาก

อังคณา สาลาด (2541: 71) ให้ความหมายของ ความคาดหวังไว้ว่า เป็นกระบวนการหนึ่งของความคิดที่เป็นสภาวะทางจิตอย่างหนึ่งของบุคคลที่คาดคะเนหรือคาดการณ์ล่วงหน้า และมุ่งหวังต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าควรจะเป็น ควรจะเป็น ควรจะมีโดยพิจารณาจากความเหมาะสม

ความต้องการและความรู้สึกนึกคิด การใช้วิจารณญาณของตนเอง และประสบการณ์ ที่ผ่านมา ตลอดจนสถานการณ์ที่ได้รับในปัจจุบัน

ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2542: 260-261) ให้ความหมาย ความคาดหวัง หมายถึง การคาดการณ์ถึงโอกาสที่จะเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ หรือการกระทำของตนเอง ในลักษณะที่ว่า ใครทำอะไรก็ควรได้รับผลอย่างนั้น โดยความคาดหวังเป็นแรงผลักดัน หรือแรงขับที่ช่วยให้บุคคลกระทำพฤติกรรมบางอย่างให้ไปสู่จุดหมายปลายทางได้และความคาดหวังของบุคคลจะแตกต่างกันขึ้นกับประสบการณ์ของบุคคล

ศักดิ์พิสุทธิ อัครสิริธีรกุล (2544: 32-33) ให้ความหมายความคาดหวังของบุคคลว่าหมายถึง ความต้องการหรือการคาดคะเนของบุคคลที่มีทั้งต่อตนเอง บุคคลอื่นและสถานการณ์รอบตัวให้มีพฤติกรรม การกระทำ หรือเหตุการณ์ในอนาคตให้เป็นไปตามความพอใจของตนเอง ซึ่งความต้องการหรือการคาดคะเนของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับความรู้สึกหรือแรงจูงใจและประสบการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันของแต่ละบุคคลด้วย

ปริญดา เลิกสายเพ็ง (2545: 59) กล่าวว่า ความคาดหวังเป็นความคิด ความรู้สึก ความต้องการหรือความมุ่งหวังของบุคคลที่มีต่อบางอย่าง ซึ่งจะเป็นบุคคล เหตุการณ์ การกระทำ ฯลฯ เป็นการคิดไว้ล่วงหน้า และความคาดหวังจะเป็นไปตามประสบการณ์ของบุคคล

เมอร์เรย์ (Murray, 1968: 416) กล่าวว่า ความคาดหวังในบทบาท หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อบุคคลซึ่งอยู่ในตำแหน่งใด ตำแหน่งหนึ่ง ทั้งที่ได้กระทำหรือไม่กระทำ ความคาดหวังในบทบาทจะแสดงออกมาในรูปของการกระทำที่บุคคลคิดว่าควรทำตามสิทธิหรือหน้าที่ในตำแหน่งนั้น ๆ ที่ตนครอบครองอยู่

รุจา ภูไพบูลย์ (2541: 71) กล่าวว่า ความคาดหวังในบทบาท (role expectation) หมายถึง บรรทัดฐานที่สังคมกำหนดให้ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งนั้น ๆ ควรจะมีบทบาทตามที่กำหนดไว้

เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล (2543: 11-12) กล่าวถึง ความคาดหวังในบทบาท ว่าเป็นความคาดหวังซึ่งแต่ละบุคคลมีต่อพฤติกรรมหรือบทบาทของคนอื่น เช่น บทบาทบิดา ซึ่งบุตรคาดหวังว่าบิดาจะต้องเป็นตัวอย่างหรือแบบอย่างของตนในการนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และกล่าวว่าการที่คนเรามีตำแหน่งและบทบาทที่ต้องเกี่ยวข้องกันในสังคมทำให้บุคคลแต่ละบุคคลมีความคาดหวังพฤติกรรมจากบุคคลอื่น การคาดหวังที่คนเรามีต่อบุคคลอื่นนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดส่วนตัว กฎเกณฑ์ของสังคม ตลอดจนสถานการณ์ในขณะที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

จากความหมายของความคาดหวังดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาประมวลและสรุปว่า ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดา หมายถึง ความคิด ความรู้สึก ความมุ่งหวังที่บุตรวัยรุ่นคิดไว้ล่วงหน้าต่อความสามารถของบิดาในการตอบสนองความต้องการของวัยรุ่น ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ขึ้นกับองค์ประกอบด้านประสบการณ์ ความคิดความรู้สึกส่วนตัว ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว และกฎเกณฑ์ของสังคม

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง

ความคาดหวังของบุคคลเป็นการตอบสนองความต้องการ ดังนั้นความต้องการกับความคาดหวังเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันแทบจะแยกไม่ออก เพราะถ้ามนุษย์เกิดความต้องการแล้ว ความคาดหวังก็จะตามมา อย่างไรก็ตาม ความต้องการของมนุษย์เมื่อได้รับการตอบสนองในระดับที่ต้องการแล้วก็จะมีการคาดหวังในสิ่งที่อยู่สูงขึ้นไปอีกตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นได้ตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ ที่ได้กล่าวถึงความต้องการชั้นต่างๆตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย
3. ความต้องการความรักและการยอมรับ
4. ความต้องการการยกย่องนับถือ
5. ความต้องการที่จะรู้และเข้าใจตนเอง

ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์และความคาดหวังมีลักษณะคล้ายคลึงกันและเกี่ยวข้องกัน คือ ถ้าความคาดหวังหรือความมุ่งหวังของบุคคลได้รับการตอบสนองแล้วมนุษย์จะมีความต้องการในสิ่งที่สูงขึ้น จึงก่อให้เกิดความคาดหวังในสิ่งเหล่านั้นตามมาและจะมากขึ้นไปตามลำดับ (เพชรี หาลาก 2538: 10-11)

ความคาดหวังเป็นการนึกคาดคะเนต่อบทบาทและหน้าที่ของบุคคลที่แสดงพฤติกรรมตามตำแหน่งที่บุคคลได้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ ซึ่งอาจเป็นความคาดหวังทั้งจากตนเองและบุคคลอื่นที่มีต่อการดำรงตำแหน่งนั้นๆของบุคคลก็ได้ ถ้าบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งแสดงออกมาไม่ตรงกับความต้องการหรือความคาดหวังของบุคคลหรือสถาบันอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้คาดหวังไว้ จะก่อให้เกิดความคับข้องใจ ไม่สบายใจ และระดับความคาดหวังของแต่ละบุคคลย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ กล่าวคือ บุคคลที่ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนได้คาดหวังไว้มักจะเพิ่มระดับความคาดหวังให้สูงขึ้นกว่าเดิม ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่ไม่สมหวังในสิ่งที่ตนคาดหวังมักจะลดระดับความคาดหวังนั้นลงมาให้ต่ำกว่าเดิม ความคาดหวังของบุคคลจะได้รับผลเป็นที่ น่าพอใจหรือไม่ขึ้นอยู่กับสภาวะความเข้มของความต้องการ 2 ประการ คือ บุคคลนั้นขาดสิ่งที่ตนต้องการมากหรือน้อยจึงจะถึงระดับที่ตนพอใจ และสิ่งที่บุคคลต้องการนั้นมีคุณค่ามากน้อยเพียง

ใด การที่บุคคลจะกำหนดความคาดหวังของตนนั้นจะต้องประเมินความเป็นไปได้ด้วย ทั้งนี้เพราะความคาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิดและการคาดการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยความรู้สึกนึกคิดหรือการคาดการณ์นั้นๆจะมีลักษณะเป็นการประเมินค่าโดยมาตรฐานของตนเองเป็นเครื่องวัด การคาดการณ์ของแต่ละบุคคลแม้จะเป็นการให้ต่อสิ่งที่ป็นรูปธรรมหรือนามธรรมชนิดเดียวกันก็อาจแตกต่างกันออกไปได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ ความสนใจ และการเห็นคุณค่า ความสำเร็จของสิ่งนั้นๆ (พรัลคัยน์ ฤกษ์สมโภชน์ 2542: 9; ศักดิ์พิสุทธิ์ อัครสิริธีรกุล 2544: 33)

1.3 ทฤษฎีความคาดหวัง (The Expectancy Theory)

ทฤษฎีความคาดหวัง เป็นทฤษฎีความคิด (Cognitive Theory) ที่เน้นกระบวนการของการจูงใจว่า “ทำอย่างไร”(How) ในการจูงใจด้วย “เป้าหมายอะไร” (What Goal) ถึงจะเกิดการจูงใจ เป็นทฤษฎีที่เน้นรูปแบบการรับรู้จากการประมวลผลความคิดของการจูงใจ ยึดกระบวนการคิดจากจิตสำนึกของคนด้วยการประเมินสถานการณ์ จึงกลายเป็นทฤษฎีการตัดสินใจร่วมด้วย เพราะเป็นการตัดสินใจว่าจะทำอย่างไร ด้วยการประเมินผลลัพธ์ที่ออกมา และความน่าจะเป็นไปได้อีกด้วยของตัวเองของแต่ละบุคคล

นักจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยม (Cognitivism) ซึ่งประกอบด้วย วรูม (Vroom) ลอเลอร์ (Lawler) และ พอร์เตอร์ (Porter) เชื่อว่า บุคคลจะตัดสินใจว่าจะกระทำพฤติกรรมอย่างไรอย่างหนึ่ง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่สนองความต้องการของตนเอง ขึ้นอยู่กับ

1. พฤติกรรมของบุคคลถูกกำหนดขึ้น โดยผลรวมของแรงผลักดันภายในตัวบุคคลนั่นเองและแรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อม
  2. บุคคลแต่ละคนมีความต้องการ ความปรารถนา และเป้าหมายแตกต่างกัน
  3. บุคคลตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมโดยเลือกจากพฤติกรรมหลายอย่าง
- สิ่งที่เป็นข้อมูลให้เลือก ได้แก่ ความคาดหวังในค่าของผลลัพธ์ที่จะได้ภายหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้นไปแล้ว

จากความเชื่อดังกล่าว นักจิตวิทยาทั้ง 3 ท่าน จึงได้เสนอหลักทฤษฎีไว้ 3 ประการคือ

1. ความคาดหวังในความพยายาม-การกระทำ (Effort-Performance Expectancy) หมายถึง การที่บุคคลคาดหวังไว้ล่วงหน้าว่า ถ้าตนเองลงมือแสดงพฤติกรรมอย่างเต็มที่ สุดความสามารถ จะมีโอกาสหรือความน่าจะเป็นสูงหรือน้อยเพียงใดที่จะกระทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ

2. ความคาดหวังในการกระทำ-ผลกรรม (Performance Outcome Expectancy) หมายถึง การที่บุคคลคาดหวังไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมว่า ถ้าจะกระทำพฤติกรรมนั้น จะได้ผลลัพธ์ที่เป็นผลดีหรือผลเสียอย่างไร

3. ค่าของผลกรรม (Valence) หมายถึง คุณค่าที่ผลกรรมมีให้แก่บุคคลที่แสดงพฤติกรรม ซึ่งแต่ละบุคคลมีการรับรู้ที่แตกต่างกันต่อผลกรรมเดียวกัน

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การกระทำนั้นมีความเป็นไปได้ (probability) ที่จะได้รับรางวัล (reward) หรือบรรลุปเป้าหมายที่ต้องการมากน้อยเพียงใด และเป้าหมายที่ตั้งไว้มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด (value of the goal) ซึ่งความต้องการของบุคคล แบ่งได้เป็น 6 ประการ คือ

1. ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับและได้รับสถานภาพ (Recognition-Status)
2. ความต้องการที่จะได้รับการคุ้มครองและพึ่งพิง (Protection-dependency)
3. ความต้องการที่จะมีอำนาจและอิทธิพลเหนือผู้อื่น (Dominance)
4. ความต้องการเป็นอิสระในการตัดสินใจเพื่อให้บรรลุปเป้าหมายที่ต้องการ (Independence)
5. ความต้องการความรัก ความผูกพัน (Love and affection)
6. ความต้องการความปลอดภัยทางร่างกาย ไม่เจ็บป่วย และมีสุขภาพที่ดี (Physical comfort)

ปัจจัยที่สนับสนุนความคาดหวัง ประกอบด้วย แบบแผนทางสังคมที่มีมาก่อนหรือจากความคาดหวังของสังคมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้น และประสบการณ์เรียนรู้ที่เป็นจริงของบุคคล และได้แบ่งความคาดหวังออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความคาดหวังเกี่ยวกับเหตุการณ์แวดล้อม คือ ความเชื่อที่ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร เหตุการณ์ใดเกิดก่อน เป็นต้น
2. ความคาดหวังเกี่ยวกับการกระทำของตนเอง คือ ความคิดเห็นว่าพฤติกรรมของบุคคลมีอิทธิพล คือผลที่ได้รับอย่างไร ความคาดหวังชนิดนี้ เรียกว่า ความคาดหวังในผลที่จะได้รับ (outcome-expectation)
3. ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการกระทำที่จะมีอิทธิพลต่อผลที่จะได้รับ ความคาดหวังดังกล่าว เรียกว่า ความคาดหวังในความสามารถ (efficacy expectation) (สุริย์ กาญจนวงศ์ 2541: 1-6; อังคณา สาลาด 2541: 68; ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร 2542: 266)

ความคาดหวังของบุคคลมีทั้งความคาดหวังที่มีต่อตนเอง ต่อบุคคลอื่นและ สิ่งแวดล้อมรอบๆตัวของบุคคลนั้น การที่บุคคลมีความคาดหวังต่อบุคคลอื่น เช่น การที่บุตรวัยรุ่น คาดหวังพฤติกรรมบางอย่างจากบิดาหรือคาดหวังว่าบิดาจะทำตนอย่างไรต่อตนเองและบิดา มีพฤติกรรมหรือสามารถปฏิบัติตนเป็นไปตามที่บุตรคาดหวังได้ บุตรจะเกิดความพึงพอใจและมีปฏิกริยาในทางที่ดีต่อบิดา ให้ความเคารพรัก เชื่อฟังและเทิดทูนบิดา ทำให้ความสัมพันธ์ ระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่นราบรื่นเป็นไปในทางที่สร้างสรรค์ มีความสุขเกิดขึ้นกับครอบครัว แต่ในทางตรงกันข้าม หากบิดาไม่มีพฤติกรรมหรือไม่ปฏิบัติตนไปในแนวทางที่บุตรคาดหวังไว้ บุตรก็ย่อมผิดหวัง ไม่พอใจและมักมีปฏิกริยาไปในทางที่ไม่ดีกับบิดา ความขัดแย้ง การแตกร้าง ความเคียดรื้อนไม่สงบสุขย่อมเกิดขึ้นกับครอบครัว แต่ถ้าบิดาทราบว่าบทบาทที่ตนแสดงออกหรือ ปฏิบัติต่อบุตรนั้นไม่ตรงกับที่บุตรคาดหวังไว้ย่อมทำให้บิดาเกิดความคับข้องใจ อึดอัด ผิดหวัง และไม่พอใจเช่นเดียวกัน หากบิดาพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับ ความคาดหวังของบุตร และสามารถทำได้ก็ย่อมจะสร้างความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย แต่ถ้า ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือบุตรไม่สามารถที่จะเปลี่ยนความคาดหวังที่มีต่อบิดาได้ก็ย่อม สร้างความไม่เข้าใจให้แก่กัน เกิดความขัดแย้ง แตกร้างในความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ซึ่งจะส่งผลให้ เกิดปัญหาในครอบครัวด้านอื่นๆตามมาอีกมากมายได้ (ศักดิ์พิสุทธิ อัครสิริธีรกุล 2544: 37)

2. พัฒนาการและความต้องการของวัยรุ่น

ด้านพัฒนาการและความต้องการของวัยรุ่น ได้มีนักจิตวิทยาและผู้ที่ทำการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับเรื่องนี้หลายท่าน ซึ่งจะนำมากล่าวเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความ คาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นและการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา ได้แก่

- 2.1 ความหมายของวัยรุ่นและการแบ่งช่วงอายุ
- 2.2 พัฒนาการของวัยรุ่น
  - 2.2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย
  - 2.2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์
  - 2.2.3 พัฒนาการด้านสังคม
  - 2.2.4 พัฒนาการด้านสติปัญญาและการรู้จัก
  - 2.2.5 พัฒนาการด้านจริยธรรม
- 2.3 ความต้องการของวัยรุ่น
- 2.4 ความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับบิดา

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความหมายของวัยรุ่นและการแบ่งช่วงอายุ

สุชา จันทน์เอม (2536: 136) ได้กล่าวไว้ว่า คำว่า “วัยรุ่น” มาจากคำว่า Adolescere ในภาษาละติน ซึ่งแปลว่า เจริญเติบโตสู่วุฒิภาวะ นั่นคือเป็นวัยย่างเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ตนเอง โดยถือจากความพร้อมทางร่างกายหรือภาวะสูงสุดของร่างกายเป็นเครื่องตัดสิน และสุชา จันทน์เอม (2542: 73) ให้คำจำกัดความ “วัยรุ่น” หมายถึง วัยที่เข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์ และพร้อมที่จะเป็นบิดามารดาได้ โดยเด็กชายจะเข้าสู่ระยะวัยรุ่นช้ากว่าเด็กหญิงประมาณ 2 ปี

จตุรพร ลิ้มมันจริง (2544: 5) ได้ให้ความหมายของคำว่า วัยรุ่น หมายถึง ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

วราภรณ์ ตระกูลสฤณี (2544: 103) กล่าวว่า “วัยรุ่น” ในภาษาอังกฤษตรงกับ คำว่า Adolescence ซึ่งหมายถึง เจริญสู่วุฒิภาวะ (Grow into Maturity) และวุฒิภาวะ (Maturation) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงซึ่งเนื่องมาจากความเจริญงอกงามทางด้านร่างกาย ซึ่งรวมถึงสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดทางพันธุกรรมด้วย โดยมีสิ่งแวดล้อมเป็นตัวเสริม

ความหมายของวัยรุ่น ยังใช้คำในภาษาอังกฤษอีกหลายคำ เช่น Teenage หมายถึง วัยที่มีอายุ 10 ปีขึ้นไป แต่ไม่ถึง 20 ปี หรือ Puberty ซึ่งวัยรุ่นจะมีพัฒนาการทางร่างกายและด้านเพศ เช่น เสียงเปลี่ยน สัดส่วนร่างกายเปลี่ยนแปลง มีลักษณะเป็นหญิงและชายอย่างชัดเจนขึ้น

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า วัยรุ่น หมายถึง วัยที่มีการเจริญเติบโตเข้าสู่วุฒิภาวะ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา อันเนื่องมาจากการถ่ายทอดทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

การแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นไม่ได้ถือเป็นหลักตายตัวเสมอไป นักจิตวิทยาแบ่งไว้ เพื่อสะดวกแก่การศึกษาเท่านั้น ทำให้เกณฑ์การแบ่งอายุแตกต่างกัน เช่น

เฮอร์ล็อก (Hurlock, 1973: 2) แบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นเป็น 2 ระยะ ได้แก่

วัยรุ่นตอนต้น เด็กหญิง อายุระหว่าง 13 – 17 ปี

เด็กชาย อายุระหว่าง 14 – 17 ปี

วัยรุ่นตอนปลาย ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายอายุระหว่าง 17 – 18 ปี

จตุรพร ลิ้มมันจริง (2544: 6) แบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นเป็น 3 ระยะ ได้แก่

วัยรุ่นตอนต้น อายุระหว่าง 13 – 15 ปี

วัยรุ่นตอนกลาง อายุระหว่าง 15 – 18 ปี

วัยรุ่นตอนปลาย อายุระหว่าง 18 – 20 ปี

วราภรณ์ ตระกูลศฤงศ์ (2544: 104) แบ่งอายุของวัยรุ่น 2 ระยะ ได้แก่

วัยรุ่นตอนต้น อายุระหว่าง 13 – 16 ปี

วัยรุ่นตอนปลาย อายุระหว่าง 17 – 21 ปี

จิตตินันท์ เคชะคุปต์ (2544: 25) แบ่งวัยรุ่นเป็น 3 ระยะ ได้แก่

วัยรุ่นตอนต้น อายุระหว่าง 13 – 15 ปี

วัยรุ่นตอนกลาง อายุระหว่าง 15 – 18 ปี

วัยรุ่นตอนปลาย อายุระหว่าง 18 – 20 ปี

พบว่าโดยทั่วไปนักวิชาการนิยมจัดแบ่งวัยรุ่นออกเป็น 3 ช่วงวัยด้วยกัน โดยใช้ อายุเฉลี่ย ลักษณะทั่วไปของวัยรุ่นและพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยมาเป็นเกณฑ์ในการจัดแบ่ง ดังนี้

1. วัยรุ่นตอนต้น (Early adolescence) คือ ช่วงวัยที่มีอายุระหว่าง 12-15 ปี มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความนึกคิด พัฒนาการทางด้านร่างกายนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ สรีรภาพมีการเจริญโดยสมบูรณ์ตั้งแต่ช่วงนี้เป็นต้นไป ด้านอารมณ์พบว่าจะมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย สับสน คิดเพื่อน ชอบอยู่เป็นกลุ่ม ไม่ชอบการบังคับ มักคบเพื่อนวัยเดียวกันเพื่อพึ่งผู้ใหญ่ให้น้อยลง โดยความสัมพันธ์กับเพื่อนจะอยู่ในรูปของการมีกิจกรรมร่วมกัน กล่าวคือ วัยรุ่นชายจะให้คำจำกัดความของเพื่อนว่าเป็นกลุ่มเพื่อนร่วมวัย แต่วัยรุ่นหญิงจะอ้างถึงเพื่อนคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ วัยนี้ต้องการการยอมรับจากผู้อื่น มักเอาใจใส่กับรูปร่างหน้าตาของตนเองมากขึ้น จะนึกถึงความเปลี่ยนแปลงของตนเองอยู่ตลอดเวลา

2. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle adolescence) คือ ช่วงวัยที่มีอายุระหว่าง 16-19 ปี เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง เช่น สภาพแวดล้อมใหม่และมีผลต่อพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น จะมีพฤติกรรมแสดงออกที่ก้าวร้าวระหว่างความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ พัฒนาการทางร่างกายจะเจริญเติบโตน้อยลงหรือในบางด้านจะมีการเจริญเติบโตเท่าผู้ใหญ่แล้ว จะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสติปัญญาและความนึกคิดทั้งต่อตนเองและผู้อื่นแบบค่อยเป็นค่อยไป มีเหตุผลมากขึ้น มีพัฒนาการทางจิตใจที่แตกต่างกันออกไปเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู โดยทั่วไปจะคบเพื่อนที่มีรสนิยมคล้ายคลึงกันหรือคนที่ถูกใจกัน สัมพันธภาพของเพื่อนจะเป็นเชิงการมีความสัมพันธ์มากกว่าการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นหญิง ความสัมพันธ์แนบแน่นทางจิตวิทยาจะเกิดในกลุ่มมากกว่าในครอบครัว

ครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนจะแตกต่างกันระหว่างชายกับหญิง โดยวัยรุ่นชายจะมีแนวโน้มที่ยังคงทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน ในขณะที่วัยรุ่นหญิงจะเริ่มมีความเข้มงวดทางความสัมพันธ์ในด้านการไว้เนื้อเชื่อใจและความแนบแน่นทางอารมณ์ นั่นคือ เด็กวัยรุ่นหญิงจะมีความรู้สึกร่วมกันมากกว่า

3. วัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescence) คือ ช่วงวัยที่มีอายุระหว่าง 20-23 ปี พฤติกรรมที่แสดงออกจะค่อนข้างไปทางผู้ใหญ่ เป็นระยะที่พัฒนาการด้านต่างๆเข้าสู่วุฒิภาวะอย่างสมบูรณ์แบบ โดยในระบายนี้นักมีการพัฒนาทางด้านจิตใจมากกว่าทางร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเกี่ยวกับความนึกคิดและปรัชญาชีวิต พยายามหัดตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆด้วยตนเอง ก่อให้เกิดความมั่นคงด้วยตนเอง เมื่อประสบปัญหาในระบายนี้อายุรุ่นมักหลีกเลี่ยงการขอความช่วยเหลือจากบิดามารดา แต่มักพยายามหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งผลที่ได้รับมักก่อให้เกิดการปรับตัวที่ดีขึ้นและอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ด้วยความสะดวกสบายใจ แต่ในทางตรงข้ามถ้าแก้ปัญหาไม่ได้ มักจะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่ดี ใจคออ่อนไหวง่าย แต่จะพยายามดับอารมณ์ด้วยความสุขุมเยือกเย็นมากยิ่งขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะสร้างสิ่งประทับใจต่างๆเพื่อจะแสดงให้เห็นว่าตนมิได้เป็นเด็กวัยรุ่นอีกต่อไปแล้ว ในระยะนี้จะเริ่มมีการแต่งตัวและการแสดงออกถึงความเป็นผู้ใหญ่

จากการจัดแบ่งดังกล่าวจะเห็นได้ว่า วัยรุ่นตอนต้นเป็นวัยที่มีความคิดสับสนและวุ่นวายใจ เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงจากการเป็นเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่ การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวจึงเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมพัฒนาการเพื่อให้สามารถปรับตัวดำเนินชีวิตในสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (สุชา จันทน์อม 2536: 137; วสพร นิชรรัตน์ 2536: 8-9; ศรีเรือน แก้วกังวาล 2540: 339; วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ 2544: 106; ศักดิ์พิสุทธิ อัครสิริธีรกุล 2544: 10)

2.2 พัฒนาการของวัยรุ่น

พัฒนาการของวัยรุ่น แบ่งได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่

- 2.2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย
- 2.2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์
- 2.2.3 พัฒนาการด้านสังคม
- 2.2.4 พัฒนาการด้านสติปัญญาและการรู้จัก
- 2.2.5 พัฒนาการด้านจริยธรรม

2.2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของวัยรุ่น ถือได้ว่าเป็นพัฒนาการด้านแรก ที่แสดงว่ามีการเปลี่ยนแปลงจากเด็กมาสู่วัยรุ่นอย่างเด่นชัด โดยในระยะต้นของวัยรุ่นจะเป็นระยะ ที่มีพัฒนาการทางร่างกายอย่างรวดเร็วและมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการทางความเจริญงอกงามทาง ด้านอื่น ๆ ให้ประสานตามไปด้วย สาเหตุที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางร่างกาย คือ ฮอว์โมน ที่ เกิดจากต่อมไร้ท่อภายในร่างกาย ซึ่งประกอบด้วยต่อมไร้ท่อที่สำคัญ ได้แก่ ต่อมพิทูอิตารี ต่อมไทรอยด์ ต่อมแอดรีนัล และต่อมเพศ ทั้งวัยรุ่นชายและหญิงมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย แตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยวัยรุ่นหญิงจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นก่อนเด็กชาย 1-2 ปี ซึ่งจะเกิดขึ้น ในระหว่างอายุ 10-11 ปี ส่วนเด็กชายนั้นจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นในระหว่างอายุ 12-16 ปี โดยการเปลี่ยนแปลง ลักษณะพัฒนาการทางด้านร่างกายแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ การเปลี่ยนแปลงขนาดของ ร่างกาย การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วน การเปลี่ยนแปลงที่อวัยวะเพศ (Primary sex characteristics) และการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับลักษณะที่บอกเพศ (Secondary sex characteristics) การเปลี่ยนแปลง ทางด้านร่างกายเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นส่วนใหญ่มีปัญหาในการปรับตัว ถ้าวัยรุ่นคนนั้นมี พัฒนาการทางร่างกายที่แตกต่างไปจากเกณฑ์ปกติ และผลของการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายนั้นมี อิทธิพลต่อจิตใจและพฤติกรรมของวัยรุ่น ทำให้วัยรุ่นคิดว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่แล้ว เกิดการแสวงหา เอกสิทธิ์และต้องการอิสระในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น (Seifert and Hoffnung, 1994: 485-486; ปาน จิต เครื่องกำแหง 2539: 195; จตุรพร ลิ้มมันจริง 2544: 79-81)

2.2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์

อารมณ์เป็นความรู้สึกหรือความสะเทือนใจที่เกิดจากร่างกายถูกสิ่งอื่นมา เร้าความเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตของร่างกายทั้งภายในและภายนอก กระทบกระเทือน แบบแผนอารมณ์ของเด็กวัยรุ่น อเล็กซานเดอร์, โรดอินและกอร์แมน (Alexander, Roodin and Gorman, 1980: 359) เรียกช่วงวัยนี้ว่าระยะ “Storm and Stress” ระยะนี้อารมณ์ของวัยรุ่น จะรุนแรงโดยมักแสดงความรู้สึกอย่างเปิดเผย ตัดสินใจรวดเร็ว เคียดแค้นและบุ่นใจง่าย อารมณ์ เปลี่ยนแปลงง่าย มีทั้งอารมณ์ที่สงบเยือกเย็น บางครั้งมีความสุขสนุกสนาน บางครั้งเต็มไปด้วย ความเชื่อมั่นในตนเอง จึงมักมีความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้ใหญ่อยู่เสมอ วัยรุ่นไม่ชอบการบังคับ หรือ ใช้อำนาจออกคำสั่ง แต่ขณะเดียวกันก็มีความขัดแย้งในใจ คือ อยากกลับไปเป็นเด็กที่ต้องการบิดา มารดาเป็นที่พึ่งพิงอย่างอบอุ่นและอำนวยความสะดวก ต้องการคำแนะนำและการช่วยเหลือ ที่ไม่พรั่นพร้อจนเกินไป

จตุรพร ลีมนั้นจริง (2544: 85-87) ได้แบ่งการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ว่า แปรผันตามองค์ประกอบ 4 ประการคือ

1. องค์ประกอบทางชีวภาพ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรมหรือ ยีนส์ทำให้หน้าตา รูปร่าง หรืออวัยวะต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของวัยรุ่น
2. ความแตกต่างระหว่างเพศและอายุ วัยรุ่นชายและหญิงมีการปรับตัวแตกต่างกัน โดยวัยรุ่นหญิงมีการปรับตัวก่อนวัยรุ่นชายเนื่องจากกฎเกณฑ์ของสังคม
3. อิทธิพลของครอบครัว ประสบการณ์ต่าง ๆ ทางครอบครัวเป็นพื้นฐาน การปรับตัวทางอารมณ์ของวัยรุ่น โดยครอบครัวจะมีอำนาจสนับสนุนและจัดการเกี่ยวกับความหวังและความหมายของชีวิตสำหรับวัยรุ่น ในครอบครัวที่มีระบบค่านิยมที่เข้มงวดและโครงสร้างของครอบครัวค่อนข้างยึดประเพณีเก่า ๆ ปรากฏผลว่าเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งช่วยป้องกันวัยรุ่นจากความยุ่งยากทางสังคมและค่านิยมส่วนตัวในระหว่างเวลาของแรงบีบคั้นที่จะก่อให้เกิดความเสียหายมากมาย แต่ในเวลาเดียวกันบิดามารดาต้องกระตุ้นความก้าวหน้าของบุตรวัยรุ่นให้ไปสู่ความเป็นอิสระ เพื่อให้วัยรุ่นสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองตามลำพัง
4. องค์ประกอบทางสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณีและค่านิยมในขณะนั้น การแปรผันทางวัฒนธรรมและชนชั้นทางสังคมที่แตกต่างกันจะมีค่านิยมและความคาดหวังที่แตกต่างกันด้วย สิ่งแวดล้อมทางสังคมก็มีอิทธิพลซึ่งทำให้วัยรุ่นมีความยุ่งยากใจและเป็นช่วงวิกฤติ เพราะมีจิตสำนึกในเรื่องคุณภาพของสิ่งแวดล้อมทางสังคมประกอบกับการไม่สามารถควบคุมชีวิตหรือทำในสิ่งที่สังคมกำหนดว่าต้องแสดงอารมณ์ในแบบนั้น ซึ่งวัยรุ่นพึงพอใจด้วย

สรุปได้ว่าพัฒนาการทางอารมณ์ของวัยรุ่นนั้นจะมีอารมณ์ที่แปรปรวน ลับสน รุนแรง และเปลี่ยนแปลงง่าย มีความชอบและไม่ชอบค่อนข้างรุนแรง ไม่ชอบบังคับ เชื้อมั่นในตนเองมาก ต้องการพึ่งตนเอง เนื่องจากอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านภายในร่างกาย และสภาพแวดล้อมของตัววัยรุ่นเอง เช่น สภาพทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่วัยรุ่นเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ด้วย นอกจากนี้อิทธิพลของสังคมใกล้ตัว คือ ครอบครัว เพื่อน สถานศึกษา ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญและมีผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์ของวัยรุ่นมาก ถ้าวัยรุ่นได้รับการอบรม ชี้นำแนวทางที่ถูกต้องก็จะทำให้มีพัฒนาการทางอารมณ์ที่เหมาะสม และสามารถปรับตนเองให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีพื้นฐานทางอารมณ์ที่เหมาะสมกับวัยได้ แต่ถ้าวัยรุ่นขาดการอบรมหรือชี้นำแนวทาง การเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมทางอารมณ์ที่ไม่ถูกต้อง ย่อมทำให้วัยรุ่นผู้นั้นเป็นบุคคลที่มีปัญหาทั้งต่อตนเองและสังคมรอบข้างได้

2.2.3 พัฒนาการด้านสังคม

ทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Psychosocial Theory of Personality) เชื่อว่า พัฒนาการเป็นกระบวนการที่แสดงถึงวิวัฒนาการของร่างกาย จิตใจและสังคมของมนุษย์ และ พัฒนาการจะดำเนินต่อเนื่องกันไปอย่างมีแบบแผน โดยแบ่งออกเป็น 8 ขั้น และพัฒนาการของ วัยรุ่นอยู่ในขั้นที่ 5 คือ ขั้นพัฒนาการความรู้สึกในความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและผ่านพ้นความรู้สึกสับสนในตนเองไปได้-รับรู้ตนตามความจริง ดังนั้นช่วงนี้วัยรุ่นจึงต้องแสวงหาแนวทางที่จะทำให้ตนเป็นผู้ใหญ่และให้สังคมยอมรับ (นวลละออง สุภาพผล 2527: 74-95; Seifert and Hoffnung, 1994: 40)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของวัยรุ่นถือเป็นพัฒนาการที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง เนื่องจากพัฒนาการด้านสังคมของวัยรุ่นนั้นเป็นพัฒนาการด้านที่ค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อน วัยรุ่นต้องปรับตัวมาก มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเจตคติ พฤติกรรมทางสังคมเพื่อให้สามารถแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสม วัยนี้เป็นวัยเริ่มต้นที่จะทำตนเข้าร่วมกับสังคม แต่บางครั้งผู้ใหญ่ยังไม่ยอมรับเพราะเห็นว่ายังเป็นเด็ก ทำให้วัยรุ่นพยายามเกาะกลุ่มกัน ซึ่งการรวมกลุ่มกันนี้อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมตามกันด้วยความคลั่งคะนอง มีการเอาอย่างกัน หรือทำตามแบบอย่างวัฒนธรรมตะวันตก หรือบางครั้งเอาอย่างผู้ใหญ่ที่พฤติกรรมไม่เหมาะสม ซึ่งมีผลต่อความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ (สุชา จันทน์เอม 2536: 162) ดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์กับครอบครัว

วัยรุ่นเป็นวัยที่ไม่ต้องพึ่งพาครอบครัวเท่ากับวัยเด็ก ซึ่งบางครั้ง ถ้าคนในครอบครัวมาอยู่มากเกินไปจะเกิดความรำคาญ วัยรุ่นอยากจะทำเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง วัยนี้ต้องการเอาชนะบิดามารดา มักจะรู้สึกว่าโลกของผู้ใหญ่นั้นเป็นโลกที่ไม่ค่อยยอมรับว่าวัยรุ่นพร้อมที่จะเป็นอิสระได้แล้ว วัยรุ่นต้องการเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง โดยเฉพาะเป็นอิสระจาก บิดามารดาและครอบครัว แต่จากความรู้สึกที่วัยรุ่นมีกับครอบครัวแบบนั้นในส่วนลึกแล้ว วัยรุ่น ก็เกิดความละอายที่รู้สึกเช่นนั้น ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้เขาเกิดความขัดแย้งในใจตลอดเวลา (แสงเดือน ทวีสิน 2539: 272-273; พัฒนา สุจริตวงศ์ 2544: 80)

2. ความสัมพันธ์กับเพื่อน

ลักษณะที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งของเด็กวัยรุ่น คือ การมีพฤติกรรมทางสังคมมากขึ้นและกว้างขึ้นกว่าในวัยเด็กอันเป็นช่วงที่เด็กค่อนข้างจะใกล้ชิดกับครอบครัวมากกว่า เด็กในวัยรุ่นจะเริ่มแยกตัวเป็นอิสระจากครอบครัวและให้ความสำคัญกับเพื่อนมากขึ้น มีการคบเพื่อนเป็นหมู่คณะ เป็นเพื่อนสนิท หรือเพื่อนคู่หู ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความต้องการ

เรียนรู้และมีบทบาทในสังคมและความต้องการการยอมรับจากเพื่อน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและสังคม

สุชา จันทน์เอม (2542: 11) กล่าวถึง ทฤษฎีวิวัฒนธรรมย่อย (Subcultures theory) ซึ่งอัลเบิร์ต เค โคเฮน (Albert K. Cohen) อธิบายไว้ว่า การปฏิบัติของวัยรุ่นอาจจะขัดแย้งกับแนวทางของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น กล่าวคือ วัยรุ่นจะเรียนรู้เฉพาะวัฒนธรรมของพวกเขา และร่วมกันสร้างแบบแผนพฤติกรรมของตนขึ้นมา เช่น สำนวนการสนทนา การแต่งกาย การไว้ทรงผม หรือการแสดงดนตรี เป็นต้น ซึ่งอาจจะขัดแย้งกับทัศนคติของผู้ใหญ่ จึงเกิดปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของสังคม

ดังนั้นการยอมรับและการให้ความสำคัญต่อการรวมกลุ่มของเด็กวัยรุ่นให้มีโอกาสได้แสดงออกถึงพลังในการสร้างสรรค์ จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาเด็กวัยรุ่นให้รู้จักรับผิดชอบ รู้จักริเริ่มสร้างสรรค์ และรู้จักบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกของกลุ่มและของสังคม

3. ความสัมพันธ์กับโรงเรียน

โรงเรียนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นอย่างยิ่ง เพราะวัยรุ่นจะต้องออกจากครอบครัวมาเข้าสังคมใหม่ซึ่งมีคนอื่นที่ไม่ใช่บิดามารดาพี่น้อง ทำให้ต้องประสบกับความยุ่งยากต่อการปรับตัวให้เข้ากับครู เพื่อน ตลอดจนระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ซึ่งครูมีอิทธิพลต่อชีวิตวัยรุ่นมาก วัยรุ่นบางคนอาจยึดถือเอาบุคลิกภาพและพฤติกรรมของครูเป็นแบบฉบับ ส่วนใหญ่จะเชื่อและเกรงใจครู บางคราวอาจมากกว่าเชื่อฟังบิดามารดาและวัยรุ่นไม่ชอบการควบคุมแบบเข้มงวด ยอมรับไม่ได้กับการลงโทษที่ทำให้อับอาย วัยรุ่นต้องการให้ครูปฏิบัติต่อตนอย่างผู้ใหญ่คนหนึ่ง แต่ขณะเดียวกันก็ต้องการความช่วยเหลือ การอธิบายหรือการปฏิบัติต่อตนเองอย่างเป็นเหตุเป็นผล รวมทั้งมีความยุติธรรม ส่วนเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียนก็มีส่วนทำให้วัยรุ่นเกิดความเครียดได้เพราะมีความรู้สึกว่าคุณจำกัดอิสรภาพ ถูกบังคับควบคุม ทำให้อยากลองทำ ความผิด อยากฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนเป็นที่ที่วัยรุ่นตอนต้นจะสร้างและพัฒนาทักษะทางสังคม (วิทยา นาควัชระ 2543: 413; พัฒนา สุจริตวงศ์ 2544: 75)

4. ความสัมพันธ์กับสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนับว่ามีอิทธิพลต่อวัยรุ่นเพราะวัยรุ่นต้องอยู่ในสังคมจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับระเบียบแบบแผนของสังคม ปัจจุบันค่านิยมได้เปลี่ยนไปซึ่งเกิดจากมีวัฒนธรรมใหม่ๆเข้ามา การที่วัยรุ่นปฏิบัติตามค่านิยมใหม่ก็จะขัดกับความต้องการของบิดามารดาทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกสับสน ลังเลใจว่าจะยึดถืออะไรเป็นหลัก เนื่องจากวัฒนธรรมไทยนั้นเด็กจะต้องเคารพนับถือและเชื่อฟังผู้ใหญ่ แต่ปัจจุบันจะให้ความสำคัญ

ในเรื่องนี้ลดลง จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับผู้ใหญ่ขึ้น รวมทั้งสื่อมวลชนต่าง ๆ ได้เข้ามา มีอิทธิพลเหนือความคิดของวัยรุ่นด้วย (วิทยา นาควัชระ 2543: 412-414)

2.2.4 พัฒนาการด้านสติปัญญาและการรู้จัก

1) พัฒนาการด้านสติปัญญา

สุชา จันทน์เอม (2536: 151-152) กล่าวว่า พัฒนาการด้านสติปัญญา ในระยะวัยรุ่นตอนต้น จะเป็นไปอย่างรวดเร็วมากและพัฒนาการจะเจริญถึงขีดสุดเมื่ออายุประมาณ 16 ปีแล้วค่อยๆ ลดลงหลังจากอายุ 19-20 ปี ลักษณะพัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่นประกอบด้วย

(1) ความจำดีมาก แต่วัยรุ่นมักไม่ค่อยใช้ความจำของตนเองให้เป็นประโยชน์ เนื่องจากต้องการใช้ความคิดในการแสดงความคิดเห็นทางด้านต่าง ๆ ที่กว้างขวาง โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ของสังคม ในวัยนี้จะพยายามคิด ตัดสินใจว่าสิ่งใดดีกว่า สิ่งใดที่ควรจะเป็นและควรจะเกิดขึ้นในสังคม

(2) มีสมาธิดี โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องที่ตนสนใจมากเป็นพิเศษก็จะมีความสนใจในการศึกษาค้นคว้า และพยายามค้นหาความจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้น โดยไม่ยอมท้อถอยง่าย ๆ

(3) มีความคิดกว้างไกล พยายามแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถของตน เริ่มเข้าใจในความสวยงาม ความไพเราะ ความเจริญในด้านนี้จะค่อยเป็นค่อยไป

(4) มีจินตนาการมาก ชอบนั่งคิดฝันอยู่คนเดียวเป็นเวลานาน ๆ แล้วแต่ใจของตนจะปรารถนา ซึ่งความนึกฝันดังกล่าวนี้หากมิได้รับการแนะนำให้กระทำถูกทางหรือเพิกเฉยละเลยแล้วก็จะทำให้เกิดความพลาด ไม่กล้าเผชิญกับอุปสรรคในชีวิต แต่ถ้าได้รับการแนะนำและสนับสนุนให้มีโอกาสได้กระทำกิจกรรมคู่กันแล้วก็จะเป็นการส่งเสริมการสร้างบุคลิกภาพให้ดียิ่งขึ้น

(5) ความเชื่อมั่นต่าง ๆ เป็นไปอย่างรุนแรง โดยเมื่อปักใจเชื่ออะไรแล้ว มักเชื่ออย่างจริงจัง และถ้าไม่ยอมเชื่ออะไรแล้วก็ยากที่จะทำให้เชื่อได้ง่าย ๆ ถ้าวัยรุ่นเชื่อมั่น ไปในสิ่งที่ดีย่อมเกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก แต่ถ้าเชื่อมั่นในสิ่งที่ผิดอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้

วิทยา นาควัชระ (2543: 389-390) กล่าวถึง พัฒนาการด้านสติปัญญาของวัยรุ่น ไว้ดังนี้

(1) เริ่มสนใจผู้อื่น ใช้ความคิดของตนเองอย่างมีเหตุผล มองการณ์ไกล พยายามขัดเกลาพฤติกรรมของตนเอง เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลอื่นดีขึ้น

(2) *เริ่มรู้จักการพึ่งตนเอง* เนื่องจากวัยรุ่นต้องการอิสรภาพ ต้องการแสดงความคิดและวางโครงการทำกิจกรรมด้วยตนเอง

(3) *รู้จักปรับตัว* สามารถปรับตัวได้ดีเมื่ออยู่ต่างถิ่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น

2) พัฒนาการด้านการรู้คิด

การรู้คิด (Cognition) เป็นความสามารถในการแปลความหมาย เหตุการณ์ต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล การเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในสังคม การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นโดยการหยั่งรู้และอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความสามารถในการรู้คิดของบุคคลแต่ละคนต่างกัน ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันในการปรับตัวเข้ากับสังคม และการเปลี่ยนแปลงในการรู้คิดของวัยรุ่นนั้น พบว่า ในระยะวัยรุ่นจะมีความคิดในเรื่องสิ่งที่เป็นไปได้ สามารถคิดเรื่องนามธรรม โดยความคิดที่เป็นนามธรรมเป็นลักษณะเด่นของพัฒนาการรู้คิดของวัยรุ่น โดยเริ่มต้นคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดและยังมีแนวโน้มว่าความคิดของวัยรุ่นมาจากหลายมิติมากกว่าจำกัดเพียงประเด็นเดียว วัยรุ่นเริ่มมองสิ่งต่างๆอย่างมีความสัมพันธ์กันและค่อนข้างสมบูรณ์แบบ (Adams, Gullotta and Markstrom-Adams, 1994: 7; จตุพร ลิ้มมันจริง 2544: 153,166)

การศึกษาของเพียเจท์ (Piaget) พบว่า ระยะวัยรุ่นตอนต้นเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของพัฒนาการด้านการรู้คิด เพราะเป็นเวลาที่มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างวุฒิภาวะทางชีววิทยาของบุคคลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกับการเปลี่ยนแปลงของการเรียกร้องทางสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อนเพิ่มขึ้น ดังนั้นลักษณะการรู้คิดของวัยรุ่นจึงประกอบด้วยความคิดในเรื่องความเป็นไปได้ ความคิดที่มีหลายมิติ และความคิดเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรม และได้แบ่งความคิดของวัยรุ่นในบริบท ออกเป็น 3 ด้าน (Watson and Clay, 1979: 514-515; จตุพร ลิ้มมันจริง 2544: 180-194) คือ

(1) *การเปลี่ยนแปลงในการรู้คิดทางสังคม* (Changes in Social Cognition) การรู้คิดทางสังคมเป็นกิจกรรมทางการรู้คิดเกี่ยวกับบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมและสถาบันต่างๆในสังคม ซึ่งความสามารถทางการรู้คิดด้วยนามธรรมทำให้จิตวิทยาสังคมของวัยรุ่นมีขอบเขตกว้างขวางขึ้น ได้แก่ การค้นพบเอกลักษณ์ตนเอง การมีอิสรภาพ ความผูกพัน ความรัก สัมฤทธิผล เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในการรู้คิดทางสังคมของวัยรุ่นนี้มี 3 ลักษณะ คือ

ก) *การสร้างภาพประทับใจ* (Impression formation) ด้วยการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง ใช้นามธรรม ใช้ข้อวินิจฉัยและใช้ความมีเหตุมีผลสร้างภาพประทับใจ

ข) ความสามารถในการแสดงบทบาท (Role-taking abilities)

โดยพัฒนาการเกี่ยวกับการแสดงบทบาทมีแนวโน้มที่ลึกและเป็นเชิงสังคม ทำให้วัยรุ่นเข้าใจบุคคลได้ชัดเจน นำไปสู่การสื่อสารที่ดี

ค) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมและประเพณีทางสังคม

(Conceptions of morality and Social convention) ซึ่งประเพณีทางสังคมเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่แนะนำพฤติกรรมของบุคคลในชีวิตประจำวันและทำให้บุคคลมีวิถีชีวิตคล้ายคลึงกัน ในบางครั้งประเพณีที่ปราศจากเหตุผล แต่วัยรุ่นก็ยังปฏิบัติตาม เพราะวัยรุ่นแบ่งปันความเข้าใจกับบุคคลอื่นๆ ที่ถูกคาดหวังให้ประพฤติเช่นนั้นในสถานการณ์นั้นเพื่อความสงบสุขของสังคม

(2) สิ่งที่ได้จากการเสี่ยงของวัยรุ่น

วัยรุ่นตัดสินใจกระทำในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เสี่ยงภัยเพราะข้อบกพร่องของความสามารถทางารรู้คิดที่กำลังพัฒนา ทำให้เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น ด้านสุขภาพ ประสบอุบัติเหตุ เป็นต้น

ทฤษฎีการตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral Decision Theory) ช่วยให้เข้าใจการเสี่ยงภัยของวัยรุ่นได้ชัดเจน เนื่องจากทฤษฎีนี้อธิบายว่า “พฤติกรรมเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการ” กระบวนการเหล่านี้ประกอบด้วย

ก) การเลียนแบบตัวเลือกต่าง ๆ จากทางเลือก

ข) การเลียนแบบผลที่ตามมาของแต่ละตัวเลือก

ค) การประเมินความปรารถนาจากผลที่เป็นไปได้

ได้ที่เกิดตามมาภายหลัง

ง) การประเมินความเป็นจริงของแต่ละสิ่งที่เกิดตามมา

จ) การเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดกับกฎการตัดสินใจ

ซึ่งวิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยของวัยรุ่นกระทำได้โดยการสอนและให้ความรู้แก่วัยรุ่น

(3) การตัดสินใจของวัยรุ่น (Adolescent Decision Making)

วัยรุ่นต้องตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวในชีวิตประจำวันว่าผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร ซึ่งผลการตัดสินใจนี้จะเป็นผลต่อไปถึงชีวิตในอนาคตทั้งด้านบวกและลบ

วัยนี้เป็นวัยที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการด้านการรู้คิด หากเข้าใจความคิดของวัยรุ่นและให้วัยรุ่นได้รับความช่วยเหลือจะลดความเสี่ยงที่จะทำลายพัฒนาการ ของวัยรุ่น โดยการสอนทักษะเพื่อการตัดสินใจในช่วงวิกฤตให้แก่วัยรุ่น ก็จะช่วยให้วัยรุ่นผ่านพ้นช่วงนี้ไปได้ด้วยดี

2.2.5 พัฒนาการด้านจริยธรรม

จริยธรรมเป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ตามกฎเกณฑ์และมาตรฐานของความประพฤติในสังคม พัฒนาการด้านจริยธรรมของอายุระหว่าง 10-16 ปีนั้น เป็นขั้นที่ยอมรับกฎเกณฑ์และปฏิบัติตามหน้าที่ โดยขั้นต้องการได้รับการยอมรับ (“Good-Child” Orientation) จะไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามเพื่อน ส่วนขั้นทำตามหน้าที่ (“Law-and-Order” Orientation) จะทำตามคำสั่งคมคาถาหมาย โดยบุคคลจะพัฒนาขึ้นกระทั่งมีพฤติกรรมเป็นของตนเอง และสังคมจะตัดสินว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด ซึ่งค่านิยมทางจริยธรรมของวัยรุ่นจะไม่อยู่คงที่ แต่จะมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงตามขอบเขตทางสังคมของวัยรุ่น นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ๆ มากขึ้น และบุคคลเหล่านี้เป็นเจ้าของค่านิยมที่แตกต่างกันกับสิ่งที่วัยรุ่นได้เรียนรู้จากค่านิยมทางจริยธรรมของครอบครัวด้วยและอิทธิพลที่นำมาซึ่งความรู้สึกผิดชอบชั่วดีมาจากรากฐานในครอบครัว หากครอบครัวไม่ได้ปลูกฝังเรื่องนี้ไว้อย่างเข้มแข็งมั่นคงดีพอ วัยรุ่นบางคนก็อาจจะได้รับอิทธิพลทางจริยธรรมมาจากเพื่อน สื่อหรือสิ่งอื่น ๆ ที่พบเห็นในสังคม (แสงเดือน ทวีสิน 2539: 79; พัฒนา สุจริตวงศ์ 2544: 75)

2.3 ความต้องการของวัยรุ่น

ความหมาย

สุชา จันทน์เอม (2536: 155) ได้ให้ความหมาย ความต้องการ ว่าหมายถึง ความรู้สึกอยากได้ ซึ่งทำให้เกิดแรงผลักดัน แรงจูงใจและก่อให้เกิดพฤติกรรมต่างๆที่พยายามให้บรรลุถึงความมุ่งหมายของความต้องการ

ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2538: 103-104) กล่าวว่าไว้ว่า ความต้องการ หมายถึง ภาวะที่ขาดแคลนของบุคคลในสิ่งที่จำเป็น ซึ่งความต้องการทั่วไปมี 9 ประการ ได้แก่

1. เสาะแสวงหาเพื่อน
2. ต้องการคุ้มครองคนอื่น
3. หาความรู้ ความเข้าใจใหม่ ๆ
4. หนีภัยอันตรายทั้งปวง
5. เป็นตัวของตัวเอง
6. อยากสบายใจ เป็นสุข
7. ให้คนอื่นช่วยเหลือเมื่อตนเองเดือดร้อน
8. พักผ่อนนอนหลับ
9. ความเป็นส่วนตัว

และในวัยรุ่นต้องการ 5 ประการ คือ

1. ความเป็นอิสระ
2. ความอยากเด่น อยากดัง
3. การได้มีเงินใช้สอย
4. เรื่องเพศ
5. มีแนวปรัชญาชีวิตส่วนตัว

ความต้องการมีความสำคัญต่อการผลักดันให้เกิดการกระทำและแสดงพฤติกรรมออกมา ซึ่งเมื่อชีวิตมีความต้องการและได้รับการตอบสนอง ชีวิตก็จะดำเนินไปอย่างราบรื่น แต่ถ้าหากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดความเครียด วิตกกังวล และไม่เป็นสุข ความต้องการมีหลายประการ ทั้งความต้องการขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ต้องการเหมือนกันและความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล ความต้องการของวัยรุ่นขึ้นอยู่กับค่านิยมที่แต่ละบุคคลยึดถือหรือปฏิบัติ ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับอิทธิพลมาจากค่านิยมของสังคมที่ตนเองดำรงอยู่ ค่านิยมของกลุ่มเพื่อนและจากการได้รับการอบรมเลี้ยงดู สั่งสอนจากครอบครัว สถาบันการศึกษา เป็นต้น (ศักดิ์พิสุทธิ์ อัครสิริธีรกุล 2544: 17)

วสพร นิษรัตน์ (2536: 17) กล่าวถึง สิ่งที่เป็นบุตรต้องการจากบิดา

1. ความรักอย่างมั่นคง หนักแน่น ปกป้อง ค้ำครอง ให้ความอบอุ่นใจ
- บิดาควรพูดหรือแสดงออกให้บุตรเห็นอย่างชัดเจน
2. บิดามีเวลาให้แก่บุตร เช่น การสอนการบ้าน ขับรถไปส่งโรงเรียน
  3. บิดามีความคิดเห็นตรงกับบุตร
  4. บิดาทำตนเป็นตัวอย่าง ตั้งกฎระเบียบที่เหมาะสม
  5. บิดาเป็นผู้ที่ให้ความมั่นคงในชีวิต
  6. บิดาเป็นผู้ที่ให้ความภูมิใจในชีวิต

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540: 360-361) , สุชา จันทน์เอม (2542: 42) และ บิกเนอร์ (Bigner, 1998: 140-141) กล่าวถึง ความต้องการของวัยรุ่นไว้ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ต้องการความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ไม่ต้องอยู่ใต้คำสั่ง ใช้อำนาจของผู้อื่น เพราะวัยรุ่นเชื่อว่าลักษณะที่เป็นเครื่องหมายของความเป็นผู้ใหญ่ คือ ความเป็นอิสระจากผู้มีอำนาจเหนือตน
2. ต้องการมีตำแหน่ง (Status) รวมทั้งต้องการการสนับสนุน (Approval) และการยอมรับทั้งจากผู้ใหญ่และเพื่อน

3. ต้องการแสวงหาประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ ไม่ชอบความจำเจซ้ำซาก ชอบทดลอง ยิ่งถูกห้ามยิ่งอยากลอง ชอบฝ่าฝืนกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อดูว่าผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร

4. ความต้องการรวมพวกพ้อง มีการรวมกลุ่ม เป็นความต้องการค่อนข้างสูง เพราะการรวมพวกพ้องเป็นวิถีทางให้วัยรุ่นได้รับการตอบสนองความต้องการหลายประการ เช่น ความรู้สึกอบอุ่นใจ การได้รับการยกย่อง ความรู้สึกว่ามีผู้ที่เข้าใจตน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตน

5. ต้องการความเข้าใจ ความช่วยเหลือเพื่อให้มีความรู้สึกมั่นคง อบอุ่นใจและปลอดภัยในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพราะวัยรุ่นมีอารมณ์หวั่นไหวง่าย เปลี่ยนแปลงง่าย สับสนและลังเลง่าย

6. ต้องการความถูกต้อง ความยุติธรรม วิทยุนี้ถือว่าความยุติธรรมเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นผู้ใหญ่ และอยากทำอะไรหลายอย่างเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมทั้งในแง่ส่วนบุคคลและสังคม

7. ต้องการความงดงามทางร่างกาย เพราะคิดว่าความงามทางกายเป็นแรงจูงใจให้เข้ากลุ่มได้ง่าย เป็นที่ยอมรับของสังคม และดึงดูดใจเพศตรงข้าม ฉะนั้นจึงให้ความเอาใจใส่ต่อการออกกำลังกาย ลักษณะอาหารที่รับประทาน ทรงผม เสื้อผ้า เครื่องประดับ ซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของความภูมิใจและมั่นใจตัวเองของวัยรุ่น

8. ต้องการประพุดิเหมาะสมตามบทบาททางเพศของตน

9. ต้องการที่จะเข้าใจความสำคัญของครอบครัวและปัจจัยต่าง ๆ ที่จะนำความสุขมาสู่ครอบครัว

10. ต้องการปรับปรุงความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นของตน ตลอดจนสามารถอ่านและฟังได้อย่างเข้าใจ

11. ต้องการความรัก ความอบอุ่นจากบิดามารดา

12. ต้องการให้ผู้ใหญ่สนใจ และเห็นความสำคัญของตน

13. ต้องการแบบอย่างที่ดี ถึงแม้ว่าวัยรุ่นจะชอบความเป็นอิสระ แต่ก็ยังอยากได้คำแนะนำจากผู้ใหญ่ อยากเลียนแบบผู้ใหญ่

2.4 ความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับบิดา

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 141-146) ได้ให้ความหมายของความขัดแย้ง (Conflict) ว่าหมายถึง สภาพของความไม่ราบรื่นที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่ม เนื่องจากมีความต้องการหรือผลประโยชน์ขัดแย้งกัน และไม่สามารถตัดสินใจ หรือหาข้อตกลงร่วมกันได้

สาเหตุความขัดแย้ง

1. ความขัดแย้งทางด้านบุคลิกภาพ ค่านิยม ความคิดและวัฒนธรรม
2. ความแตกต่างทางด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์
3. ความเข้าใจในเรื่องข้อมูลและข้อเท็จจริงไม่ตรงกัน
4. ความขัดแย้งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติ
5. ขาดการสื่อสารที่ดี

การป้องกันความขัดแย้ง มีวิธีการดังนี้

1. พัฒนาเป้าหมายร่วมให้เด่นชัด
2. กำหนดบทบาทความรับผิดชอบให้ชัดเจน
3. สร้างสัมพันธภาพระหว่างกันมากยิ่งขึ้น
4. มีระบบการสื่อสารที่ดี
5. ให้ทราบข้อมูลต่าง ๆ เป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับบิดามักเกิดจากความแตกต่างระหว่างทัศนคติ เช่น วัยรุ่นต้องการอิสรภาพ ต้องการแสดงพฤติกรรมอย่างผู้ใหญ่ ต้องการเป็นที่ชื่นชมของผู้อื่น อยากมีวีรบุรุษประจำใจ อยากมีและอยากกระทำตามอย่างเพื่อน ตรงกันข้ามกับบิดาที่ยังคิดว่าบุตรยังเป็นเด็ก บิดาไม่เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของบุตร ไม่ปรับตัว ยังต้องการให้บุตรเชื่อฟังตนเหมือนเดิม ต้องการใช้อำนาจควบคุมให้กระทำตามความคิดของตน จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้น และนำไปสู่การเกิดช่องว่างระหว่างวัย (Coon, 1992: 427; ศรีเรือน แก้วกังวาล 2540: 343-346; จตุรพร ลิ้มมันจริง 2544: 329-331)

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของบิดา

3.1 ความหมายของบทบาท

สุพัตรา สุภาพ (2538: 310) บทบาท คือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นบิดา บทบาทคือต้องเลี้ยงดูบุตร

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2542: 164) บทบาท คือ การกระทำหรือพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มที่อยู่ในสถานภาพนั้นๆ ดังนั้นบทบาทจึงเป็นการกระทำหรือพฤติกรรมตามตำแหน่ง หรือสถานภาพซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม หรือตามลักษณะของการรับรู้ บทบาทเป็นผลรวมของการแสดงออกตามสิทธิและหน้าที่ นั่นคือ บทบาทเป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่และสิทธิที่บุคคลครอบครองอยู่

ทฤษฎีบทบาท

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2542: 172) กล่าวถึง ทฤษฎีบทบาทของลินตัน (Linton, 1945) ว่า สถานภาพหรือตำแหน่งเป็นตัวกำหนดบทบาทให้แก่บุคคล สถานภาพเป็นนามธรรม หมายถึงฐานะหรือตำแหน่ง ดังนั้น เมื่อกำหนดตำแหน่งใดขึ้นก็จำเป็นต้องมีบทบาทหรือภาระหน้าที่กำกับตำแหน่งนั้นเสมอ

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม , กุศล สุนทรธาดา และ ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต (2541: 6) กล่าวว่า การแสดงบทบาทของบุคคล จะดีเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการ คือ

1. ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาท (role expectation) บทบาทจะกำหนดโดยกลุ่มสังคม คือ เป็นบทบาทที่สังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติและเป็นไปตามสถานภาพหรือตำแหน่งที่บุคคลนั้นดำรงอยู่
2. การรับรู้บทบาท (role perception) คือ การที่บุคคลรับรู้หรือคาดหวังว่าตนเองควรเป็นอย่างไร การรับรู้จะดีแค่ไหนขึ้นกับเป้าหมายของชีวิต ค่านิยมพื้นฐานและประสบการณ์ของบุคคลนั้น โดยที่บทบาทนั้นต้องสอดคล้องกับบทบาทอื่นที่ดำรงอยู่ด้วย
3. การยอมรับบทบาท (role acceptance) คือ บทบาทที่บุคคลยอมรับรับรู้หรือคาดหวัง โดยที่ความเข้าใจของบุคคลและสังคมจะตรงกัน ซึ่งทำให้บุคคลยอมรับได้
4. การปฏิบัติตามบทบาท (role performance) การปฏิบัติตามบทบาทจะมากขึ้นแค่ไหนขึ้นกับบุคคลนั้นถูกคาดหวัง รับรู้บทบาท และยอมรับบทบาทที่บุคคลและสังคมคาดหวังเพียงใด

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2542: 172) กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของดอยส์และเคราส์ (Deutsch and Krauss, 1965) ว่า บทบาทเป็นสิ่งที่เรารู้สึกได้และสังเกตได้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจจะพิจารณาได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Prescribed role) เป็นบทบาทที่เกิดขึ้นจากความคาดหวังของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ
2. บทบาทที่รับรู้จากตำแหน่ง (Subjective role) เป็นบทบาทที่คนรับรู้จากตำแหน่งของตนเองในขณะที่ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
3. บทบาทที่คนในสังคมกำหนดขึ้น (Enacted role) เป็นบทบาทที่บ่งบอกพฤติกรรมอันแน่ชัดของบุคคล

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทบิดา

อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม , กุศล สุนทรธาดา และ ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต (2541: 5-8) กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทบิดาว่า บทบาทบิดาเป็นการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของบุคคลตามสถานภาพหรือตำแหน่ง หรือเป็นการกระทำที่มีแบบแผน โดยผ่านการเรียนรู้มาก่อนว่า สถานการณ์ใดควรจะทำอย่างไร เช่น บทบาทของคนที่มีตำแหน่งเป็นบิดา คือ ต้องเลี้ยงดูบุตร ซึ่งบทบาทดังกล่าวเป็นสิ่งที่สมาชิกของสังคมคาดหวังให้บิดากระทำ (role expectation) บุคคลในวัฒนธรรมต่าง ๆ มีความเห็นตรงกันว่าบทบาทหลักของบิดา คือ การเป็นหัวหน้าครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูบุตร เพื่อให้บิดาเป็นแม่บทแห่งเพศที่แตกต่างกัน โดยบิดาควรแสดงบทบาทอันเป็นเอกลักษณ์ของบุรุษเพศที่มีความแข็งแรง อดทน แต่อบอุ่นและมีเมตตา และบิดาควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี อบรมกล่อมเกลาให้บุตรรู้จักสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม เรียนรู้คุณค่า ระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมทั้งในวัยเด็ก วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่กำลังก้าวออกไปสู่สังคมภายนอก

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทบิดาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและพัฒนาการของสังคม สังคมตะวันตกได้แบ่งบทบาทบิดาตามสถานการณ์ของสังคมไว้ 3 แบบ คือ

1. บทบาทบิดาแบบประเพณี (traditional perspective) ในสังคมดั้งเดิมซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม ครอบครัวเป็นหน่วยของการผลิต บิดาเป็นผู้รับผิดชอบในการผลิตและความเป็นอยู่ของครอบครัว เป็นผู้นำที่มีอำนาจในการตัดสินใจและควบคุมปัจจัยการผลิตทุกอย่างในครอบครัว การมองภาพของบิดาในครอบครัว คือ บิดาเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว บิดาจะเอาใจใส่ต่อบุตร โดยเฉพาะบุตรชายในเรื่องการสืบทอดอาชีพของครอบครัว

2. บทบาทบิดาแบบใหม่ (modern perspective) แนวคิดการมองบทบาทบิดาในปัจจุบันเริ่มเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่ ค.ศ. 1960 มองภาพบิดาว่ามีบทบาทอย่างมากต่อความสำเร็จในการพัฒนาเด็ก โดยเฉพาะเด็กผู้ชาย 3 ด้าน คือ การพัฒนาเด็กให้มีเอกลักษณ์ทางเพศที่เหมาะสม (Sex role identity) ให้มีความสำเร็จในการเรียน (academic performance) และให้มีการพัฒนาด้านจริยธรรม (moral development) ความสำเร็จทั้ง 3 ด้านดังกล่าวมีความสำคัญต่อการปรับตัวในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความสำเร็จในการดำรงชีวิต

3. บทบาทบิดาในอนาคต (emergent perspective) เป็นการให้ความสำคัญต่อการมีบทบาทร่วมกันของบิดาและมารดาในการดูแลเลี้ยงดูบุตร เนื่องจากปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมอุตสาหกรรม ซึ่งผลักดันให้ผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้าน การที่ผู้หญิงมีส่วนในการหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ทำให้บทบาทการหาเลี้ยงครอบครัวไม่ได้เป็นของผู้ชายแต่เพียงผู้เดียวอีกต่อไป จึงจำเป็นที่ผู้ชายต้องเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือผู้หญิงในการดูแลเลี้ยงดูบุตร

ซึ่งแนวคิดนี้พูดถึงบทบาทของบิดาที่ดี คือ การช่วยเหลือบุตรในชีวิตประจำวัน การให้ความ
ใกล้ชิดสนิทสนม การอบรมสั่งสอนและการปฏิบัติต่อบุตรทั้งสองเพศอย่างเท่าเทียมกัน

พริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์ (2544: 36) กล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องให้บิดา
มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร ดังนี้

1. บุตรจะให้เห็นแบบอย่างของบิดาในบทบาทของสามีและบทบาทของบิดา
ว่าเป็นอย่างไร ต้องมีความรับผิดชอบอย่างไรบ้าง
2. บุตรชายจะได้ทราบว่าเมื่อโตขึ้นจะปฏิบัติตนอย่างไร โดยการเลียนแบบบิดา
ซึ่งเป็นบุคคลที่เขานับถือ
3. บุตรหญิงจะได้รู้จักบทบาทของเพศชาย และหัดปรับตัวให้เข้ากับบทบาทนั้น
ได้
4. บิดาช่วยปลูกฝังความเข้มแข็งและความอดทนให้แก่บุตร
5. บิดาที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับบุตรชาย จะทำให้บุตรไม่กลัวบิดา สามารถพูดคุย
กับบิดาได้อย่างเปิดเผย กล่าวที่จะขอคำแนะนำหรือคำปรึกษาจากบิดา
6. ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุตรหญิงกับบิดา จะช่วยให้บุตรเรียนรู้วิธีผูกไมตรี
กับชายอื่นที่ต้องคบหาสมาคมด้วย
7. การที่บุตรได้เห็นความเข้มแข็ง การเป็นหัวหน้าครอบครัว และการเป็นผู้นำ
ในเรื่องต่าง ๆ จะทำให้บุตรเกิดความศรัทธา อยากรู้อยากเห็นแบบ

บทบาทบิดา

สุชา จันทน์เอม (2538: 163-164) กล่าวถึง บทบาทของบิดาครอบครัวไทย
ในปัจจุบัน ไว้ดังนี้

1. ดูแลครอบครัวให้ได้รับความรัก ความอบอุ่น
2. เป็นกำลังสำคัญทางเศรษฐกิจของครอบครัว
3. ดูแลบุตรให้ได้รับการศึกษา
4. เป็นผู้นำของครอบครัว

พรพิมล เจียมนครินทร์ (2539: 141-143) กล่าวถึง ลักษณะของบิดาที่ดี ไว้ดังนี้

1. บิดาที่มีความรัก ความอบอุ่นให้บุตร ช่วยแบ่งเบาภาระในการเลี้ยงดูบุตร
2. สามารถช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ในบ้านได้
3. เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี โดยการเป็นผู้นำที่ดี มีความรับผิดชอบ
4. เป็นตัวอย่างแก่สมาชิกโดยการขยันทำงาน ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์

สุจริต

ฮัมฟรีย์ และฮัมฟรีย์ (Humphrey and Humphrey, 1985 อ้างถึงใน จินตนา ตั้งวรพงษ์ชัย และรัชนิบูล เศรษฐภูมิรินทร์ 2539: 16-17) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทบิดาตามความต้องการของบุตรทางด้านจิตวิทยา สรุปได้ดังนี้

1. บทบาทบิดาตามความต้องการของบุตรด้านร่างกาย ประกอบด้วย
  - 1.1 อบรมให้บุตรรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ครบ 5 หมู่
  - 1.2 ดูแลบุตรด้านการพักผ่อนนอนหลับที่เพียงพอ
  - 1.3 สอนบุตรให้มีกิจกรรมการเล่น การออกกำลังกายให้เหมาะสม
  - 1.4 อบรมบุตรให้ขี้ถ่ายตามเวลา
  - 1.5 ให้บุตรได้รับวัคซีนป้องกันโรค
  - 1.6 พาบุตรไปพบแพทย์เมื่อเจ็บป่วย
2. บทบาทบิดาตามความต้องการของบุตรด้านสังคม ประกอบด้วย
  - 2.1 อบรมให้บุตรรักตนเองและรักผู้อื่น
  - 2.2 อบรมให้บุตรมีความรู้สึกเป็นเจ้าของหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรม
  - 2.3 สอนบุตรในการให้ความร่วมมือกับผู้อื่น
  - 2.4 อบรมให้บุตรมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
  - 2.5 อบรมให้บุตรซื่อสัตย์ มีความจริงใจต่อผู้อื่น
  - 2.6 อบรมให้บุตรช่วยเหลือผู้อื่น
3. บทบาทบิดาตามความต้องการของบุตรด้านอารมณ์ ประกอบด้วย
  - 3.1 อบรมให้บุตรมีจิตใจมั่นคง มีความน่าเชื่อถือ
  - 3.2 สอนให้บุตรเป็นตัวของตัวเอง
  - 3.3 อบรมให้บุตรกล้าพูด กล้าแสดงออกถึงความรู้สึกที่แท้จริง
  - 3.4 อบรมให้บุตรแสดงคำพูดและท่าทางที่สอดคล้องกัน
  - 3.5 อบรมให้บุตรสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง
  - 3.6 อบรมให้บุตรไม่เป็นคนเคร่งครัด หรือทำอะไรรีบเร่งจนเกินไป
4. บทบาทบิดาตามความต้องการของบุตรด้านสติปัญญา ประกอบด้วย
  - 4.1 อบรมให้บุตรเห็นว่าประสบการณ์ที่ได้รับเป็นสิ่งที่มีความค่าต่อการเรียนรู้
  - 4.2 อบรมให้บุตรใช้ความสามารถทางสติปัญญาในทางที่เป็นประโยชน์
  - 4.3 สอนให้บุตรแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันให้เหมาะสม
  - 4.4 อบรมให้บุตรมีแนวความคิดสร้างสรรค์ มองการณ์ไกล

ทางสังคม

4.5 อบรมให้บุตรสำรวจตนเอง รู้จักตนเอง

4.6 อบรมให้บุตรเป็นคนมีเหตุผล

รูกา ภูโพนุลย์ (2541: 91-92) กล่าวถึง บทบาทบิดามารดาในระยะครอบครัว มีบุตรวัยรุ่น ไว้ดังนี้

1. ให้โอกาสวัยรุ่นในการรับผิดชอบตนเอง และรับผิดชอบงานบางส่วนของครอบครัวเพิ่มขึ้น โดยคำนึงถึงความต้องการเป็นอิสระของเด็กวัยรุ่น โดยที่บิดามารดาไม่ได้ละเลยที่จะเป็นผู้ให้คำแนะนำ คำปรึกษาเมื่อจำเป็น
2. บิดามารดาควรมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ เพื่อสามารถป้องกันปัญหาทางเพศในเด็กวัยรุ่น ให้คำปรึกษาแก่บุตร มีการสอนเพศศึกษาในครอบครัว เนื่องจากบุตรวัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากฮอร์โมนทางเพศ
3. มีการคงไว้ซึ่งการสื่อสารและสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว แม้ว่าจะมีการผ่อนคลายความผูกพัน ปล่อยให้วัยรุ่นมีอิสระมากขึ้น แต่มีได้ละเอียดหรือไม่สนใจที่จะแสดงความเอาใจใส่ ความรักแก่บุตรวัยรุ่น มีกิจกรรมในครอบครัวร่วมกันเป็นครั้งคราว เพราะแม้วัยรุ่นจะต้องการอิสระ ต้องการมีอิสระพึ่งตนเองมากขึ้นแต่ยังมีความผูกพันทางจิตกับครอบครัว และ ยังมองบิดามารดาเป็นแบบอย่างของตน
4. อบรมบทบาทที่เหมาะสมในสังคม อบรมถ่ายทอดปรัชญาการดำเนินชีวิตและจริยธรรมแก่วัยรุ่น เป็นหน้าที่สำคัญของครอบครัว เพราะวัยรุ่นจะได้รับการเตรียมเพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคมในอนาคต แต่บิดามารดาควรเข้าใจและยอมรับว่าบุตรวัยรุ่นอาจปฏิเสธและไม่ยอมปฏิบัติตามคำแนะนำที่ตนอบรมสั่งสอนในระยะนี้

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1982: 150-159 อ้างถึงในเทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล 2543: 22-24) กล่าวถึง บทบาทบิดาทั่ว ๆ ไป ดังนี้

1. บทบาทด้านการอบรมดูแล หมายถึง พฤติกรรมของบิดาที่เกี่ยวกับการดูแลบุตรให้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ได้แก่
  - 1.1 อบรมดูแลบุตรเมื่อบุตรเป็นวัยรุ่น
  - 1.2 ดูแลบุตรเมื่อบุตรไม่สบาย
  - 1.3 รับฟังความคิดเห็นของบุตร
  - 1.4 สนใจในพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตร
  - 1.5 ยอมรับสภาพอารมณ์ของบุตร

2. บทบาทด้านการแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมของบิดาเกี่ยวกับการตัดสินใจ ปัญหา ซึ่งสมาชิกในครอบครัวประสบ ได้แก่

- 2.1 ช่วยเหลือบุตรแก้ปัญหาต่าง ๆ
- 2.2 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการอบรมดูแลบุตร
- 2.3 ตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว
- 2.4 ตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว
- 2.5 ตัดสินใจเกี่ยวกับสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของบุตร

3. บทบาทด้านการหาเลี้ยงครอบครัว หมายถึง พฤติกรรมของบิดาที่เกี่ยวกับการหารายได้ของครอบครัว ได้แก่

- 3.1 ให้ความสำคัญในเรื่องการหาเลี้ยงครอบครัว
- 3.2 หารายได้เพิ่มขึ้นเมื่อบุตรเติบโตขึ้น
- 3.3 เป็นกำลังสำคัญในการหาเลี้ยงครอบครัว
- 3.4 สนใจโปรแกรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางการเงิน
- 3.5 วางแผนทางการเงินของครอบครัว
- 3.6 ให้ความสำคัญในเรื่องหน้าที่การงานเป็นอันดับแรก

4. บทบาทด้านการเป็นแบบอย่างของสังคม หมายถึง พฤติกรรมของบิดาในอันที่จะพัฒนาความรู้สึกรับของบุตรต่อสังคม ได้แก่

- 4.1 กำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ สำหรับบุตร
- 4.2 ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน
- 4.3 ติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม
- 4.4 อาสาในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน
- 4.5 เป็นแบบอย่างทางด้านระเบียบวินัย
- 4.6 สั่งสอนให้บุตรแสดงบทบาทที่สังคมนิยม

5. บทบาทด้านนันทนาการ หมายถึง พฤติกรรมของบิดาที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมยามว่างแก่สมาชิกในครอบครัว ได้แก่

- 5.1 ส่งเสริมบุตรให้ร่วมกิจกรรมในยามว่าง
- 5.2 หาเวลาว่างเพื่อพักผ่อนกับครอบครัว
- 5.3 หาเวลาว่างในแต่ละวันเพื่อจัดนันทนาการ
- 5.4 จัดกิจกรรมในยามว่างสำหรับสมาชิกในครอบครัว

5.5 รักษาสมรรถภาพของร่างกายให้ได้อยู่เสมอเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมในยามว่าง
กับบุตร

5.6 สนใจร่วมกิจกรรมยามว่างของบุตร

สุวัณณา วิบูลย์เศรษฐ์ (2544: 8) กล่าวถึง บทบาทพันธกิจของบิดาตามทฤษฎี
พัฒนาครอบครัวของควอลล์ (Duvall's development theory) ว่าบิดาต้องมีบทบาท ดังนี้

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทการเป็นบิดา
3. เรียนรู้เกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานของบุตร ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการ คุ

แลบุตร

4. จัดรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันภายในบ้านให้มีความเหมาะสม
5. ส่งเสริมให้บุตรมีพัฒนาการที่ดี
6. รับผิดชอบในการหารายได้สำหรับดูแลบุตร
7. ตระหนักถึงความรู้สึกและการยอมรับในการเป็นผู้ชายของตนเอง
8. เป็นตัวแทนของครอบครัวและสังคม

วราภรณ์ ตระกูลสฤณี (2544: 108-109) กล่าวถึง บทบาทบิดามารดาในการ ส่ง
เสริมสุขภาพจิตวัยรุ่น ไว้ดังนี้

1. ให้บุตรได้รู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของตนเอง ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม
สติปัญญา เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และช่วยเตรียมพร้อมในการเผชิญความเปลี่ยนแปลง
ดังกล่าว

2. บิดามารดาควรให้ความรัก ความเอาใจใส่วัยรุ่น โดยยอมรับความคิด และ
ความต้องการของบุตรวัยรุ่น

3. เปิดโอกาสให้เด็กคิด และตัดสินใจด้วยตนเอง ภายใต้การดูแลและเอาใจใส่
ของผู้ใหญ่

4. สร้างความเชื่อมั่นในตนเองแก่บุตร เมื่อประสบความสำเร็จบิดามารดาควร
แสดงความชื่นชม แสดงการยอมรับ

5. กระตุ้นให้มีอิสระในการค้นหาตนเอง ไม่อยู่ภายใต้การกดดันของผู้อื่น ซึ่ง
แนะแนวทางในการพัฒนาตนเอง มีจุดยืนในชีวิตของตน

6. ส่งเสริมให้เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม

7. บิดามารดาไม่ควรคาดหวังในตัวบุตรมากเกินไป

8. ส่งเสริมให้บุตรวัยรุ่นมีการยอมรับตนเอง โดยเฉพาะเรื่องความสามารถ

เฉพาะตัว

9. ดูแลตอบสนองความต้องการพื้นฐาน เช่น ดูแลให้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ พักผ่อนเพียงพอ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ
10. เปิดโอกาสให้บุตรได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง
  11. เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตร และมีเวลาให้ได้อย่างเหมาะสม
  12. แนะนำให้บุตรฝึกการควบคุมอารมณ์ พฤติกรรม การแสดงออกให้เหมาะสม
  13. ส่งเสริมให้บุตรรู้จักผ่อนคลายความตึงเครียดที่เหมาะสม เช่น เล่นกีฬา ดนตรี หางานอดิเรกทำ อ่านหนังสือ ดูภาพยนตร์ ฟังวิทยุ ฯลฯ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการและความต้องการของวัยรุ่นรวมทั้งบทบาทของบิดาดังกล่าวทำให้สามารถสรุปได้ว่า วัยรุ่นมีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปจากวัยเด็ก 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและการรู้จัก จริยธรรม และพบว่าวัยรุ่นมีความต้องการหลักๆ ได้แก่ ต้องการความเป็นอิสระ การยอมรับและเห็นความสำคัญของวัยรุ่น ความเข้าใจ ความถูกต้อง ยุติธรรม การรวมกลุ่ม และยังต้องการความรัก ความอบอุ่น การมีเวลาให้ รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีจากบิดา ส่วนบทบาทบิดานั้น บิดาจะต้องเข้าใจบทบาทของตนว่าประกอบด้วยบทบาทหลายด้าน อาทิ บทบาทด้านการเป็นผู้นำครอบครัว ด้านการแก้ปัญหา ในครอบครัว ด้านการเป็นกำลังสำคัญทางเศรษฐกิจของครอบครัว ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี แก่สมาชิกในครอบครัว ด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตร เป็นต้น และสามารถสรุปบทบาทบิดาโดยทั่วไป ได้ดังนี้

1. บิดาต้องเข้าใจและเรียนรู้ถึงพัฒนาการ ลักษณะธรรมชาติ และความต้องการของวัยรุ่น
2. ให้การตอบสนองความต้องการของบุตรวัยรุ่น ด้วยการจัดหาสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ
3. ตอบสนองความต้องการทางด้านอารมณ์ ด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่น ความปลอดภัย ความเอาใจใส่ มีเวลาอยู่กับบุตร และพร้อมที่จะให้คำปรึกษา ไม่ใช่อารมณ์และอำนาจบังคับพฤติกรรมของวัยรุ่น
4. ยอมรับความคิดและความต้องการของบุตร โดยเปิดโอกาสให้เลือกคิดและตัดสินใจด้วยตนเองตามขอบเขตอันควร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อประสบความสำเร็จควรแสดงความชื่นชม แสดงการยอมรับ
5. บิดาต้องมีความรับผิดชอบและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆในบ้านได้
6. บิดาต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแก่บุตรวัยรุ่นด้วยการเป็นคนมีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักให้อภัย ขยัน อดทน ประหยัด

7. สอนให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ รวมทั้งปลูกฝัง ค่านิยม วัฒนธรรม และแบบแผนชีวิตที่ดีงามเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

8. บิดาต้องสนับสนุนให้บุตรได้ศึกษาเล่าเรียนตามความถนัด ความสนใจและความสามารถให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อให้บุตรวัยรุ่นมีการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

จากแนวคิดและทฤษฎีบทบาทบิดาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นด้วยกับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทบิดาของฮัมฟรีย์และฮัมฟรีย์ในบางประเด็นและได้เสนอแนะเพิ่มเติม เนื่องจากแนวคิดของฮัมฟรีย์และฮัมฟรีย์เป็นบทบาทบิดาตามความต้องการของบุตร ใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านสติปัญญา โดยการแสดงบทบาทบิดาตามแนวคิดนี้เป็นการสอนและอบรมบุตรเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วบุตรจะพัฒนาการบังคับตนเองได้และเข้าใจบทบาททางสังคมได้นั้นไม่ได้เกิดจากได้รับการอบรมสั่งสอนเพียงประการเดียว แต่ยังเกิดจากการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมในสังคม การได้รับคำแนะนำ การฝึกฝน การดูแลและการเลียนแบบด้วย โดยเฉพาะทัศนคติและพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของบิดานั้นมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของบุตร (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ คณะอนุกรรมการด้านครอบครัว 2539: 146; กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา 2542: 27,35) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดแนวทางการอบรมเลี้ยงดูบุตร ของบิดาออกเป็น 4 ด้าน ซึ่งนอกจากจะตอบสนองความต้องการพื้นฐานของบุตรทั้งด้านร่างกาย จิตใจแล้วบิดาต้องให้การส่งเสริม ให้คำแนะนำและเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้บุตรมีสุขภาพที่ดี ทั้งร่างกาย จิตใจ สามารถคิดและตัดสินใจแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ สามารถปรับตัว เข้ากับสภาพสังคมได้ ซึ่งแนวทางดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านการดูแลสุขภาพ หมายถึง การตอบสนองความต้องการพื้นฐานของบุตรวัยรุ่น และส่งเสริมสุขภาพโดยให้คำแนะนำเกี่ยวกับอาหารที่มีประโยชน์ การดูแลสุขภาพอนามัยและรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ส่งเสริมการออกกำลังกาย ดูแลให้ได้รับความปลอดภัยจากสภาพแวดล้อมภายในบ้าน และจัดสรรค่าใช้จ่าย สิ่งของเครื่องใช้ที่เหมาะสม

2. ด้านสนับสนุนทางอารมณ์ หมายถึง การสนับสนุนและตอบสนองทางอารมณ์และจิตใจ โดยให้ความรัก ความเอาใจใส่ กำลังใจ รับฟังความคิดเห็นของบุตรวัยรุ่น สอนให้บุตรกล้าพูด กล้าแสดงออก ในทางที่เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีด้านการควบคุมอารมณ์ สอนให้บุตรไม่เป็นคนแค้นใครๆ ส่งเสริมให้รู้จักผ่อนคลายความตึงเครียดที่เหมาะสม เช่น เล่นกีฬา ดนตรี หางานอดิเรกทำ อ่านหนังสือ ฯลฯ และสอนให้บุตรเป็นตัวของตัวเอง มีจิตใจมั่นคง

3. ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมให้บุตรวัยรุ่นมีความรู้ประกอบการตัดสินใจ โดยการสอนให้ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม

ให้อิสระในการคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งให้เห็นว่าประสบการณ์ที่ได้รับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ สอนให้บุตรมีแนวความคิดสร้างสรรค์ มองการณ์ไกล และสอนให้สำรวจตนเอง รู้จักตนเอง

4. ด้านการปรับตัวทางสังคม หมายถึง การส่งเสริมให้บุตรวัยรุ่นสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมได้โดยส่งเสริมให้บุตรวัยรุ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ชุมชน ให้ความร่วมมือ ความช่วยเหลือผู้อื่น สอนให้รู้จักบทบาททางสังคม ส่งเสริมให้ติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรในด้านระเบียบวินัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นกับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ยังไม่มีผู้ศึกษาเรื่องนี้โดยตรง ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมงานวิจัยที่มีตัวแปรใกล้เคียง เช่น บทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตรสัมพันธ์ภาพระหว่างบิดากับบุตร ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของบทบาทบิดาและความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

โสพิณ สุวรรณ (2535) ศึกษาบทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรก จากกลุ่มตัวอย่างบิดาที่พานบุตรมารับบริการที่ห้องตรวจโรค แผนกผู้ป่วยนอก คลินิกเด็กและหอผู้ป่วยแผนกกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน 2534 จำนวน 200 คน โดยศึกษาบทบาทของบิดา 3 ด้าน คือ ด้านการดูแลบุตรขณะปกติและเจ็บป่วย ด้านการปกป้องคุ้มครองอันตรายแก่บุตร และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของบุตร ผลการศึกษาพบว่า บิดามีบทบาทในด้านการปกป้องคุ้มครองอันตรายมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของบุตร และด้านการดูแลบุตรขณะปกติและเจ็บป่วยตามลำดับ

บังอร ศุภวิทิตพัฒนา (2536) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนาการของบิดา การสนับสนุนจากคู่สมรส กับพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของบิดา โดยนำทฤษฎีของควอลล์มาเป็นแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของบิดาที่มีบุตรวัย 1 ปี ถึง 1 ปีครึ่ง ได้แก่ การดูแลทางด้านร่างกายของบุตร การส่งเสริมพัฒนาการของบุตรและการปกป้องอันตรายที่เกิดกับบุตร พบว่า พฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของบิดามีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 105.58 (คะแนนเต็ม 140 คะแนน) และการรับรู้พัฒนาการของบิดามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของบิดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ชื่นสุข ฤกษ์งาม (2537) ศึกษาบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดาในมุมมองของวัยรุ่น : ศึกษากรณีนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 364 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม พบว่า บทบาทของบิดาที่วัยรุ่นคาดหวังทั้งด้านบทบาทเชิงเครื่องมือและบทบาทแบบการแสดงออก สูงกว่าบทบาทของบิดาที่ปฏิบัติจริง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และพบว่า ปัจจัย สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดา สุขภาพจิตของวัยรุ่นและระดับการศึกษาของบิดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทของบิดาที่ปฏิบัติจริง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 อีกทั้งพบว่า วัยรุ่นหญิงมีความคาดหวังในบทบาทบิดาสูงกว่าวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

อำเภอ วรรณเศรษฐอิสรา (2537) ศึกษาการรับรู้บทบาทของบิดากับการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรคนแรกวัย 0 – 2 เดือน โดยแบ่งการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการดูแลบุตรออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการดูแลบุตรทางด้านร่างกายและจิตใจ ด้านการปกป้องคุ้มครองอันตรายให้แก่บุตร และด้านส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของบุตร พบว่า บิดามีคะแนนการรับรู้บทบาทของบิดาในการดูแลบุตรอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการรับรู้บทบาทเป็นรายด้าน พบว่า บิดามีการรับรู้บทบาทด้านการปกป้องคุ้มครองอันตรายให้แก่บุตรสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของบุตรและด้านการดูแลบุตรทางด้านร่างกายและจิตใจ ตามลำดับ ส่วนการปฏิบัติตามบทบาทของบิดา พบว่า บิดาปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการปฏิบัติตามบทบาทเป็นรายด้าน พบว่า บิดามีการปฏิบัติตามบทบาทด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของบุตรสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการปกป้องคุ้มครองอันตรายแก่บุตร และด้านการดูแลบุตรทางด้านร่างกายและจิตใจ

ปราณี แสดคง (2538) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปฏิบัติพัฒนาการของบิดามารดาในระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นบิดามารดาที่มีบุตรวัยรุ่นทั้งชายและหญิงและกำลังศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดขอนแก่น จำนวน 195 ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามซึ่งดัดแปลงมาจากแนวคิดของ ดูวอลล์ (Duvall, 1971) และสร้างขึ้นจากการศึกษานำร่องผู้วิจัย ผลการศึกษาพบว่า อาชีพของมารดามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติพัฒนาการของบิดามารดาในระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จินตนา ตั้งวรพงศ์ชัย และ รัชนิบูล เศรษฐภูมิรินทร์ (2539) ศึกษาบทบาทบิดาในการส่งเสริมสุขภาพจิตบุตรวัยรุ่น ในชุมชนแออัด เขตเทศบาลเมือง จังหวัดขอนแก่น จากกลุ่มตัวอย่าง บิดาที่มีบุตรอายุ 13-20 ปี อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ในชุมชนแออัด เขตเทศบาลเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 255 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ พบว่า บิดามีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพจิตบุตรวัยรุ่นมากที่สุด คือ ด้านการดูแลสุขภาพร่างกายบุตร (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ

17.77) รองลงมา คือ ด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ ด้านสังคมและการปรับตัว ด้านการอบรมสั่งสอน ตามลำดับ

อัษฎางค์ กวีวัฒนา (2539) ศึกษาความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดา จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชายและหญิง อายุระหว่าง 15-18 ปี ในโรงเรียนสหศึกษา ในเขตการศึกษาบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม พบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดู ด้านการแก้ปัญหา ด้านการหาเลี้ยงครอบครัว และด้านนันทนาการ มากกว่าบทบาทที่บิดาปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนด้านการเป็นตัวแทนทางสังคมนั้นความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นกับการปฏิบัติจริงของบิดาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กุศุมาลี ไชยเมือง (2540) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัย 1-3 ปี กับสัมพันธภาพระหว่างบิดาและบุตรตามการรับรู้ของมารดา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นครอบครัวที่บิดามารดาและบุตรอาศัยอยู่ด้วยกัน มีบุตรอายุ 1-3 ปี ซึ่งบิดาและมารดาสามารถอ่านออกเขียนได้ และอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จำนวน 150 ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยศึกษาการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัย 1-3 ปี ใน 3 ด้าน คือ ด้านการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับบุตร ด้านการดูแลบุตรทางด้านร่างกาย และด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตร และศึกษาสัมพันธภาพระหว่างบิดาและบุตรใน 7 ด้าน คือ ด้านการยึดถือปฏิบัติตามหลักศาสนา การจัดการกับภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นกับบุตร การมีความผูกพันรักใคร่กัน การพักผ่อนหย่อนใจร่วมกัน การชื่นชมคุณค่าในตัวบุตร การติดต่อสื่อสารที่ดีระหว่างบิดาและบุตร ความคาดหวังในความสำเร็จของบุตร ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัย 1-3 ปี มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ สัมพันธภาพระหว่างบิดาและบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001

เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล (2543) ศึกษาบทบาทของบิดาในทัศนคติของบุตรวัยรุ่น โดยทำการศึกษาในบุตรวัยรุ่นที่เป็นนักเรียนทั้งชายและหญิง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยศึกษาบทบาทของบิดาใน 5 ด้าน ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัวมีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุด รองลงมาคือด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม ด้านการเลี้ยงดู ด้านนันทนาการและด้านการแก้ปัญหา ตามลำดับ

ศักดิ์พิสุทธิ์ อัครสิริธีรกุล (2544) ศึกษาความคาดหวังของวัยรุ่นที่มีต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นไทย จำนวน 1,166 คน

อายุระหว่าง 15-19 ปี ทั้งในเขตเมืองและชนบททั่วประเทศ โดยการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ตนเอง วัยรุ่นชายคาดหวังให้พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีมากกว่าวัยรุ่นหญิง และพบว่าตัวแปรเพศ อายุ เขตที่อยู่อาศัย จำนวนพี่น้องในครอบครัว ความเข้าใจใกล้ชิดกับพ่อ และความเข้าใจใกล้ชิดกับแม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของวัยรุ่นที่มีต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

4. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความคาดหวังของบุคคลมีความแตกต่างกันไป ซึ่งความคาดหวังเกิดจากแรงผลักดันของความต้องการของแต่ละบุคคล หรือเกิดจากแรงจูงใจของบุคคลที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อสนองความต้องการของตนทั้งทางร่างกาย จิตใจ หรือสังคม รวมทั้งแรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อมก็มีอิทธิพลต่อความคาดหวังเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่าการที่บุคคลจะตั้งความคาดหวังไว้อย่างไรนั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่กำหนดความคาดหวังของบุคคล ซึ่งประกอบด้วย อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ของบุคคลนั้นด้วย

ปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวัง

แนดเลอร์ และ ลอเลอร์ (Nadler and Lawler, 1977: 67-68 อ้างถึงในอังคณา สาลาด 2541: 71) กล่าวว่าไว้ว่า ลักษณะของแต่ละบุคคล เช่น ภูมิหลัง ประสบการณ์ การศึกษา การฝึกอบรม ทักษะ และอายุมีผลทำให้บุคคลมีทัศนคติ ความต้องการหรือความคาดหวังแตกต่างกัน ในขณะเดียวกันสิ่งแวดล้อมของงาน เช่น ลักษณะผู้นำ ระบบการจ่ายค่าตอบแทนก็มีผลต่อ ความคาดหวังของบุคคลด้วย

เฮอร์ลอค (Hurlock, 1973: 191-194) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความคาดหวังแตกต่างกัน ได้แก่ วัฒนธรรม ชนิดของครอบครัว ชนชั้นทางสังคม วินัย ฐานะในกลุ่ม การใช้กลไกการหลบหนี การบอกกล่าวถึงความคาดหวัง ความล้มเหลวและความสำเร็จในอดีต เพศ เชื้อชาติ ปัญหา บุคลิกภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. วัฒนธรรม (cultural ideals) วัฒนธรรมที่แตกต่างกันจะทำให้มาตรฐานของความคาดหวังของบุคคลต่างกัน ซึ่งมาตรฐานนี้ครอบคลุมถึงระดับความสำเร็จและทัศนคติต่อความสำเร็จ เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นจะรับรู้ความหวังของสังคมที่มีต่อตนเองและความรับผิดชอบของตนที่มีต่อสังคม การตั้งความคาดหวังของบุคคลในแต่ละสังคมจึงต่างกันไป

2. ชนิดของครอบครัว (kind of family) เด็กที่มาจากครอบครัวที่มั่นคงมีแนวโน้มที่จะตั้งจุดหมายในอนาคตสูงกว่าเด็กที่ไม่มี ความมั่นคงในครอบครัว เด็กที่ต้องย้ายถิ่นบ่อยๆ จะไม่สามารถคาดหวังหรือวางแผนอนาคตของตนเองได้ชัดเจนเท่าเด็กที่ไม่ต้องย้ายถิ่น

ขนาดของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการตั้งเป้าหมายของเด็ก เด็กที่มาจากครอบครัวขนาดเล็กมีแนวโน้มที่จะพบความสำเร็จมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพราะครอบครัวขนาดเล็กบิดามารดาสามารถทุ่มเทและส่งเสริมให้เด็กมีความคาดหวังและสามารถวางแผนแนวทางให้เด็กไปสู่ความคาดหวังได้มากกว่าเด็กในครอบครัวขนาดใหญ่

ครอบครัวที่มีมารดาเป็นผู้นำ เด็กมีแนวโน้มที่จะมีระดับความคาดหวังสูงอาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างกัน โดยเฉพาะมารดากับบุตรชาย

3. ชั้นทางสังคม (ordinal position) ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและดี บิดามารดาจะให้ความคาดหวังแก่บุตรคนแรกและให้โอกาสแก่บุตรคนแรกมากที่สุด โดยเฉพาะถ้าเป็นบุตรชาย ซึ่งตรงข้ามกับครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำบุตรคนสุดท้าย จะได้รับการส่งเสริมจากบิดามารดาและพี่ ๆ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น พี่โตขึ้นและมีงานทำ เพื่อให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้ขยับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น

4. วินัย (discipline) เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยจะตั้งความคาดหวังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ในทางตรงกันข้ามเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะตั้งความคาดหวังที่สอดคล้องกับความเป็นจริง

5. ฐานะในกลุ่ม (group status) กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากขึ้นเพียงใดขึ้นกับฐานะของเด็กในกลุ่มและความคาดหวังของกลุ่มที่มีต่อตัวเอง ถ้าฐานะในกลุ่มของเด็กมั่นคงและไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องสร้างความประทับใจให้กับสมาชิกในกลุ่ม ระดับความคาดหวังของเด็กก็จะใกล้เคียงกับความเป็นจริง แต่เด็กที่ไม่มีบทบาทสำคัญในกลุ่ม เด็กจะต้องการเลื่อนขั้นตนเองเข้าสู่ผู้นำในกลุ่ม ทำให้การตั้งความคาดหวังหลาย ๆ อย่างไม่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ส่วนบุคคลที่ชอบแยกตัวเอง ความคาดหวังของกลุ่มจะมีผลต่อเขาเพียงเล็กน้อย

6. การใช้กลไกการหลบหนี (use of escape mechanism) กลไกการหลบหนีที่มีผลต่อการตั้งความหวังมากที่สุด คือ การฝันกลางวัน การฝันกลางวันในลักษณะต่าง ๆ กันก็มีความสำคัญ เช่น ฝันอยากเป็นพระเอกหรือนางเอก เด็กก็จะตั้งความคาดหวังไว้ว่าจะต้องประสบความสำเร็จและหลีกเลี่ยงความล้มเหลว ซึ่งอาจจะเป็นการตั้งความคาดหวังที่ไม่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง

7. การบอกกล่าวถึงความคาดหวัง (labelization of aspirations) ความคาดหวังของเด็กที่บอกกล่าวออกมา มักอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงมากกว่าเด็กที่เก็บไว้และคิดอยู่คนเดียว อย่างไรก็ตามความคาดหวังที่เด็กบอกกับเพื่อนสนิทจะเป็นลักษณะความใฝ่ฝัน ไม่ค่อยใกล้เคียงกับความเป็นจริงเท่ากับที่เด็กบอกกับบิดามารดา ครู หรือบุคคลที่ไม่ค่อยคุ้นเคยกัน เมื่อเด็กวัยรุ่นบอกถึงความคาดหวังของคนให้บุคคลอื่นฟังจะเป็นการทำทนายให้เขาพิสูจน์ตนเอง โดยพยายามทำให้ได้ตามที่พูดไว้ เพราะเขารู้ว่าหลายคนใส่ใจในสิ่งที่เขาพูด เขาไม่ต้องการพบสายตาที่มองดูเขาด้วยความผิดหวัง

8. ความล้มเหลวและความสำเร็จในอดีต (past failures and successes) บุคคลที่ประสบความสำเร็จเสมอ ๆ มีแนวโน้มที่จะมีความคาดหวังว่าจะประสบความสำเร็จในอนาคตอีก ในทำนองเดียวกันบุคคลที่พบความผิดหวังซ้ำ ๆ ก็มักจะคิดว่าอนาคตจะผิดหวังอีก ประสบการณ์เช่นนี้จะมีผลต่อการตั้งความคาดหวังในอนาคตว่าบุคคลผู้นั้นจะตั้งความคาดหวังได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงหรือไม่เพียงใด

9. เพศ (sex) ความแตกต่างในเรื่องเพศมีผลต่อการกำหนดจุดมุ่งหมายในชีวิต โดยเด็กหญิงจะมีแนวโน้มที่จะตั้งจุดมุ่งหมายในระยะสั้นกว่าเด็กชายแม้ในเรื่องการเรียน เด็กหญิงมักจะวางแผนระยะสั้น เช่น เดือนต่อเดือน ซึ่งมักเกิดจากบรรยากาศที่บ้านและโรงเรียนจะส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กชายตั้งความคาดหวังสูงกว่าเด็กหญิง บิดามารดาจะคาดหวังต่อบุตรชายมากกว่าบุตรหญิง เด็กชายมักถูกกระตุ้นให้มีความคาดหวังทางการกีฬา การงานและการประกอบอาชีพ แต่เด็กหญิงมักคาดหวังที่จะได้รับการยอมรับจากกลุ่ม การแต่งงาน ซึ่งเด็กเองก็ยังไม่รู้ว่าจะแต่งงานเมื่อไรแต่งงานกับใคร ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมหลังแต่งงานจะเป็นอย่างไร จึงเป็นเรื่องยากที่เด็กหญิงจะวางแผนในเรื่องเหล่านี้

10. เซวาน์ปัญญา (intelligence) เด็กที่ฉลาดจะตั้งความคาดหวังของตนโดยอาศัยความสนใจ และความสามารถของตนมากกว่าทำตามจุดมุ่งหมายที่กลุ่มตั้งไว้ ในทางกลับกันเด็กที่ฉลาดน้อยจะตั้งความคาดหวังไว้ตามค่านิยมของกลุ่ม

11. บุคลิกภาพ (personality) บุคคลที่ไม่ยอมรับตนเองจะตั้งความคาดหวังโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของตนเอง เพื่อปกปิดความไม่สามารถของตน บุคคลที่มีความมั่นใจในตนเองจะตั้งความคาดหวังที่สอดคล้องกับความจริงของตน ส่วนบุคคลที่มีความวิตกกังวลต่ำมีแนวโน้มจะตั้งความคาดหวังไว้สูง เนื่องจากจะคำนึงถึงความสำเร็จของตนมากกว่าความล้มเหลว อาจมีความคาดหวังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงได้ ส่วนบุคคลที่มีความวิตกกังวลสูงมักวิตกอยู่กับความล้มเหลวในอดีต ทำให้มองอนาคตในแง่ดีน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

จากแนวคิดของเนดเลอร์และลอลเลอร์ รวมทั้งแนวคิดของเฮร์ล็อค สามารถสรุปได้ว่า แรงผลักดันจากภายในตัวบุคคลและจากสิ่งแวดล้อม เป็นตัวกำหนดความคาดหวังของบุคคล ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังของเด็กนั้น ประกอบด้วย 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัว อันประกอบด้วย เพศของบุตรวัยรุ่น ลำดับที่เกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ โครงสร้างของครอบครัว รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 เพศของบุตรวัยรุ่น

เพศทางธรรมชาติ (Sex) เป็นความแตกต่างระหว่างหญิงและชายด้านร่างกาย ส่วนเพศทางสังคม (Gender) นั้นเป็นความแตกต่างระหว่างหญิงและชายที่ถูกกำหนดโดยสังคม ซึ่งเพศที่กำหนดขึ้นโดยธรรมชาติเป็นข้อกำหนดสถานะชีวิตวิทยาซึ่งเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ให้บุคคลเกิดมา มีเพศเป็นหญิงหรือเป็นชายและมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน ส่วนเพศที่ถูกกำหนดโดยเงื่อนไขในทางสังคมหรือวัฒนธรรมให้แสดงบทบาทหญิงหรือบทบาทชายเกิดจากเงื่อนไขพื้นฐานทางธรรมชาติที่กำหนดให้ชายมีโครงสร้างทางร่างกาย เช่น กระดูก กล้ามเนื้อที่ดูเสมือนว่าแข็งแรงกว่าหญิง จากความแตกต่างทางด้านสรีระที่ธรรมชาติกำหนดมาทำให้เงื่อนไขนี้ถูกโยงไปถึงการจัดสรรและการแบ่งบทบาทความรับผิดชอบที่คาดว่าจะเหมาะสมกับสรีระของแต่ละเพศ และบทบาทที่ถูกกำหนดขึ้นได้มีการสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน จนกลายเป็นความเชื่อว่าบทบาทเหล่านี้เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและยากต่อการเปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงไม่ได้ บทบาททางสังคมเป็นสิ่งที่บุคคลได้เรียนรู้ผ่านแหล่งต่างๆมาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งกลายเป็นแนวคิดที่ปลูกฝังลึกซึ้ง ในตัวของบุคคลนั้น รวมทั้งสังคมเองก็หวังให้แต่ละเพศประพฤติปฏิบัติตนตามแบบแผนที่สมาชิกในสังคมสร้างขึ้น เช่นเดียวกับสังคมไทย การอบรมเลี้ยงดูบุตรชายและบุตรหญิงในครอบครัว มีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อและค่านิยมของสังคม (ภัสสร ติมานนท์ 2544: 5-6, 43, 85; พูนศิริ วัจนะภูมิ 2545: 240-257) นอกจากนี้ทฤษฎีของพาร์สันอธิบายไว้ว่า บิดาจะปฏิบัติต่อบุตรชายและหญิงแตกต่างกันโดยเน้นพฤติกรรมแบบบทบาทเชิงเครื่องมือ (Instrumental Role) ในบุตรชาย กล่าวคือ เป็นบทบาทเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจภายในครอบครัวและความรับผิดชอบโดยตรงต่อการแสวงหาสิ่งจำเป็นหรือทรัพยากรสำหรับเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวและพฤติกรรมและเลี้ยงดูแบบแสดงออกหรือบทบาทเชิงอารมณ์ (Expressive Role) ในบุตรหญิง กล่าวคือ เป็นบทบาทเกี่ยวกับการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว การกระทำตนตามอย่างบิดาจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ของบทบาททั้งสอง ซึ่งมีความสำคัญต่อพัฒนาการด้านบทบาททางเพศในบุตรชายและบุตรหญิง (Hetherington and Parke, 1975 อ้างถึงใน พิริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์ 2544: 35)

งานวิจัยที่เกี่ยวกับเพศของบุตรวัยรุ่น

ปราณี แสดคง (2538) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นบิดามารดาที่มีบุตรวัยรุ่นทั้งชายและหญิงและกำลังศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดขอนแก่น จำนวน 195 ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามซึ่งดัดแปลงมาจากแนวคิดของ ดูวอลล์ (Duvall, 1971) และสร้างขึ้นจากการศึกษานำร่องผู้วิจัย ผลการศึกษาพบว่าการปฏิบัติของบิดามารดาในระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่นกับบุตรเพศชายและหญิงไม่แตกต่างกัน

เพชรวรรณ ครูชนาก (2542) ศึกษาความคาดหวังเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมสำหรับบิดามารดา ครู ผู้ใหญ่ทั่วไป ในทัศนะของครู ผู้ปกครองและนักเรียนในโรงเรียนราชวินิตมัธยม กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนเพศชายและหญิงมีความคาดหวังต่อคุณธรรม จริยธรรมของบิดามารดาแตกต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนชายมีความคาดหวังให้บิดามารดา มีคุณธรรม จริยธรรมด้านความจริงจัง ความยุติธรรมมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีความคาดหวังให้บิดามารดามีคุณธรรม จริยธรรมด้านการไม่มั่วสุมอบายมุขและการตัดสินใจปัญหาโดยใช้เหตุผลมากกว่านักเรียนชาย

ศักดิ์พิสุทธิ์ อัครสิริธีรกุล (2544) ศึกษา ความคาดหวังของวัยรุ่นที่มีต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่ จากกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นไทยจำนวน 1,166 คน อายุระหว่าง 15-19 ปี และอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ทั้งในเขตเมืองและชนบททั่วประเทศ โดยการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่าวัยรุ่นชายและหญิงคาดหวังให้พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ตนเองแตกต่างกัน โดยวัยรุ่นชายมีแนวโน้มที่ต้องการให้พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ตนมากกว่า ในขณะที่วัยรุ่นหญิงนั้นความต้องการและไม่ต้องการให้พ่อแม่เป็นคนดีและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ตนเองใกล้เคียงกันมาก

4.2 ลำดับที่เกิด

ประมาญ ดิคินสัน (2524: 245-247); ถวิล ธาราโกชนัน และศรัณย์ คำริสุข (2541: 149); สุภาวดี วงศ์ธรรมมา (2543: 31,70 - 71) กล่าวถึง ทฤษฎีบุคลิกภาพตามแนวคิดของ แอดเลอร์ (Alfred Adler) ซึ่งเชื่อว่า อิทธิพลของสังคมและสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีความสำคัญต่อการสร้างบุคลิกภาพ โดยเฉพาะทัศนคติของบิดามารดาที่มีต่อบุตร และสัมพันธภาพระหว่างพี่น้องเป็นสำคัญ และเชื่อว่าลำดับที่เกิดของบุตรมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคน ดังนี้

ลูกคนโต เมื่อมีน้องจะรู้สึกว่าตนถูกแย่งความรัก จึงทำให้ต่อสู้ทุกวิถีทางเพื่อให้ได้คืนมาซึ่งความรักที่ตนเคยได้รับ โดยการพยายามเอาอกเอาใจบิดามารดาหรือถดถอยทำตัวเป็นเด็กหรือข่มเหงน้อง และถ้าไม่สามารถจะมีชัยชนะในการต่อสู้ก็อาจเป็นเด็กซึมเศร้า ขุนเฉียว หמדหวัง ลูกคนโตจึงกลายเป็นคนเอาจริงเอาจังกับชีวิต ชอบความมีอำนาจ มักจะเป็นคนที่มีความลึกลับใจ

ไม่ไว้ใจผู้อื่น ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์ ต้องคอยพึ่งพาผู้อื่น ไม่เป็นตัวของตัวเอง มีความ
 รับผิดชอบ ถือตนเองเป็นใหญ่ อัจฉาริษา หัวโบราณ ง่ายๆ ตื่นเต้นง่าย อารมณ์อ่อนไหว
 ค่อนข้างเก็บตัว มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีความต้องการเป็นที่รักใคร่ยอมรับจากผู้อื่น เอาแต่ใจตัว
 ใจน้อย

ลูกคนกลาง บิดามารดาผ่านการเลี้ยงดูคนแรกมาแล้วจึงค่อยคลายความวิตกกังวล
 เคร่งเครียด มีผลทำให้ลูกคนกลางไม่เคร่งเครียด เอาจริงเอาจัง แต่จะรู้สึกด้อยกว่าพี่คนโตจึงต้อง
 แข่งขันให้ตนเองเท่าเทียมกับพี่ให้ได้และพบว่าลูกคนกลางมีนิสัยรักสนุก ไม่สนใจที่จะทำตนให้
 เป็นผู้นำหรือรับผิดชอบมากเท่าลูกคนโต

ลูกคนสุดท้อง มักได้รับความรัก การเอาใจทั้งจากบิดามารดาและพี่ๆ มีทั้งข้อดี
 และข้อเสียคือ รักนับถือตนเอง ไม่ค่อยมีความอิจฉา รู้สึกว่าตนเองสำคัญเหนือคนอื่น เพราะ
 ทั้งครอบครัวหันมาเอาใจใส่ จากการศึกษาที่ได้รับเอาใจใส่เป็นพิเศษส่งผลให้เป็นคนอ่อนแอ
 ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องการความช่วยเหลือ และมักพึ่งพาผู้อื่น

ลูกคนเดียว มักได้รับการตามใจ ไม่ถูกแย่งความรัก ทำให้มีความเชื่อมั่น
 ในตนเอง แต่มีความรับผิดชอบน้อย

ธีระพร อูวรรณ โธ (2529: 5-8) กล่าวถึง การวิจัยของแซคเตอร์ พบว่า ลูกคนแรก
 ในครอบครัวเมื่อเกิดความกลัวขึ้นมักจะมีแนวโน้มในการใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าลูกคนรองๆลงมา
 โดยให้เหตุผลว่าวิธีการที่บิดามารดาเลี้ยงบุตรน่าจะมีส่วนสำคัญไม่น้อย กล่าวคือ บิดามารดา
 ส่วนมากจะประคบประหงมลูกคนแรกมากกว่าคนรองๆลงมา เมื่อลูกคนแรกเหล่านี้เป็นผู้ใหญ่
 การจะพึ่งพาบิดามารดาเสมอไปเมื่อเกิดความกลัวเป็นสิ่งที่ไม่ได้ ลูกคนแรกจึงหันไปแสวงหา
 การอยู่ด้วยกับผู้อื่นแทน สำหรับลูกคนรองลงมาบิดามารดาจะมีความเป็นห่วงน้อยลง โดยเหตุผล
 ประการสำคัญคือ บิดามารดามีลูกมากกว่า 1 คนที่จะต้องดูแล จึงไม่มีเวลาให้ลูกแต่ละคนได้เหมือน
 กับภาวะที่มีลูกเพียงคนเดียว โดยเหตุนี้ลูกคนรองจึงเรียนรู้ว่าเมื่อตนมีความกลัวหรือ ความทุกข์
 คงไม่ได้รับความสนใจหรือปลอบใจจากบิดามารดาเสมอไป จึงหวังพึ่งตนเองมากกว่า จะพึ่งคนอื่น

อัมพล สุอำพัน (2535: 1) กล่าวว่า ลูกคนแรกมักจะถูกตามใจมากและมักมีปัญหา
 อิจฉาน้อง การถูกเข้มงวดมากทำให้ก้าวร้าว ลูกคนกลางมักจะรู้สึกว่าตนเองถูกทอดทิ้ง หรือรู้สึกว่า
 บิดามารดาไม่รัก จึงไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ส่วนลูกคนสุดท้อง บิดามารดามักจะตามใจมาก
 กว่าคนอื่นๆ ทำให้เป็นคนขี้อ่อน เอาแต่ใจตัวเอง และไม่คอยรับผิดชอบ

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับลำดับที่เกิด จะเห็นได้ว่า ลำดับที่เกิดเป็นส่วนหนึ่ง
 ของอิทธิพลสิ่งแวดล้อมในครอบครัวที่บุตรได้รับจากบิดามารดา จากการศึกษาที่บิดามารดาให้ความ
 สำคัญต่อลำดับที่เกิดของบุตรแตกต่างกันดังกล่าวมีผลต่อการรับรู้ของบุตร ทำให้มีบุคลิกภาพที่

ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2542 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,055 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบ วัดอ้อมโนทัศน์หลายมิติ ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีคะแนนอ้อมโนทัศน์ด้านสังคม ด้านความสามารถ ด้านความรู้สึกรู้ด้านวิชาการ ด้านครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แซนเดอร์ (Sander, 2001) ศึกษาความคาดหวังในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของวัยรุ่น จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 80 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 34 คน นักเรียนหญิง 46 คน โดยใช้แบบสอบถามของ Field and yando (1991) ผลการศึกษาพบว่า ความคาดหวังในการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($r = .60$, $p < .0001$) และพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตรวัยรุ่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการเสพของมีนเมาสามารถทำนายความคาดหวังในการเรียนได้ โดยความสัมพันธ์อันดีระหว่างมารดากับบุตรวัยรุ่น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีผลต่อความคาดหวังในการเรียนในระดับสูง ส่วนการเสพของมีนเมาไม่มีผลต่อความคาดหวังในการเรียนในระดับต่ำ

ฮง (Hong, 2002) ศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในไต้หวัน จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในเมืองเกาสง (Kaohsiung) ไต้หวัน จำนวน 1,672 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 779 คน นักเรียนหญิง 893 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมาก มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในระดับปานกลางและระดับต่ำ
2. นักเรียนที่มีผลการเรียนระดับปานกลางมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับต่ำ
3. นักเรียนจากครอบครัวที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนจากครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบเผด็จการ
4. นักเรียนที่มีความวิตกกังวลสูงจะเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่านักเรียนที่มีความวิตกกังวลในระดับปานกลางและระดับต่ำ
5. นักเรียนที่มีความมั่นใจในตนเองสูง จะเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนที่มีความมั่นใจในตนเองในระดับปานกลางและต่ำ

4.4 ความเชื่อมั่นในตนเอง

ความหมาย

ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การกล้าแสดงออกในการตอบคำถาม กล้าซักถาม มีความรอบคอบ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม (Smith, 1961:185; กิตติธนา พละวัตร 2539: 9; ประคินันท์ อุปรมย์ 2543: 798)

ความสำคัญ

ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง เป็นบุคลิกภาพของบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึงการกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจและความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนทั้งในแง่บวกและลบดังกล่าว เป็นความคิดพื้นฐานหรือความเชื่อเบื้องต้นที่ทำให้บุคคลมีหรือขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ทั้งนี้เพราะเมื่อบุคคลมีความภาคภูมิใจในตนเอง เชื่อว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่าความสำคัญ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ยอมรับและพอใจความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความกล้าหาญ และความมั่นใจในตนเองที่จะเผชิญต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ และเผชิญต่อความเป็นจริงแล้ว ย่อมจะสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้น (เลขา ปิยะ อัจฉริยะ 2539: 565-566)

ความเชื่อมั่นในตนเองเกิดขึ้นได้ด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ทราบในสิ่งที่ตนต้องการ คิดในสิ่งที่ตนเห็นว่าจะกระทำสำเร็จ สามารถตัดสินใจได้ และลงมือกระทำจริง ๆ กับสิ่งที่ตัดสินใจแล้ว ซึ่งบุคคลจะมีความเชื่อมั่นในตนเองมากน้อยเพียงใดนั้น พิจารณาได้จากความขัดแย้งระหว่างตนตามความเป็นจริง (Real Self) กับตนตามอุดมคติ (Ideal Self) ถ้าความขัดแย้งเกิดขึ้นมาก จะทำให้มีความรู้สึกที่ตนเองไม่มีคุณค่า ไม่เหมาะสม และไม่พึงพอใจ ซึ่งจะทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความวิตกกังวล ต้องการพึ่งพาผู้อื่น (อัจฉรา ทองดี 2538: 25-26; ธนวิ ศุกระกาญจน์ 2544: 8) เช่นเดียวกับ เฮอร์ล็อก (Hurlock, 1973: 191-194) กล่าวว่า บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะตั้งความคาดหวังที่สอดคล้องกับความเป็นจริง ส่วนบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองน้อยจะตั้งความคาดหวังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง และเลขา ปิยะอัจฉริยะ (2539: 585-587) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กเป็นส่วนหนึ่งของความนึกคิดที่ดีเกี่ยวกับตนเอง เด็กและได้พัฒนาขึ้นมาควบคู่ไปกับความนึกคิดที่ดีเกี่ยวกับตนในด้านอื่นๆด้วย เด็กที่มีความนึกคิดเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถจะพยายามอย่างเต็มที่ไปประสบความสำเร็จตามภาพพจน์ที่มีเกี่ยวกับตน ในขณะที่เด็กที่มีความนึกคิดว่าตนไม่มีความสามารถ ก็มักจะเห็นว่า ตนขาดคุณลักษณะที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จ เด็กจะขาดความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดความท้อถอยได้

มาสโลว์ (Maslow, 1954: 411 อ้างถึงใน ธนวิ ศุกระกาญจน์ 2544: 9) กล่าวว่า คนทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จ ความภูมิใจในตนเองและต้องการให้คนอื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตนเองด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนอง

อย่างเพียงพอจะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถ และมีประโยชน์ต่อสังคม แต่ถ้าความต้องการนี้ถูกขัดขวาง จะทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีปมด้อยหรือเสียความภาคภูมิใจในตนเองได้ และลักษณะพัฒนาการความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางบุคลิกภาพ และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก (เลขา ปิยะอัจฉริยะ 2539: 566-567) เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองได้ก็ต่อเมื่อได้รับความรัก ความสนใจจากบิดามารดา ได้รับการส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็น มีอิสระในการตัดสินใจ ส่วนเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองนั้น ก็มีสาเหตุมาจากถูกบิดามารดาควบคุมให้ปฏิบัติตนอยู่ในขอบเขตที่บิดามารดาเห็นชอบ ทำให้เด็กขาดอิสระที่จะคิดหรือตัดสินใจด้วยตนเองเมื่อพบกับปัญหาที่ไม่เคยฝึกการแก้ปัญหามาก่อน (สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว 2526: 19 อ้างถึงใน ธนวดี สุกระกาญจน์ 2544: 13) นื่องนุช เพียรดี (2542: 20-21,24) และ พิมพิกา คงรุ่งเรือง (2542: 19) กล่าวถึง ลักษณะเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและขาดความเชื่อมั่นในตนเองเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ที่เด็กได้รับ กล่าวคือ ลักษณะพัฒนาการความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กขึ้นอยู่กับปฏิบัติตนของบิดามารดาที่มีต่อเด็ก สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กและประสบการณ์ต่างๆที่เด็กได้รับ การได้รับการยอมรับจากครอบครัวเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดเรื่องการนับถือตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ได้แก่ การฝึกฝนเพิ่มเติมเป็นพิเศษ อยู่เสมอ จนมีทักษะและความสามารถสูง ในที่สุดจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองขึ้น ดังนั้นความเชื่อมั่นในตนเองจึงเป็นบุคลิกภาพทางสังคมที่มีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของบุคคล เพราะถ้าบุคคลมีบุคลิกภาพที่เชื่อมั่นในตนเองแล้วจะทำให้กล้าแสดงออกในทางที่ถูก กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดก้าวหน้า มองโลกในแง่ดี สามารถประสบความสำเร็จทั้งด้านการเรียน การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นสามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยสิ่งแวดล้อมครอบครัวมีผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นเด็กที่มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง มั่นใจในความสามารถของตนว่าจะช่วยให้ตนเองประสบความสำเร็จได้ ส่วนเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองจะส่งผลให้เด็กต้องคอยพึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ ขาดความกล้าที่จะเผชิญต่ออุปสรรค จากความแตกต่างในความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กดังกล่าวนี้เอง ส่งผลให้เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันไป ทั้งบุคลิกลักษณะ ความคิด ความตั้งใจ ความคาดหวัง การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น รวมไปถึงความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความเชื่อมั่นในตนเองจึงเป็นคุณลักษณะที่

สำคัญยิ่งที่จะช่วยให้คนเราสามารถกระทำสิ่งต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ ตลอดจนสามารถแก้ไขเหตุการณ์ที่ไม่เห็นอวิสัยเมื่อเกิดอุปสรรคขึ้น

เพนเดอร์ (Pender, 1968: 7650-7658 อ้างถึงใน วารุณี เจริญรัตนโชติ 2543: 22) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการจูงใจกับความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาชายระดับมหาวิทยาลัยพบว่า ระดับความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถในการจูงใจ กล่าวคือ คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความสามารถในการจูงใจและมักจะได้เป็นผู้นำ นอกจากนี้ กัวร์ (Goor, 1974: 1354 อ้างถึงใน วารุณี เจริญรัตนโชติ 2543: 22) ยังพบว่า เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความสามารถในการแก้ปัญหา กล่าวแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ

4.5 ความรับผิดชอบ

ความหมายของความรับผิดชอบ

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา (2542: 8) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบ ว่าหมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

ประคินันท์ อุปรมัย (2543: 798) ความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติภารกิจที่ตนพึงกระทำหรือได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไป โดยมีต้องให้ผู้อื่นต้องตักเตือนหรือควบคุม และยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งในแง่การรับผิดชอบและรับชอบ

พิศเพลิน เขียวหวาน และสุจิตรา หังสพฤกษ์ (2545: 163) ให้ความหมายความรับผิดชอบ ว่าหมายถึง ความมุ่งมั่นต่อการทำงานทั้งในส่วนตนและส่วนรวม โดยมุ่งมั่นและทุ่มเทให้กับงานที่ทำงานสำเร็จ มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนางาน ยอมรับผลการกระทำของตน รับฟังเหตุผลและข้อวิจารณ์ของผู้อื่น ปรับปรุงและพัฒนางานตามข้อเสนอแนะ ปฏิบัติหน้าที่ตามข้อตกลงร่วมกัน หรือตามที่ได้รับมอบหมายและแสวงหาความรู้ใหม่ที่เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา (2542: 5 , 7) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นอำนาจชนิดหนึ่งในจิตใจของบุคคลซึ่งสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตน โดยไม่ต้องมีการบังคับเข้มงวดจากบุคคลอื่น รวมทั้งเป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น และมีความซื่อสัตย์สุจริต อีกทั้งลักษณะที่บุคคลแสดงออกมานั้นเป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่จะต้องกระทำด้วยความผูกพัน ต่อเนื่อง ไม่ทอดทิ้ง มีความพากเพียรพยายาม มีความตั้งใจ

ใจที่จะใช้ความรู้และความสามารถอย่างเต็มที่ ประารถนาที่จะให้หน้าที่ที่ปฏิบัติเป็นไปอย่างดีที่สุด จนเป็นที่เชื่อถือได้ และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นไปอีก รวมทั้งยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่งความรับผิดชอบเป็นลักษณะนิสัยและเจตคติของแต่ละบุคคล มีความแตกต่างกันไปทั้งความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม และ กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล (2531 อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา 2542: 35) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะหนึ่งของบุคคลที่สามารถพัฒนาได้ จากการฝึกฝน การอบรมสั่งสอน และการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมในสังคมมาตั้งแต่ วัยเด็ก และ คราวและคราว (Crow and Crow, 1962 อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา 2542: 27) กล่าวว่า การพัฒนาความรู้สึกผิดชอบ เป็นวิธีการที่ทำให้บุคคล เกิดการควบคุมตนเองจากภายใน เป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งเด็กจะพัฒนาการบังคับตนเองได้ โดยได้รับคำแนะนำ ส่งผลให้เด็กเข้าใจบทบาททางสังคม และจากการดูแบบและเลียนแบบอย่างปฏิบัติ จะทำให้เด็กสามารถตระหนักถึงความจำเป็นในการทำตามสังคม และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ คณะอนุกรรมการด้านครอบครัว (2539: 146) กล่าวว่า ความรับผิดชอบไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมตัวหรือเป็นสิ่งที่มียอยู่แล้วตามธรรมชาติแต่เป็นสิ่งที่ต้องฝึกสอน เรียนรู้และเลียนแบบ ถ่ายทอดจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง คุณภาพจึงขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของผู้ฝึกในการฝึกสอน กล่าวคือ ขึ้นอยู่กับขั้นตอนการให้กำลังใจ ปลอดภัย ให้อดทน มุมนะพยายามจนทำได้สำเร็จ สำหรับการฝึกฝนความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัวนั้นทัศนคติและพฤติกรรม ที่แสดงถึงความรับผิดชอบของผู้ใหญ่ มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านความรับผิดชอบของเด็ก บิดาม่าก็อยากให้บุตรมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นตามวัย เพราะความรับผิดชอบจะเป็นหนทางไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ทางหนึ่ง การที่จะฝึกให้บุตรรับผิดชอบได้มาจากการลงมือกระทำร่วมกันระหว่างบิดากับบุตร โดยเริ่มต้นจากการรับผิดชอบตัวเองก่อน เช่น การทำกิจวัตรประจำวัน เมื่อบุตรกระทำได้ดีบิดาก็ค่อยๆลดความช่วยเหลือลง เมื่อเด็กโตเข้าสู่วัยรุ่นจะต้องผ่านการฝึกฝนที่จะรับผิดชอบตัวเองก่อนจึงจะทำให้บุตรมีความมั่นใจพอที่จะก้าวเข้าไปรับผิดชอบต่องานของกลุ่มเพื่อน งานพิเศษจากครู งานของโรงเรียน งานเพื่อส่วนรวมและงานเพื่อสังคม ตามลำดับ

ประเภทของความรับผิดชอบ

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา (2542: 15)
แบ่งประเภทความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การจัดปัญหาทุกชนิดที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์ เช่น การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากภัยอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรง รวมทั้งรู้จักหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพทันเวลากำหนด ตรงต่อเวลา

2. ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม หมายถึง รู้จักฐานะหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม อันได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมเกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ (2529: 110) กล่าวถึงความสำคัญของการรู้จักรับผิดชอบ ดังนี้

1. ทำให้เป็นคนมีความตั้งใจจริง รักหน้าที่การงานทั้งเป็นของตนเองและส่วนรวม
2. เป็นการสร้างความมั่นคงในแก่ตนเอง และหมู่คณะ ตลอดถึงประเทศชาติ
3. เป็นคุณสมบัติอันสำคัญของคนในชาติที่เจริญแล้ว
4. เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมระบอบประชาธิปไตย
5. เป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดี
6. ทำให้สังคมและประเทศชาติมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

นั้
อรทัย โสภกา (2533) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบว่ามีลักษณะดังนี้

1. เป็นคนตรงต่อเวลา
2. มีความละเอียดรอบคอบ
3. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
4. มีความเพียรพยายามใช้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่
5. เคารพต่อระเบียบ กฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเอง
6. มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว
7. ยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้น
8. มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับปัญหา
9. ไม่ปัดงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติไปให้ผู้อื่น

10. ช่วยเหลือกลุ่มในการที่จะทำกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้
 อาจกล่าวได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกฝน อบรมตั้งแต่เด็กและ
 จะพัฒนาต่อไปจนถึงวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ การพัฒนาความรู้สึกผิดชอบเป็นแนวทางให้บุคคล
 สามารถควบคุมตนเองได้จากภายใน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไป จะทำให้เด็กพัฒนาการ
 บังคับตนเองได้โดยได้รับการแนะนำให้เข้าใจบทบาททางสังคม และจากการดูแบบและเลียนแบบ
 จะทำให้เด็กตระหนักถึงความจำเป็นในการทำตามสังคม ผู้ใหญ่ต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก แนะนำ
 และส่งเสริมในสิ่งที่ถูกที่ควร ให้รู้จักแก้ปัญหาและค่อย ๆ ปลูกฝังความรับผิดชอบให้แก่เด็ก
 ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครอบครัวที่จะอบรมเลี้ยงดูให้เด็กรู้จักกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง รู้จักพึ่ง
 พาดตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

จรรยา สุวรรณทัต (2543: 43) กล่าวถึงความรับผิดชอบว่าเป็นลักษณะนิสัยและ
 เจตคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้บุคคลนั้นปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น
 ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต และได้ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการ
 อบรมเลี้ยงดูกับลักษณะความรับผิดชอบของเด็ก พบว่า บิดามารดาที่ฝึกให้บุตรมีระเบียบวินัย
 ในความเป็นอยู่ และรักษาสິงของเครื่องใช้ ฝึกให้รู้จักสงบระวังพฤติกรรมก้าวร้าว จะเป็นบุตรที่มี
 ลักษณะรับผิดชอบสูง

แวกกอนเนอร์ (Waggoner, 2000) ศึกษาความสัมพันธ์ของการสื่อสารระหว่างบิดา
 มารดากับบุตรวัยรุ่น ความใกล้ชิดสนิทสนมของสมาชิกในครอบครัว กับพฤติกรรมความ
 ไม่รับผิดชอบของบุตรวัยรุ่นตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น จากกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นหญิง 19 คน
 วัยรุ่นชาย 20 คน โดยใช้แบบสอบถามของ H.L.Barnes and D.H.Olson (1982) และ D.H.Olson,
 I.Portner, and R.Bell (1991) ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ระหว่างครอบครัวที่สมาชิกมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันน้อย และมารดากับบุตรวัยรุ่นที่มีการ
 สื่อสารพูดคุยกันน้อย ครอบครัวที่สมาชิกมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันน้อยและบิดากับบุตรวัยรุ่น
 ที่มีการสื่อสารพูดคุยกันน้อยและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการสื่อสาร
 พูดคุยระหว่างมารดากับบุตรวัยรุ่นและบิดากับบุตรวัยรุ่น โดยพบว่ามารดากับบุตรวัยรุ่นมีการพูด
 คุยสื่อสารกันมากกว่าบิดากับบุตรวัยรุ่นและพบว่าบิดามารดาสื่อสารและให้ข่าวสารแก่บุตรวัยรุ่น
 น้อยเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความไม่รับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น

4.6 โครงสร้างของครอบครัว

จิตตินันท์ เตะคุปต์ (2544: 40) ได้ให้ความหมายของโครงสร้างของครอบครัว (family structure) ว่าหมายถึง องค์ประกอบย่อยของบุคคลที่มาอยู่ร่วมกัน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในลักษณะครัวเรือนและมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยสายโลหิตหรือกฎหมาย รวมทั้งมีการดำเนินชีวิตร่วมกันและมีการพึ่งพากันทางสังคมและเศรษฐกิจ

ชอุษณะ รุ่งปัจฉิม (2544: 15-16) ได้แบ่งลักษณะของครอบครัวตามโครงสร้างเป็น 2 ลักษณะ คือ ครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) และครอบครัวขยาย (extended family)

1. ครอบครัวเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยสามี ภรรยา และบุตรอาศัยในครัวเรือนเดียวกัน
2. ครอบครัวขยาย หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อยสามรุ่นอายุอาศัยอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ปู่ ย่า ตายาย บิดามารดา และลูก ๆ บางครอบครัวอาจมีสมาชิกคนอื่นอยู่ร่วมด้วย เช่น ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยครอบครัวเดียวกับเครือญาติอาศัยอยู่ร่วมกัน

จรรยา สุวรรณทัต (2544: 8) กล่าวถึงโครงสร้างของครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวไทยในอดีตส่วนใหญ่จะมีโครงสร้างเป็นครอบครัวขยาย โครงสร้างของครอบครัวเช่นนี้มีส่วนกำหนดสัมพันธภาพในครอบครัวและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่างวัยมีส่วนสำคัญในการกำหนดการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัว รวมทั้งการปลูกฝังแนวคิด ความเชื่อและการประพฤติปฏิบัติตน ปัจจุบันเริ่มมีครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะสังคมในเมืองจะมีลักษณะครอบครัวแบบนี้เป็นส่วนใหญ่ และจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ส่งผลให้รูปแบบการเลี้ยงดูแตกต่างไปจากอดีต โดยมารดาต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ทำให้บิดาต้องมีส่วนร่วมในการดูแลบุตรมากขึ้น ความสัมพันธ์ในครอบครัวเดี่ยวนั้นเฉพาะบุคคลสองวัยในครอบครัวซึ่งบุคคลสองวัยต่างได้รับประสบการณ์จากสังคมภายนอกให้ได้เรียนรู้บทบาทที่ตนจะต้องปฏิบัติ และเรียนรู้ที่จะต้องปฏิบัติตามความคาดหวังของสังคม การอบรมเลี้ยงดูเด็กซึ่งเป็นกระบวนการปลูกฝังเด็กให้ได้รับการพัฒนาทางพฤติกรรมและจิตใจนั้นได้รับอิทธิพลจากความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ถ้าความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะระหว่างบิดาและบุตรดำเนินไปด้วยความราบรื่น มีความรักใคร่แน่นแฟ้น ครอบครัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็จะทำให้กระบวนการขัดเกลาเป็นไปด้วยดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของครอบครัว

พิทักษ์ กุญชรวิญญูถาวร (2539) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาของนักเรียนอนุบาล ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ชายจะมีส่วนร่วมในการดูแลบุตรในระดับสูงถ้าภรรยาทำงานนอกบ้าน ชายที่มีการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในการดูแลบุตรมากกว่าชายที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และชายที่มีครัวเรือนแบบเดี่ยวจะมีระดับการดูแลบุตรมากกว่าชายที่มีครัวเรือนแบบขยาย

ศักดิ์พิสุทธิ์ อัครสิริธีรกุล (2544) ศึกษาความคาดหวังของวัยรุ่นที่มีต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่ จากกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี และอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย จำนวน 1,166 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะครอบครัวของวัยรุ่นไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของวัยรุ่นที่มีต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายมีความคาดหวังต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่ไม่แตกต่างกัน

4.7 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร

การอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมแต่ละสังคมนั้นมีความแตกต่างกัน ก่อให้เกิดทัศนคติเกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพ มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันและศักยภาพของการกระทำในอนาคตของเด็กด้วย การอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ เป็นเสมือนเบ้าหลอมให้คนมีลักษณะแตกต่างกัน หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสมจะส่งผลให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ดี มีการปรับตัวต่อปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ปัจจุบันแนวโน้มของการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดามีความเปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับการเลี้ยงดูบุตรด้วยค่านิยมใหม่ อันได้แก่ ค่านิยมในด้านการรู้จักการแสดงออก รู้จักคิดและให้เหตุผล รู้จักมุ่งอนาคตมากกว่าปัจจุบัน เชื่ออำนาจภายในตน มีระเบียบวินัยในตนเองและต้องการสัมฤทธิ์ผล ซึ่งมีลักษณะเป็นไปในรูปแบบของการแข่งขัน และท้าทายความสามารถของบุคคล เน้นการดูแลให้เด็กฉลาดทันคน รู้จักคิด รู้จักขบปัญหาและแข่งขันกับผู้อื่นเพื่อให้ประสบความสำเร็จในสังคม และมุ่งการสร้างสรรค์ทางด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ ปล่อยปละละเลยการอบรมด้านจิตใจและคุณธรรม ทำให้บุตรขาดแนวทางการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม มีความสับสนทางจิตใจ ซึ่งต่างจากค่านิยมแบบเดิมที่เน้นให้เด็กเป็นคนดี มีคุณธรรม ซึ่งสถาบันทางสังคมทุกสถาบัน โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว มีอิทธิพลในการสร้างสรรค์บุคลิกภาพ ทัศนคติ และแรงจูงใจของเด็ก (วสพร นิชรรัตน์ 2536: 18; วราภรณ์ ตระกูลสฤณี 2543: 23; จรรยา สุวรรณทัต 2543: 11)

ใจทิพย์ พวงทอง (2540: 19-20) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดาจะมีผลต่อพฤติกรรมของบุตรในปัจจุบันและศักยภาพของการกระทำในอนาคตของบุตรด้วย

การอบรมเลี้ยงดูมีหลายประเภท นักจิตวิทยาแต่ละท่านมีการแบ่งประเภทการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันออกไป ในที่นี้ผู้วิจัยเสนอการแบ่งประเภทการอบรมเลี้ยงดูของนักจิตวิทยาบางท่านที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้

โรเจอร์ (Roger, 1972 อ้างถึงใน ใจทิพย์ พวงทอง 2540: 22) แบ่งแบบแผนการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เป็น 3 แบบคือ

1. แบบประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง วิธีปฏิบัติของบิดา มารดาหรือผู้ปกครองที่ทำให้บุตรรู้สึกว่าเขาได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป บิดามารดาให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของบุตร ส่งเสริมให้บุตรมีอิสระในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง และให้ความร่วมมือกับบุตรตามโอกาสอันควร

2. แบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป (Overprotection) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ทำให้บุตรมีความรู้สึกว่าเขาเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการหรือทำอะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่บิดามารดากำหนดไว้ ถูกควบคุมให้อยู่ในสายตาหรือคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และมีความรู้สึกว่าเขาเองเป็นเด็กอยู่เสมอ

3. แบบปล่อยปละละเลย (Rejection) หรือทอดทิ้ง หมายถึง วิธีการปฏิบัติของบิดามารดาที่ทำให้บุตรรู้สึกว่าเขาเองถูกเกลียดชัง ไม่ได้รับการเอาใจใส่ สนับสนุนหรือให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร มักใช้วิธีวิจารณ์ ตำหนิ ลงโทษที่รุนแรงและปราศจากเหตุผล ไม่ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองและปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่

เซอร์ล็อก (Hurlock, 1974: 90) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. แบบเผด็จการ (Authoritarian Method) หมายถึง การที่บิดามารดาใช้กฎหรือระเบียบเข้มงวด เพื่อให้บุตรมีพฤติกรรมที่ต้องการ โดยไม่มีการอธิบายเหตุผลใด ๆ ทั้งสิ้น ถ้าบุตรไม่สามารถปฏิบัติได้ก็จะถูกลงโทษอย่างรุนแรง แต่ถ้าบุตรปฏิบัติได้ตามที่ต้องการก็จะไม่มีการให้คำชมเชยหรือให้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2. แบบประชาธิปไตย (Democratic Method) หมายถึง วิธีที่บิดามารดาให้ความสำคัญกับการอธิบายและให้เหตุผลเพื่อให้บุตรเข้าใจว่าทำไมจึงถูกคาดหวังให้ทำพฤติกรรมหนึ่งมากกว่าอีกพฤติกรรมหนึ่งและเมื่อบุตรสามารถทำพฤติกรรมที่ต้องการหรือแสดงว่าพยายามทำบิดามารดาจะให้รางวัลด้วยการให้การยอมรับ การลงโทษจะใช้ต่อเมื่อบุตรตั้งใจที่จะปฏิเสธพฤติกรรมที่พึงประสงค์และจะให้การลงโทษที่ไม่รุนแรง

3. แบบปล่อยปละละเลย (Permissive Method) วิธีนี้อาจจะถือว่าไม่ใช่วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่แท้จริง เพราะบุตรเรียนรู้โดยการลองผิดลองถูกด้วยตนเองมากกว่าจากคำแนะนำของบิดามารดา เมื่อบุตรพบว่าพฤติกรรมใดไม่ได้รับการยอมรับ จะเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่หรือคงพฤติกรรมนั้นไว้จนกว่าจะพบพฤติกรรมใหม่ซึ่งนอกจากจะทำความพึงพอใจในตนเองแล้ว ยังเป็นที่ยอมรับของกลุ่มด้วย

บอมรินด์ (1991, อ้างถึงในใจทิพย์ พวงทอง 2540: 21–22) นักจิตวิทยาพัฒนาการ ได้แบ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. แบบเผด็จการ (Authoritarian) เป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบสมัยเก่าที่บิดามารดาเข้มงวดกวดขัน บุตรจะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งที่บิดามารดาต้องการ โดยไม่มีข้อโต้แย้ง บิดามารดาตั้งกฎเกณฑ์ให้บุตรปฏิบัติ ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะลงโทษโดยใช้กำลัง ซึ่งรวมไปถึงการลงโทษทางกาย การหยุดยั้งความรักชั่วคราวและการปฏิเสธบุตร บิดามารดามักจะห่างเหิน และ ให้ความอบอุ่นแก่บุตรน้อยกว่าบิดามารดาที่ใช้การอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น

2. แบบใช้อำนาจอย่างมีเหตุผล (Authoritative) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ตั้งกฎเกณฑ์ให้บุตรปฏิบัติตามเช่นเดียวกัน แต่บิดามารดาจะอธิบายเหตุผลในการให้บุตรปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติสิ่งใด บิดามารดาฟังความคิดเห็นของบุตร แต่การตัดสินใจขั้นสุดท้ายขึ้นอยู่กับบิดามารดา

3. แบบปล่อยปละละเลย (Permissive) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาให้อิสระแก่บุตรเท่าที่ต้องการ โดยไม่มีการควบคุม บิดามารดาจะคอยให้ความช่วยเหลือ และไม่เป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งจะทำให้บุตรไม่บรรลุนิติภาวะ ควบคุมตนเองได้น้อย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร

กุลกนก นิมหนู (2537) ศึกษา พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นที่มีรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เด็กวัยรุ่นที่อาศัยในสังคมที่ต่างกัน ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาในรูปแบบที่แตกต่างกัน เด็กวัยรุ่นได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน มีพฤติกรรมการแสดงออกต่างกัน และการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่น

อรชума พุ่มสวัสดิ์ (2539) ศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกัน ตามการรับรู้ของตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2538 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 150 คน พบว่า วัยรุ่นที่รับรู้ว่าคุณค่าในตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเห็นคุณค่าในตนเอง

สูงกว่าวัยรุ่นที่รับรู้ว่าตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย แบบรักตามใจและแบบปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นุชลดา โรจประภาพรรณ (2541) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น ศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 2 โรงเรียนในอำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 192 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่าวัยรุ่นตอนต้นร้อยละ 50 มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในระดับสูงและอีกร้อยละ 50 มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในระดับต่ำ และพบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวและการได้รับการยอมรับจากเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่าการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา อายุ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

หทัยทิพย์ กรินชัย (2542) ศึกษาความคาดหวังด้านการอบรมเลี้ยงดูของวัยรุ่นไทย ในยุคปัจจุบัน จากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมาและวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ โดยมีการศึกษาถึงความคาดหวังของวัยรุ่นที่มีต่อลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา 3 แบบ คือ แบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลย ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นทั้งสองสถาบันมีความคาดหวังให้บิดามารดาใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วยให้ความยุติธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็น ใช้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดู และให้คำแนะนำปรึกษา

ประวิทย์ หลักบุญ (2528: อ้างถึงใน พิริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์ 2544 : 46) ศึกษาอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อการใช้กลไกป้องกันตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แบบเข้มงวดกวดขัน และแบบประชาธิปไตย จะมีการใช้กลไกป้องกันตนแบบก้าวร้าว และแบบประนีประนอมแตกต่างกัน แต่ใช้กลไกป้องกันตนแบบถอยหนีไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จะมีความสัมพันธ์ทางบวกค่อนข้างสูงกับการใช้กลไกป้องกันตนแบบก้าวร้าว ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกค่อนข้างสูงกับการใช้กลไกป้องกันตนเองแบบประนีประนอม

สุดาพร ศรีทองพิมพ์ (2544) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว อ้อมโนทัศน์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 จำนวน 161 คน โดยใช้แบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยภายในตัวบุตรวัยรุ่นเองและปัจจัยภายนอก การศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบข้อมูลความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา การรับรู้ของบุตรวัยรุ่นว่าบิดาเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นอย่างไร ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นข้อมูลที่เปรียบได้กับกระจกเงาส่องให้เห็นถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดาในปัจจุบัน อีกทั้งความต้องการของบุตรวัยรุ่นในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อช่วยส่งเสริมให้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทของบิดาในการส่งเสริมการเจริญเติบโตและพัฒนาการของบุตรวัยรุ่น เข้าใจความต้องการของบุตรวัยรุ่นและนำความต้องการของทั้ง 2 ฝ่ายมาปรับให้เหมาะสม เพื่อช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีขึ้นในครอบครัว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น ต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาระหว่างบุตรวัยรุ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวแตกต่างกัน รวมทั้งเพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดากับระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นวัยรุ่นหญิงและชายที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 19 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 2 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 7 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก 10 โรงเรียน ซึ่งมีจำนวนนักเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียนดังนี้

1.1.1 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

- 1) โรงเรียนสุรวิทยาคาร มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 1,480 คน
- 2) โรงเรียนสิรินธร มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 1,626 คน

1.1.2 โรงเรียนขนาดกลาง

- 1) โรงเรียนสวายวิทยาการ มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 456 คน
- 2) โรงเรียนเทนมีย์มิตรประชา มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 384 คน
- 3) โรงเรียนนาดีวิทยา มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 368 คน
- 4) โรงเรียนศรีไพทสมันต์ มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 409 คน
- 5) โรงเรียนรามวิทยารัชมังคลาภิเษก มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 631 คน
- 6) โรงเรียนสุรินทร์ภักดี มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 342 คน
- 7) โรงเรียนวีรวัฒน์โยธิน มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 710 คน

1.1.3 โรงเรียนขนาดเล็ก

- 1) โรงเรียนพญารามวิทยา มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 202 คน
- 2) โรงเรียนสุรินทร์ราชมงคล มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 208 คน
- 3) โรงเรียนโชคเพชรวิทยา มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 197 คน
- 4) โรงเรียนสุรินทร์พิทยาคม มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 205 คน
- 5) โรงเรียนมหิธรวิทยา มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 201 คน
- 6) โรงเรียนนาบัววิทยา มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 142 คน
- 7) โรงเรียนศรีรามประชาสรรค์ มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 136 คน

8) โรงเรียนตั้งใจวิทยาคม มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 177 คน

9) โรงเรียนท่าสว่างวิทยา มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 161 คน

10) โรงเรียนแสงทรัพย์ประชาวิทยาการ มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 113 คน

รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 8,148 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ปีการศึกษา 2546 โดยกำหนดให้การประมาณค่าจากตัวอย่างมีระดับความเชื่อมั่น 95% และให้ค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% ($e = .05$) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรยามานะ (Toro Yamane อ้างถึงในวิเชียร เกตุสิงห์ 2541 : 24)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดของประชากร
 e = ความคลาดเคลื่อนของการเลือกตัวอย่าง

ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้คือ

$$n = \frac{8148}{1 + (8148)(0.05)^2}$$

$$n = 381$$

นั่นคือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เท่ากับ 381 คน

1.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

กำหนดวิธีการสุ่มเป็นแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย และคัดเลือกเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากเป็นเขตที่มีโรงเรียนตั้งอยู่ 19 โรงเรียน และมีนักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นกระจายอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มโรงเรียน เพื่อเป็นตัวแทนโรงเรียนจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแยกโรงเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ในแต่ละกลุ่มโรงเรียนเลือกโดยการสุ่มอย่างง่าย ได้โรงเรียนเป้าหมาย คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสุรวิทยาคาร โรงเรียนขนาดกลาง 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนศรีไผทสมันต์ โรงเรียนขนาดเล็ก 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสุรินทร์พิทยาคมและโรงเรียนพญารามวิทยา

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มจำนวนห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ของแต่ละโรงเรียนจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

- โรงเรียนสุรวิทยาคาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มี 10 ห้องเรียน สุ่มมา 1 ห้องเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มี 10 ห้องเรียน สุ่มมา 1 ห้องเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี 10 ห้องเรียน สุ่มมา 1 ห้องเรียน
- โรงเรียนศรีไผทสมันต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มี 5 ห้องเรียน สุ่มมา 1 ห้องเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มี 5 ห้องเรียน สุ่มมา 1 ห้องเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี 5 ห้องเรียน สุ่มมา 1 ห้องเรียน
- โรงเรียนสุรินทร์พิทยาคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มี 2 ห้องเรียน สุ่มมา 1

ห้องเรียน

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มี 2 ห้องเรียน สุ่มมา 1 ห้องเรียน
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี 2 ห้องเรียน สุ่มมา 1 ห้องเรียน
- โรงเรียนพญารามวิทยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มี 2 ห้องเรียน สุ่มมา 1 ห้องเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มี 2 ห้องเรียน สุ่มมา 1 ห้องเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี 2 ห้องเรียน สุ่มมา 1 ห้องเรียน

มีห้องเรียนตัวอย่างทั้งสิ้น 12 ห้องเรียน ให้นักเรียนทุกคนในห้องเรียนที่สุ่มได้เป็นหน่วยตัวอย่างทั้งสิ้น 458 คน

2. การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนและรายละเอียดในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

2.1 ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม

2.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง ปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังของวัยรุ่น บทบาทบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตร เพื่อกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม

2.1.2 ศึกษาหลักเกณฑ์ และวิธีการสร้างแบบสอบถาม จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.3 สร้างแบบสอบถาม เพื่อวัดระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นที่มีต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา และวัดระดับการปฏิบัติจริงของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นให้ตรงตามเนื้อหาที่กำหนด โดยได้รับคำแนะนำและความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.1.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับความเห็นชอบแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน ตรวจสอบและแก้ไขให้เกิดความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

2.1.5 ทดสอบความเชื่อมั่นโดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน และนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่า α ของแบบวัดตัวแปรต่าง ๆ ดังข้อมูลในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือ (α) ของแบบวัดตัวแปร

แบบวัดตัวแปร	จำนวนข้อคำถาม	ค่า α
ความเชื่อมั่นในตัวเอง	19	0.7447
ความรับผิดชอบ	13	0.7827
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	8	0.8302
การอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ	7	0.7806
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	8	0.6790
ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทการอบรมเลี้ยงดู	36	0.8102
ด้านการดูแลสุขภาพ	8	0.8114
ด้านสนับสนุนทางอารมณ์	9	0.8545
ด้านส่งเสริมการเรียนรู้	8	0.7186
ด้านการปรับตัวทางสังคม	11	0.8561
การปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา	36	0.7928
ด้านการดูแลสุขภาพ	8	0.8197
ด้านสนับสนุนทางอารมณ์	9	0.8325
ด้านส่งเสริมการเรียนรู้	8	0.7476
ด้านการปรับตัวทางสังคม	11	0.7715

2.1.6 ปรับปรุงแบบสอบถาม จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย

2.2 ลักษณะแบบสอบถาม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ ข้อคำถามเกี่ยวกับเพศ ลำดับที่เกิด เกรดเฉลี่ยสะสม ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ลักษณะครอบครัว การเดินทางไปโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองและความรับผิดชอบของนักเรียน แบบวัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยใช้แนวคิดจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง อาศัยแนวคิดจากงานวิจัยของ อัจฉรา ทองดี (2538) และ นื่องนุช เพียรดี (2542) ส่วนแบบวัดความรับผิดชอบ ใช้แนวคิดจากงานวิจัยของ

กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ (2529) และแบบวัดรูปแบบการอบรม
เลี้ยงดูของบิดาสร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดจากงานวิจัยของ ใจทิพย์ พวงทอง (2540) ; จิราพร
อรุณพลทรัพย์ (2541); พลนุช พุ่มไสว (2543)

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ เกณฑ์การให้
คะแนนในการตอบแบบสอบถามมีดังต่อไปนี้

ข้อคำถามที่มีความหมายในด้านบวก ให้ค่าคะแนนดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	5 คะแนน
เห็นด้วยมาก	4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1 คะแนน

ข้อคำถามที่มีความหมายในด้านลบ

เห็นด้วยมากที่สุด	1 คะแนน
เห็นด้วยมาก	2 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	4 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	5 คะแนน

ตอนที่ 3 ความคาดหวังของวัยรุ่นเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดา และการอ
บรมเลี้ยงดูของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น แบบสอบถามเป็นแบบมาตรฐานประมาณค่าและวิธี
การให้คะแนนเป็นลักษณะเช่นเดียวกับตอนที่ 2

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับ
บทบาทการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา ปัญหาของวัยรุ่นกับบิดาและวิธีการแก้ไขปัญหานั้น ๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการโรงเรียน
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 นำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด มาตรวจสอบความครบถ้วนและถูกต้องของข้อมูลวิจัยในวันต่อวัน เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลที่ได้รับไม่ครบถ้วนด้วยตนเอง และติดตามแบบสอบถามในส่วนที่ไม่สมบูรณ์ นำมาจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การจัดกระทำ และการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ตรวจสอบเรียบร้อยแล้วมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) และในการทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ยอมรับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์เรียบร้อยของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และคัดเลือกรายฉบับที่สมบูรณ์ไว้สำหรับนำมาวิเคราะห์

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไป โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอข้อมูลด้วยตารางแจกแจงความถี่

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 , 3 เพื่อทราบระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน ระดับความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดา และระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

การแปลผลค่าเฉลี่ยนั้นผู้วิจัยได้นำค่าคะแนนมาจำแนกแบบอิงกลุ่ม โดยตัวแปรความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดา แบ่งเป็น 3 ระดับ ส่วนตัวแปรความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทการอบรมเลี้ยงดูของบิดาและการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดา แบ่งเป็น 5 ระดับ

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัว โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of variance) และการทดสอบความแตกต่างรายคู่

4.5 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาสมการถดถอยที่สามารถทำนายระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอย

4.6 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นกับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น โดยใช้การทดสอบ t-test

4.7 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ใช้สถิติดังต่อไปนี้

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

5.1.1 **ค่าร้อยละ** โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด 2543: 101)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P = ค่าร้อยละ

f = ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N = จำนวนความถี่ทั้งหมด

5.1.2 **ค่าเฉลี่ย** (Mean) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด 2541: 56)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ = คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทุกตัวในกลุ่ม

N = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

5.1.3 **ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน** โดยใช้สูตร (บุญธรรม จิตต์อนันต์ 2540: 80-81)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fX^2 - (\sum fX)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง

f = ความถี่ของข้อมูลแต่ละชั้น

X = ค่าของข้อมูลแต่ละตัว หรือจุดกลางชั้นแต่ละชั้น

N = จำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบัก (Cronbach) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด 2543: 96)

$$\bar{\alpha} = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ α = ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

k = จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

$\sum S_i^2$ = ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

5.3.1 t-test

5.3.2 F-test

5.3.3 Regression Analysis

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ แบ่งเป็น 3 ตอนหลัก คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อพรรณนาให้เห็นลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำเสนอให้เห็นข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ลำดับที่เกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล และรูปแบบการเดินทางมาโรงเรียน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรอื่นๆที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวแปรความเชื่อมั่นในตนเองของบุตร ความรับผิดชอบของบุตร รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา และการรับรู้การปฏิบัติจริง ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาโดยบุตรวัยรุ่น

ตอนที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบสมมติฐานเป็นรายข้อ

โดยแต่ละข้อใช้วิธีการทางสถิติที่ต่างกันไป 3 วิธี คือ

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวของบุตรวัยรุ่นกับระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดา

2. การทดสอบความแตกต่างระหว่างระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดากับระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดา

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาสมการถดถอยที่สามารถทำนายระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอที่ได้จากการแสดงความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยนำข้อมูลซึ่งเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 396
ตัวอย่าง มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS
ได้ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามเพศ ลำดับที่เกิด ผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน โครงสร้างของครอบครัว ค่าใช้จ่ายส่วนตัว
และรูปแบบการเดินทางมา
โรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	237	60.0
หญิง	158	40.0
รวม	395	100.0
2. ลำดับที่เกิด		
2.1 บุตรคนเดียว	32	8.1
บุตรหลายคน	364	91.9
รวม	396	100.0
2.2 บุตรคนโต	145	39.8
บุตรคนกลาง	81	22.2
บุตรคนสุดท้อง	138	37.9
รวม	364	100.0
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
ต่ำกว่า 2.50	94	24.2
2.50-2.99	140	36.1
3.00-4.00	154	39.7
รวม	388	100.0
4. โครงสร้างของครอบครัว		

ครอบครัวที่มีบิดามารดาและบุตรอยู่ร่ว มกันเท่านั้น	284	72.3
ครอบครัวที่มีบิดามารดา บุตรและญาติอยู่ร่วมกัน	93	23.7
ครอบครัวที่มีเฉพาะบิดาและบุตรอยู่ร่ว มกัน	9	2.3
ครอบครัวที่มีบิดา บุตรและญาติอยู่ร่วมกัน	7	1.8
รวม	393	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ได้รับในแต่ละวัน		
น้อยกว่า 25 บาท	272	69.0
25-50 บาท	101	25.6
51 บาทขึ้นไป	21	5.4
รวม	394	100.0
6. การเดินทางมาโรงเรียน		
ผู้ปกครองมาส่ง	62	15.7
มาเองกับรถรับ-ส่ง	71	18.0
มาเองกับรถโดยสาร	35	8.9
ขี่รถมาเอง	126	32.0
ญาติมาส่ง	9	2.3
เดินมาเอง	91	23.1
รวม	394	100.0

จากข้อมูลในตารางที่
พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีลักษณะทั่วไปสำคัญ ๆ ดังนี้

4.1

1.1 เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 395 คน จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 237 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 60 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนที่เหลืออีก 158 คน หรือ ร้อยละ 40 เป็นเพศหญิง

1.2 ลำดับที่เกิด

ลำดับที่ของการเป็นบุตรในครอบครัวนั้น ผู้วิจัยได้จำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มตามจำนวนบุตร คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุตรคนเดียวในครอบครัว มีจำนวน 32 คน กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เป็นบุตรคนเดียวหรือที่เรียกว่ามีจำนวนบุตรหลายคนในครอบครัว จำนวน 364 คน

ในกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในครอบครัวที่มีบุตรหลายคน จำนวน 364 คน จำแนกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุตรคนโตของครอบครัว จำนวน 145 คน หรือร้อยละ 39.8 ของจำนวนบุตร(หลายคน) ทั้งหมด อีกจำนวน 138 คน หรือร้อยละ 37.9 ของจำนวนบุตร(หลายคน) ทั้งหมดเป็นบุตรคนสุดท้อง ส่วนที่เหลือจำนวน 81 คน หรือร้อยละ 22.2 ของจำนวนบุตร(หลายคน) ทั้งหมดเป็นบุตรคนกลาง

1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

จากเกรดเฉลี่ยในภาคการศึกษา ที่ผ่านมาพบว่า ตัวอย่างร้อยละ 75.8 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีผลการเรียนค่อนข้างดี คือ มีผลคะแนนมากกว่า 2.50 ขึ้นไป โดยจำแนกเป็นผู้มีคะแนนระหว่าง 2.50-2.99 (จากคะแนนเต็มเท่ากับ 4) จำนวน 140 คน หรือร้อยละ 36.1 ของตัวอย่างทั้งหมด ผู้มีคะแนนระหว่าง 3.00-4.00 มีจำนวนถึง 154 คน หรือร้อยละ 39.7 ของกลุ่มตัวอย่าง

1.4 ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว

ตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเดี่ยว ที่สมบูรณ์ คือ เป็นครอบครัวที่มีทั้งบิดามารดาและบุตรอยู่ร่วมกัน จำนวน 284 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ 72.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ในขณะที่ตัวอย่างอีก 93 คน หรือร้อยละ 23.7 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาจากครอบครัวที่มีบิดามารดา

บุตรและญาติอยู่ร่วมกัน ส่วนที่เหลืออีก 16 คน หรือร้อยละ 4.1 มาจากครอบครัวที่มีเฉพาะบิดา (ไม่มีมารดา)

1.5 ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับค่าใช้จ่ายส่วนตัวในแต่ละวันน้อยกว่า 25 บาท จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 69.0

และตัวอย่างที่ได้รับค่าใช้จ่ายระหว่าง 25-50 บาทต่อวัน มีจำนวน 101 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.6 ส่วนตัวอย่างที่ได้รับค่าใช้จ่ายตั้งแต่ 51 บาทต่อวันขึ้นไปนั้น มีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.4

1.6 รูปแบบการเดินทางมาโรงเรียน

เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่

จะเดินทางมาโรงเรียนเอง คือ มีจำนวนถึง 323 คน คิดเป็นร้อยละ 82.0

โดยจำแนกเป็นขี่รถมาเอง จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0

เดินมาเอง จำนวน 91 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 23.1 มาเองกับรถรับ-ส่ง

จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 และมาเองกับรถโดยสาร จำนวน

35 คน คิดเป็น ร้อยละ 8.9

ส่วนที่ไม่ได้เดินทางมาโรงเรียนเองโดยลำพัง มีจำนวน 71 คน

หรือคิดเป็นร้อยละ 18.0 จำแนกเป็นเดินทางมาโรงเรียนกับผู้ปกครอง

จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7

และเดินทางมาโรงเรียนโดยญาติมาส่งมีจำนวนน้อยที่สุด เพียง 9 คน

คิดเป็นร้อยละ 2.3 เท่านั้น

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรอิสระ

การนำเสนอในการวิจัยครั้งนี้

นอกจากจะนำเสนอตัวแปรคุณลักษณะทั่วไปของวัยรุ่นแล้ว

ยังมีตัวแปรอีก 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มตัวแปรทางด้านจิตลักษณะของเด็กรุ่นซึ่งประกอบด้วย

ตัวแปรระดับความเชื่อมั่นในตนเอง ระดับความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น

และกลุ่มตัวแปรทางครอบครัว

ประกอบด้วยตัวแปรระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ
และระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้น
ได้ผลข้อมูลจากตัวแปรแต่ละตัวแปรดังต่อไปนี้

2.1 ระดับความเชื่อมั่นในตนเองของบุตรวัยรุ่น

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 396 คน
มาจัดกลุ่มเพื่อให้ง่ายต่อการพรรณนาข้อมูล
โดยนำผลคะแนนของตัวอย่างมาจำแนกแบบอิงกลุ่ม
ได้เป็นกลุ่มที่มีความเชื่อมั่นในตนเองระดับต่ำ ระดับปานกลาง
และระดับสูง ดังนี้

คะแนนระหว่าง 41.00 – 54.33 เท่ากับ ระดับต่ำ

คะแนนระหว่าง 54.34 – 67.67 เท่ากับ

ระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 67.68 – 81.00 เท่ากับ ระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง

จำแนกตามระดับความเชื่อมั่นในตนเอง ของบุตรวัยรุ่น

ความเชื่อมั่นในตนเอง	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD
ระดับต่ำ	74	18.7		
ระดับปานกลาง	266	67.2		
ระดับสูง	56	14.1		
รวม	396	100.0	60.396	6.933

จากข้อมูลในตารางที่ 4.2 พบว่า
บุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อมั่นในตนเอง ในระดับปานกลาง
คือ ค่าระดับความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยเท่ากับ 60.396 คะแนน
($\bar{X} = 60.396$) โดยมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 6.933

เมื่อพิจารณาตามการจำแนกเป็นกลุ่มระดับต่ำ ปานกลาง และสูง พบว่าบุตรวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 266 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 67.2 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จัดอยู่ในกลุ่มผู้มีความเชื่อมั่นในตนเองระดับปานกลาง วัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างอีกจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 อยู่ในกลุ่มผู้มีความเชื่อมั่นในตนเองระดับต่ำ ส่วนกลุ่มวัยรุ่นที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ระดับสูง มีจำนวน 56 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 14.1 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2.2 ระดับความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น

ทำนองเดียวกันกับตัวแปรความเชื่อมั่นในตนเองของบุตรวัยรุ่น ผู้วิจัยได้นำ ผลคะแนนความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น จำนวน 396 คน มาจำแนกออกเป็นกลุ่มที่มีระดับ ความรับผิดชอบต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง โดยกำหนดให้

คะแนนระหว่าง 29.00 – 40.00 เท่ากับ ระดับต่ำ

คะแนนระหว่าง 40.01 – 51.00 เท่ากับ ระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 51.01 – 62.00 เท่ากับ ระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น

ความรับผิดชอบ	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD
ระดับต่ำ	95	24.0		
ระดับปานกลาง	221	55.8		
ระดับสูง	80	20.2		
รวม	396	100.0	45.66	6.693

ข้อมูลจากตารางที่ 4.3 พบว่า
ระดับความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง
กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 45.669
โดยมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.693
เมื่อจำแนกเป็นกลุ่มที่มีความรับผิดชอบระดับต่ำ ปานกลาง
และสูง
พบว่าบุตรวัยรุ่นส่วนใหญ่มีระดับความรับผิดชอบในระดับปานกลาง
โดยผู้มีความรับผิดชอบระดับปานกลาง มีจำนวน 221 คน
คิดเป็นร้อยละ 55.8 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับต่ำมีจำนวน 95 คน
คิดเป็นร้อยละ 24.0 ส่วนวัยรุ่นที่มีความรับผิดชอบในระดับสูงมีจำนวน
80 คน หรือร้อยละ 20.2

2.3 ระดับการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

2.3.1 ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ผู้วิจัยได้นำผลคะแนนจาก กลุ่มตัวอย่างจำนวน 396
คนที่ให้คะแนนการรับรู้ต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแบบประชาธิปไตย
มาจำแนกค่าคะแนนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ
กลุ่มที่มีระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่ำ ปานกลาง
และสูง โดยใช้วิธีการแบ่งแบบอิงกลุ่ม และกำหนดให้
คะแนนระหว่าง 8.00 – 18.66 เท่ากับ ระดับต่ำ
คะแนนระหว่าง 18.67 – 29.33 เท่ากับ
ระดับปานกลาง
คะแนนระหว่าง 29.34 – 40.00 เท่ากับ ระดับสูง
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูของบิดา
แบบประชาธิปไตย

ระดับการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแบบ ประชาธิปไตย	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD
ระดับต่ำ	25	6.3		
ระดับปานกลาง	245	61.9		
ระดับสูง	126	31.8		
รวม	396	100.0	26.74	5.631

จากข้อมูลในตารางที่ 4.4

พบว่าระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของบิดา
ตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.745

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.631

เมื่อจำแนกเป็นกลุ่มระดับต่ำ ปานกลาง และสูง

พบว่าบุตรวัยรุ่นซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนมากรับรู้บิดาใช้รูปแบบการ
อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลางถึงระดับสูง กล่าวคือ
บุตรวัยรุ่นที่มองว่าบิดาใช้รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระ
ดับปานกลาง มีจำนวน 245 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 61.9
ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับสูงมีจำนวน 126 คน หรือคิดเป็นร้อยละ
31.8

ส่วนที่เหลือมองว่าบิดาใช้รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย
มีจำนวน 25 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 6.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2.3.2 ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ

ในทำนองเดียวกันกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น ผู้วิจัยได้นำคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น มาจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการต่ำ ปานกลาง และสูง โดยกำหนดให้

คะแนนระหว่าง 6.00 – 15.33 เท่ากับ ระดับต่ำ
 คะแนนระหว่าง 15.34 – 24.67 เท่ากับ

ระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 24.68 – 34.00 เท่ากับ ระดับสูง
 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูของบิดา แบบเผด็จการ

ระดับการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแบบเผด็จการ	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD
ระดับต่ำ	96	24.2		
ระดับปานกลาง	252	63.6		
ระดับสูง	48	12.1		
รวม	396	100.0	18.86	4.913

4

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 4.5

พบว่าระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.864 และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.913

นอกจากนี้ได้จำแนกค่าคะแนนออกเป็นกลุ่มที่มีระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง พบว่า ส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีบิดาใช้รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการในระดับปานกลาง

นกลาง คือ มีจำนวน 252 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 63.6 รองลงมาคือ ระดับต่ำ มีจำนวน 96 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 24.2 ส่วนที่เหลือรับรู้ว่ามีบิดาเลี้ยงดูแบบเผด็จการในระดับสูง มีจำนวน 48 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 12.1

2.3.3 ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

เช่นเดียวกับหัวข้อที่ 2.3.1 และ 2.3.2

ผู้วิจัยได้นำคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น มาจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยต่ำ ปานกลาง และสูง โดยกำหนดให้

คะแนนระหว่าง 8.00 – 16.00 เท่ากับ ระดับต่ำ

คะแนนระหว่าง 16.01 – 24.00 เท่ากับ

ระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 24.01 – 32.00 เท่ากับ ระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูของบิดา แบบปล่อยปละละเลย

ระดับการอบรมเลี้ยงดูของบิดา แบบปล่อยปละละเลย	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD
ระดับต่ำ	127	32.1		
ระดับปานกลาง	208	52.5		
ระดับสูง	61	15.4		
รวม	396	100.0	19.30	5.104

ข้อมูลจากตารางที่ 4.6 พบว่า ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยของบิดาตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.301 และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.104 จากการจำแนกค่าคะแนนออกเป็น 3 กลุ่ม พบว่า ส่วนใหญ่รับรู้ว่าเป็นบิดาใช้รูปแบบ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับปานกลาง คือ มีจำนวน 208 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 52.5 รองลงมา คือระดับต่ำ มีจำนวน 127 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 32.1 และที่เหลือรับรู้ว่าเป็นบิดาเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับสูง มีจำนวน 61 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.4

3.

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาในภาพรวมและได้จำแนกการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านสนับสนุนทางอารมณ์ ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านการปรับตัวทางสังคม ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาในแต่ละด้าน แล้วจำแนกจำนวนบุตรวัยรุ่นตามระดับความคาดหวังต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ในแต่ละด้าน และอาศัยการแบ่งแบบอิงกลุ่มเป็นระดับต่ำที่สุด

ต่ำ ปานกลาง สูง และสูงที่สุด แล้วหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

3.1

ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาในภาพรวม

ผู้วิจัยได้นำคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 396 คน ให้คะแนนความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาโดยรวม มาหาค่าเฉลี่ย เพื่อทราบระดับความคาดหวังดังกล่าว และได้จำแนกค่าคะแนนออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความคาดหวังในระดับต่ำที่สุด ต่ำ ปานกลาง สูง และสูงที่สุด โดยกำหนดให้

คะแนนระหว่าง	38.00 - 67.40	เท่ากับ	ระดับต่ำที่สุด
คะแนนระหว่าง	67.41 - 96.81	เท่ากับ	ระดับต่ำ
คะแนนระหว่าง	96.82 - 126.22	เท่ากับ	ระดับปานกลาง
คะแนนระหว่าง	126.23 - 155.63	เท่ากับ	ระดับสูง
คะแนนระหว่าง	155.64 - 185.00	เท่ากับ	ระดับสูงที่สุด
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่			4.7

ตารางที่ 4.7 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความคาดหวังของ

บุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาในภาพรวม

ระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น				
ต่อการบาท ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาในภาพรวม	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD
ระดับต่ำที่สุด	3	0.8		
ระดับต่ำ	16	4.0		
ระดับปานกลาง	130	32.8		
ระดับสูง	156	39.4		
ระดับสูงที่สุด	91	23.0		
รวม	396	100.0	135.1	25.3
			69	31

จากข้อมูลในตารางที่ 4.7 พบว่าระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาในภาพรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 135.169 และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 25.331

เมื่อพิจารณาจากการจำแนกออกเป็นกลุ่มพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคาดหวังในระดับปานกลางถึงสูงที่สุด กล่าวคือ มีความคาดหวังในระดับปานกลาง จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 ระดับสูง มีจำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.4 และระดับสูงที่สุด มีจำนวน 91 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 23.0 ส่วนในระดับต่ำและต่ำที่สุด มีจำนวนเพียง 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 เท่านั้น

3.2

ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านการดูแลสุขภาพ

ผู้วิจัยได้นำคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 396 คน ให้คะแนนความคาดหวังต่อบทบาทในการเลี้ยงดูของบิดาด้านการดูแลสุขภาพมาหาค่าเฉลี่ย

เพื่อทราบระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นด้านการดูแลสุขภาพ และได้จำแนกค่าคะแนนออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่มีความคาดหวังระดับต่ำที่สุด ต่ำ ปานกลาง สูง และสูงที่สุด เพื่อจำแนกจำนวนตัวอย่างว่าให้คะแนนในกลุ่มใด โดยกำหนดให้

คะแนนระหว่าง 8.00 – 14.40 เท่ากับ ระดับต่ำที่สุด

คะแนนระหว่าง 14.41 – 20.81 เท่ากับ ระดับต่ำ

คะแนนระหว่าง 20.82 – 27.22 เท่ากับ ระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 27.23 – 33.63 เท่ากับ ระดับสูง

คะแนนระหว่าง 33.64 – 40.00 เท่ากับ ระดับสูงที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความคาดหวังของบุตร

วัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านการดูแลสุขภาพ

ระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD
ต่อบทบาท				
ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านกา				

รดูแลสุขภาพ				
ระดับต่ำที่สุด	5	1.3		
ระดับต่ำ	18	4.5		
ระดับปานกลาง	138	34.8		
ระดับสูง	131	33.1		
ระดับสูงที่สุด	104	26.3		
รวม	396	100.0	29.18	5.953
			2	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.8

พบว่าระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.182

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.953

เมื่อพิจารณาจากการจำแนกออกเป็นกลุ่ม

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคาดหวังต่อบทบาทบิดาในด้านดูแลสุขภาพในระดับปานกลางถึงสูงที่สุด กล่าวคือ

มีความคาดหวังในระดับปานกลาง จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8

ระดับสูงมีจำนวน 131 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ 33.1

และระดับสูงที่สุดมีจำนวน 104 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 26.3

มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนเพียง 23 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.8

เท่านั้นที่มีความคาดหวังในระดับต่ำและระดับต่ำที่สุด

3.3

ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านสนับสนุนทางอารมณ์

เช่นเดียวกันกับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านการดูแลสุขภาพ

ผู้วิจัยได้จำแนกค่าคะแนนที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความคาดหวังต่อบทบาทในการเลี้ยงดูของบิดาด้านการสนับสนุนทางอารมณ์ในระดับ ต่ำที่สุด ต่ำ ปานกลาง สูง และสูงที่สุด โดยกำหนดให้

คะแนนระหว่าง 9.00 – 16.20 เท่ากับ ระดับต่ำที่สุด
 คะแนนระหว่าง 16.21 – 23.41 เท่ากับ ระดับต่ำ
 คะแนนระหว่าง 23.42 – 30.62 เท่ากับ ระดับปานกลาง
 คะแนนระหว่าง 30.63 – 37.82 เท่ากับ ระดับสูง
 คะแนนระหว่าง 37.83 – 45.00 เท่ากับ ระดับสูงที่สุด
 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง
 จำแนกตามระดับความคาดหวังของบุตร

วัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านสนับสนุนทางอารมณ์

ระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น				
บทบาท ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ด้านสนับสนุนทางอารมณ์	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD
ระดับต่ำที่สุด	12	3.0		
ระดับต่ำ	39	9.8		
ระดับปานกลาง	129	32.6		
ระดับสูง	120	30.3		
ระดับสูงที่สุด	96	24.2		
รวม	396	100.0	31.77	7.583

5

จากข้อมูลในตารางที่ 4.9

พบว่าระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการ
 อบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านสนับสนุนทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง
 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.775

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 7.583

เมื่อจำแนกจำนวนบุตรวัยรุ่นที่ให้ค่าคะแนนความคาดหวังต่อ
 บทบาทบิดาในด้านสนับสนุนทางอารมณ์ออกเป็นกลุ่ม พบว่า
 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคาดหวังในระดับปานกลางถึงระดับสูงที่สุด

กล่าวคือ มีความคาดหวังในระดับปานกลาง จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 ระดับสูงจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 และระดับสูงที่สุดมีจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความคาดหวังในระดับต่ำและระดับต่ำที่สุด มีจำนวนเพียง 51 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.8 เท่านั้น

3.4

ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านส่งเสริมการเรียนรู้

เช่นเดียวกับหัวข้อ 3.2 และ 3.3

ผู้วิจัยได้นำคะแนนความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นด้านส่งเสริมการเรียนรู้จากกลุ่มตัวอย่างมาจำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความคาดหวังในระดับต่ำที่สุด ต่ำ ปานกลาง สูง และสูงที่สุด โดยกำหนดให้

คะแนนระหว่าง 8.00 – 14.40 เท่ากับ ระดับต่ำที่สุด

คะแนนระหว่าง 14.41 – 20.81 เท่ากับ ระดับต่ำ

คะแนนระหว่าง 20.82 – 27.22 เท่ากับ ระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 27.23 – 33.63 เท่ากับ ระดับสูง

คะแนนระหว่าง 33.64 – 40.00 เท่ากับ ระดับสูงที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความคาดหวังของบุตร

วัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านส่งเสริมการเรียนรู้

ระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น				
นต่อบทบาท ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ด้านส่งเสริมการเรียนรู้	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD
ระดับต่ำที่สุด	5	1.3		
ระดับต่ำ	27	6.8		
ระดับปานกลาง	159	40.2		
ระดับสูง	124	31.3		
ระดับสูงที่สุด	81	20.5		
รวม	396	100.0	28.28	5.968
			5	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.10

แสดงให้เห็นว่าระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านส่งเสริมการเรียนรู้อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.285 และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.968

นอกจากนี้ได้จำแนกค่าคะแนนความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 5 กลุ่ม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคาดหวังในระดับปานกลางถึงระดับสูงที่สุด กล่าวคือ คาดหวังในระดับปานกลางมีจำนวน 159 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 40.2 ระดับสูง จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 และระดับสูงที่สุดจำนวน 81 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ 20.5 มีเพียงจำนวนน้อยที่มีความคาดหวังในระดับต่ำและระดับต่ำที่สุด คือ มีจำนวน 32 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.1

3.5

ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านการปรับตัวอย่างสังคม

เช่นเดียวกับหัวข้อ 3.4

ผู้วิจัยได้จำแนกค่าคะแนนความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นด้านการปรับตัวอย่างสังคมที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความคาดหวังในระดับต่ำที่สุด ต่ำ ปานกลาง สูง และสูงที่สุด โดยกำหนดให้

- คะแนนระหว่าง 11.00 – 19.80 เท่ากับ ระดับต่ำที่สุด
  - คะแนนระหว่าง 19.81 – 28.61 เท่ากับ ระดับต่ำ
  - คะแนนระหว่าง 28.62 – 37.42 เท่ากับ ระดับปานกลาง
  - คะแนนระหว่าง 37.43 – 46.23 เท่ากับ ระดับสูง
  - คะแนนระหว่าง 46.24 – 55.00 เท่ากับ ระดับสูงที่สุด
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความคาดหวังของบุตร

วัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านการปรับตัวอย่างสังคม

ระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อ บทบาท ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ด้านการปรับตัวอย่างสังคม	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD
--	-------	--------	-----------	----

ระดับต่ำที่สุด	2	0.5		
ระดับต่ำ	17	4.3		
ระดับปานกลาง	106	26.8		
ระดับสูง	132	33.3		
ระดับสูงที่สุด	139	35.1		
รวม	396	100.0	42.17	8.458
			4	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.11 แสดงให้เห็นว่า
ระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อ
บทบาทในการเลี้ยงดูของบิดาด้านการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับสูง
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 42.174
และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 8.458

จากการจำแนกค่าคะแนนออกเป็น 5 กลุ่ม พบว่า
กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่
มีความคาดหวังอยู่ในระดับสูงถึงระดับสูงที่สุด กล่าวคือ
มีความคาดหวังในระดับสูงที่สุด จำนวน 139 คน หรือคิดเป็นร้อยละ
35.1 และระดับสูงมีจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ส่วน
กลุ่มตัวอย่างจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8
มีความคาดหวังในระดับปานกลาง ที่เหลือ
มีความคาดหวังระดับต่ำ และระดับต่ำที่สุด มีจำนวนเพียง 19 คน
หรือคิดเป็นร้อยละ 4.8 เท่านั้น

4.

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อวิธีการอบรมเลี้ยง

งดูของบิดาที่บุตรวัยรุ่นได้รับทั้งในภาพรวมและผู้วิจัยยังได้จำแนกการอบรมเลี้ยงดูของบิดาออกเป็น 4 ด้านคือ ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านสนับสนุนทางอารมณ์ ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านการปรับตัวทางสังคม และนำค่าคะแนนที่บุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างให้คะแนนการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามาแบ่งแบบอิงกลุ่มเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มที่รับรู้การปฏิบัติจริงของบิดาในระดับต่ำที่สุด ต่ำ ปานกลาง สูง และสูงที่สุด เพื่อทราบระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูทางบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นในแต่ละด้าน อีกทั้งหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานดังนี้

4.1

การปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาในภาพรวม

ผู้วิจัยได้นำค่าคะแนนที่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 396 คน ให้คะแนนการปฏิบัติจริงของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นในภาพรวมมาหาค่าเฉลี่ย และจำแนกค่าคะแนนออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดู ระดับต่ำที่สุด ต่ำ ปานกลาง สูง และ สูงที่สุด โดยกำหนดให้

คะแนนระหว่าง 39.00 – 66.60 เท่ากับ ระดับต่ำที่สุด

คะแนนระหว่าง 66.61 – 94.20 เท่ากับ ระดับต่ำ

คะแนนระหว่าง 94.21 – 121.80 เท่ากับ

ระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 121.81 – 149.40 เท่ากับ ระดับสูง

คะแนนระหว่าง 149.41 – 177.00 เท่ากับ ระดับสูงที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามระดับการปฏิบัติจริงในการ

อบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นในภาพรวม

ระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยง ดูบุตรวัยรุ่น ของบิดาในภาพรวม	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD
ระดับต่ำที่สุด	4	1.0		
ระดับต่ำ	31	7.8		
ระดับปานกลาง	143	36.1		
ระดับสูง	164	41.4		
ระดับสูงที่สุด	54	13.6		
รวม	396	100.0	124.2	22.93
			52	5

จากข้อมูลในตารางที่ 4.12

พบว่าระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา
ในภาพรวมตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
124.252 และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ
22.935

เมื่อพิจารณาจากการจำแนกออกเป็นกลุ่ม
พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ค่าคะแนนการปฏิบัติจริงของบิดาในการอ
บรมเลี้ยงดูในภาพรวมในระดับสูง คือ มีจำนวน 164 คน หรือ
คิดเป็นร้อยละ 41.4 รองลงมาคือระดับปานกลาง มีจำนวน 143 คน
หรือคิดเป็นร้อยละ 36.1 ส่วนระดับสูงที่สุด ระดับต่ำ
และระดับต่ำที่สุดนั้น กลุ่มตัวอย่างให้ค่าคะแนนค่อนข้างน้อย คือ
มีจำนวน 54 , 31 และ 4 คน ตามลำดับ หรือคิดเป็นร้อยละ 13.6 ,
7.8 และ 1.0 เท่านั้น

4.2 การปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านการดูแลสุขภาพ

ผู้วิจัยได้นำค่าคะแนนที่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 396 คน ให้คะแนนการปฏิบัติจริงของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูด้านการดูแลสุขภาพมาหาค่าเฉลี่ยและจำแนกค่าคะแนนออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูระดับต่ำที่สุด ต่ำ ปานกลาง สูง และสูงที่สุด โดยกำหนดให้

- คะแนนระหว่าง 8.00 – 14.40 เท่ากับ ระดับต่ำที่สุด
  - คะแนนระหว่าง 14.41 – 20.81 เท่ากับ ระดับต่ำ
  - คะแนนระหว่าง 20.82 – 27.22 เท่ากับ ระดับปานกลาง
  - คะแนนระหว่าง 27.23 – 33.63 เท่ากับ ระดับสูง
  - คะแนนระหว่าง 33.64 – 40.00 เท่ากับ ระดับสูงที่สุด
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการปฏิบัติจริงในการ

อบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นด้านการดูแลสุขภาพ

ระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านการดูแลสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD
---	-------	--------	-----------	----

ระดับต่ำที่สุด	6	1.5		
ระดับต่ำ	38	9.6		
ระดับปานกลาง	171	43.2		
ระดับสูง	131	33.1		
ระดับสูงที่สุด	50	12.6		
รวม	396	100.0	27.04	5.629
			0	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.13

พบว่าระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ด้านการดูแลสุขภาพตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.040

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.629

เมื่อพิจารณาจากการจำแนกออกเป็นกลุ่ม

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ค่าคะแนนการปฏิบัติจริงของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูด้านการดูแลสุขภาพในระดับปานกลาง คือ มีจำนวน 171 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 43.2 รองลงมาคือระดับสูง มีจำนวน 131 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 33.1 ส่วนระดับสูงที่สุด ระดับต่ำที่สุด และระดับต่ำนั้นมีกลุ่มตัวอย่างให้ค่าคะแนนค่อนข้างน้อย คือ มีจำนวน 50 , 38 และ 6 คนตามลำดับ หรือคิดเป็นร้อยละ 12.6 , 9.6 และ 1.5 เท่านั้น

4.3 การปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านสนับสนุนทางอารมณ์

เช่นเดียวกันกับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาด้านการดูแลสุขภาพ

ผู้วิจัยได้จำแนกค่าคะแนนที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่รับรู้ปฏิบัติจริงในการ อบรมเลี้ยงดูในระดับต่ำที่สุด ต่ำ ปานกลาง สูง และสูงที่สุด โดยกำหนดให้

คะแนนระหว่าง 10.00 – 17.00 เท่ากับ ระดับต่ำที่สุด

คะแนนระหว่าง 17.01 – 24.01 เท่ากับ ระดับต่ำ

คะแนนระหว่าง 24.02 – 31.02 เท่ากับ ระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 31.03 – 38.03 เท่ากับ ระดับสูง
 คะแนนระหว่าง 38.04 – 45.00 เท่ากับ ระดับสูงที่สุด
 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง
 จำแนกตามระดับการปฏิบัติจริงในการ

อบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นด้านสนับสนุน
 ทางอารมณ์

ระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยง ดูบุตรวัยรุ่น ของบิดาด้านสนับสนุนทางอารมณ์	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD
ระดับต่ำที่สุด	21	5.3		
ระดับต่ำ	70	17.7		
ระดับปานกลาง	158	39.9		
ระดับสูง	98	24.7		
ระดับสูงที่สุด	49	12.4		
รวม	396	100.0	28.543	7.251

จากข้อมูลในตารางที่ 4.14 พบว่า
 ระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา
 ตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นด้านสนับสนุนทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง
 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.543

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 7.251

เมื่อจำแนกจำนวนบุตรวัยรุ่นที่ให้ค่าคะแนนการปฏิบัติจริงในการ
 อบรมเลี้ยงดูบุตร ของบิดาด้านสนับสนุนทางอารมณ์ออกเป็นกลุ่ม
 พบว่า ส่วนใหญ่ให้ค่าคะแนนในระดับปานกลาง จำนวน 158 คน
 หรือคิดเป็นร้อยละ 39.9 รองลงมาให้ค่าคะแนนในระดับสูง จำนวน 98
 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 24.7 มีจำนวนน้อยที่ให้ค่าคะแนนในระดับต่ำ

ระดับสูงสุด และระดับต่ำที่สุด กล่าวคือ มีจำนวน 70 , 49 และ 21 คนตามลำดับ หรือคิดเป็นร้อยละ 17.7 , 12.6 และ 5.3 ตามลำดับเท่านั้น

4.4 การปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านส่งเสริมการเรียนรู้

เช่นเดียวกันกับหัวข้อ 4.2 และ 4.3

ผู้วิจัยได้นำค่าคะแนนการปฏิบัติจริง

ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านส่งเสริมการเรียนรู้ตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นที่เป็น กลุ่มตัวอย่างมาจำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม

คือ กลุ่มที่มีการรับรู้การปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดู

ในระดับต่ำที่สุด ต่ำ ปานกลาง สูง และสูงที่สุด โดยกำหนดให้

คะแนนระหว่าง 8.00 – 14.40 เท่ากับ ระดับต่ำที่สุด

คะแนนระหว่าง 14.41 – 20.81 เท่ากับ ระดับต่ำ

คะแนนระหว่าง 20.82 – 27.22 เท่ากับ ระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 27.23 – 33.63 เท่ากับ ระดับสูง

คะแนนระหว่าง 33.64 – 40.00 เท่ากับ ระดับสูงที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการปฏิบัติจริงใน

การอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นด้านส่งเสริมการเรียนรู้

ระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านส่งเสริมการเรียนรู้	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD
---	-------	--------	-----------	----

ระดับต่ำที่สุด	12	3.0		
ระดับต่ำ	34	8.6		
ระดับปานกลาง	174	43.9		
ระดับสูง	129	32.6		
ระดับสูงที่สุด	47	11.9		
รวม	396	100.0	26.64	5.608
			7	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.15

แสดงให้เห็นว่าระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นด้านส่งเสริมการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.647

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.608

นอกจากนี้ได้จำแนกค่าคะแนนการรับรู้การปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดาด้านส่งเสริมการเรียนรู้ ออกเป็น 5 กลุ่ม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ค่าคะแนนในระดับ ปานกลาง จำนวน 174 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 43.9

รองลงมาให้ค่าคะแนนในระดับสูง จำนวน 129 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 32.6 ส่วนระดับสูงที่สุด ระดับต่ำ และระดับต่ำที่สุด กลุ่มตัวอย่างให้ค่าคะแนนค่อนข้างน้อย คือ มีจำนวนเพียง 47 , 34 และ 12 คน ตามลำดับ หรือคิดเป็นร้อยละ 11.9 , 8.6 และ 3.0 ตามลำดับ

4.5 การปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านการปรับตัวทางสังคม

เช่นเดียวกันกับหัวข้อ 4.4

ผู้วิจัยได้จำแนกค่าคะแนนการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านการปรับตัวทางสังคมตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่มีการรับรู้การปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูในระดับต่ำที่สุด ต่ำ ปานกลาง สูง และสูงที่สุด โดยกำหนดให้

คะแนนระหว่าง 11.00 – 19.80 เท่ากับ ระดับต่ำที่สุด

คะแนนระหว่าง 19.81 – 28.61 เท่ากับ ระดับต่ำ

คะแนนระหว่าง 28.62 – 37.42 เท่ากับ ระดับปานกลาง
 คะแนนระหว่าง 37.43 – 46.23 เท่ากับ ระดับสูง
 คะแนนระหว่าง 46.24 – 55.00 เท่ากับ ระดับสูงที่สุด
 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 จำนวน ร้อยละของบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง
 จำแนกตามระดับการปฏิบัติจริงใน

การอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นด้านการป
 รับตัว

ทางสังคม

ระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยง งดบุตรวัยรุ่น ของบิดาด้านการปรับตัวทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	SD
ระดับต่ำที่สุด	2	0.5		
ระดับต่ำ	17	4.3		
ระดับปานกลาง	96	24.2		
ระดับสูง	154	38.9		
ระดับสูงที่สุด	127	32.1		
รวม	396	100.0	42.0	8.00
			23	4

จากข้อมูลในตารางที่ 4.16
 แสดงให้เห็นว่าระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดู
 ของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่นด้านการปรับตัวทางสังคม
 อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 42.023
 และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 8.004

จากการจำแนกค่าคะแนนออกเป็น 5 กลุ่ม พบว่า
 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ค่าคะแนนในระดับปานกลางถึงระดับสูงที่สุด
 กล่าวคือ ให้ค่าคะแนนในระดับสูงจำนวน 154 คน หรือ

คิดเป็นร้อยละ 38.9 ระดับสูงที่สุดมีจำนวน 127 คน
หรือคิดเป็นร้อยละ 32.1 และระดับปานกลาง มีจำนวน 96 คน
หรือคิดเป็นร้อยละ 24.2 ที่เหลือจำนวนเพียง 19 คน หรือคิดเป็นร้อยละ
4.8 เท่านั้นที่ให้ค่าคะแนนในระดับต่ำ และระดับต่ำที่สุด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย
ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นตอน ๆ ตามลำดับของสมมติฐานที่ตั้งไว้
โดยแต่ละข้อต่างก็ใช้วิธีการทางสถิติที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

1. สมมติฐานที่ 1 "บุตรวัยรุ่นที่เพศแตกต่างกัน

มีระดับความคาดหวังต่ออบทบาท

ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน"

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย

ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังของบุ
ตรวัยรุ่นต่ออบทบาทในการ

อบรมเลี้ยงดูของบิดาในกลุ่มบุตรเพศชายกับบุตรเพศหญิง โดยใช้ t-
test ผลการทดสอบปรากฏ ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17

ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อ
อบทบาท

ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา จำแนกตามเพศของบุตร

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความเบี่ยง เบนมาตรฐาน	t	Sig.
ชาย	237	136.7 98	25.229	1.497	.135

หญิง	158	132.9	25.357
		11	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.17 พบว่า บุตรเพศชายมีค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาเท่ากับ 136.798 และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 25.229 บุตรเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาเท่ากับ 132.911 และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 25.357 และผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้งสอง พบว่าค่าเฉลี่ยดังกล่าวไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าบุตรเพศชายกับบุตรเพศหญิงมีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาไม่แตกต่างกัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดข้อ 1

2. สมมติฐานที่ 2 "ลำดับที่เกิดของบุตรวัยรุ่นแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน "

ผู้วิจัยได้จำแนกลำดับที่เกิดของบุตรวัยรุ่นออกเป็น 4 กลุ่ม คือ บุตรคนเดียว บุตรคนโต บุตรคนกลาง และบุตรคนสุดท้อง วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำไปทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาท ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาระหว่างบุตรทั้ง 4 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (F-test) ผลการทดสอบปรากฏดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18

ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาท

ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา
จำแนกตามลำดับที่เกิดของบุตร

ลำดับที่เกิดขอ งบุตร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความเบี่ยง เบนมาตรฐาน	F	Sig.
1. บุตรคนเดียว	32	132.1	23.861		
ว	145	56	22.705		
2. บุตรคนโต	81	138.1	28.383		
3. บุตรคนกลาง	138	52	26.328		
ง		134.3			
4. บุตรคนสุด ท้อง		33			
		133.2			
		25			
รวม	396	135.1	25.331	1.122	.340
		69			

จากข้อมูลในตารางที่ 4.18 พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาของบุตรคนเดียว บุตรคนโต บุตรคนกลางและบุตรคนสุดท้อง มีค่าเท่ากับ 132.165, 138.152, 134.333, 133.225 ตามลำดับ และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 23.861, 22.705, 28.383, 26.328 ตามลำดับ ผลการทดสอบความแปรปรวนพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาของบุตรในทุกกลุ่มลำดับที่เกิดไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2

3. สมมติฐานที่ 3

"บุตรวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน "

ผู้วิจัยได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตรวัยรุ่นออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีคะแนนต่ำกว่า 2.50

กลุ่มที่มีคะแนนระหว่าง 2.50-2.99 และกลุ่มที่มีคะแนนระหว่าง 3.00-4.00 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำไปทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าว โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test) และทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่แบบ LSD (Least Significant Difference) ผลการทดสอบปรากฏดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19
ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาท
ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา
จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตร

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.	คู่ที่ต่างกัน
1. คะแนนต่ำกว่า 2.50	94	122.8	25.249			1 < 2
	140	19	24.634			2 < 3
2. คะแนนระหว่าง 2.50-2.99	154	134.8	23.156			3 > 1
		86				
3. คะแนนระหว่าง 3.00-4.00		143.7				
		34				
รวม	388	135.4	25.482	21.84	.000	
		74		4		

จากข้อมูลในตารางที่ 4.19 พบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีคะแนนผลการเรียนระหว่าง 3.00-4.00 มีค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา สูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 143.734

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 23.156
 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีคะแนนระหว่าง 2.50-2.99 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
 134.886 และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ
 24.634 ส่วนกลุ่มที่มีคะแนนต่ำกว่า 2.50 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 122.819
 และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 25.249

นอกจากนี้ยังพบว่าบุตรวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีระดับ

ความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยระดับความคาดหวังเ
 ป็นรายคู่ พบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีคะแนนระหว่าง 3.00-4.00

มีความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามากกว่าบุตรวัยร
 รุ่นที่มีคะแนนระหว่าง 2.50-2.99 และคะแนนต่ำกว่า 2.50

ส่วนบุตรวัยรุ่นที่มีคะแนนระหว่าง 2.50-2.99

มีความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามากกว่าบุตรวัยร
 รุ่นที่มีคะแนนต่ำกว่า 2.50

4. สมมติฐานที่ 4

"บุตรวัยรุ่นที่มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน

มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน
 "

ผู้วิจัยได้จำแนกความเชื่อมั่นในตนเองของบุตรวัยรุ่นออกเป็น
 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่มีความเชื่อมั่นในตนเองระดับต่ำ
 ระดับปานกลาง และระดับสูง วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย
 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

และนำไปทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวัง
 ต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าว

โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test)

และทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่แบบ LSD

ผลการทดสอบปรากฏดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20
ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาท
ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา
จำแนกตามความเชื่อมั่นในตนเองของบุตร

ความเชื่อมั่นในตนเอง	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.	คู่ที่ต่างกัน
1. ระดับต่ำ	74	123.4	27.379			1 < 2
2. ระดับปานกลาง	266	150.732	23.365			2 < 3
3. ระดับสูง	56	135.165	23.456			3 > 1
รวม	396	135.169	25.331	20.368	.000	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.20

พบว่าบุตรวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา เท่ากับ 150.732 และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 23.456

รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีความเชื่อมั่นในตนเองในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 135.165

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 23.365

และ กลุ่มที่มีความเชื่อมั่นในตนเองในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 123.405 และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 27.379

และพบว่าบุตรวัยรุ่นที่มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันมีระดับความค

ดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยระดับความคาดหวังเป็นรายคู่ พบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีความเชื่อมั่นในตนเองระดับสูง มีความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามากกว่าบุตรที่มีความเชื่อมั่นในตนเองระดับปานกลาง และระดับต่ำ และพบว่าบุตรวัยรุ่นที่มีความเชื่อมั่นในตนเองระดับปานกลาง มีความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามากกว่าบุตรที่มีความเชื่อมั่นในตนเองระดับต่ำ

5. สมมติฐานที่ 5

"บุตรวัยรุ่นที่มีความรับผิดชอบแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน "

ผู้วิจัยได้จำแนกความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่นออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่มีความรับผิดชอบในระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำไปทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าว โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test) และทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่แบบ LSD ผลการทดสอบปรากฏดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21
ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาท

ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา
จำแนกตามความรับผิดชอบของบุตร

ความรับผิดชอบ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.	คู่ที่ต่างกัน
---------------	-------	-----------	-------------------------	---	------	---------------

1. ระดับต่ำ	95	117.7	23.198	1 < 2
2. ระดับปานกลาง	221	37	23.309	2 < 3
3. ระดับสูง	80	136.8	20.578	3 > 1
		87		
		151.1		
		25		
รวม	396	135.1	25.331	48.15 .000
		69		7

จากข้อมูลในตารางที่ 4.21

พบว่ากลุ่มที่มีความรับผิดชอบในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาเท่ากับ 151.125 และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 20.578 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีความรับผิดชอบระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 136.887

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 23.309 ส่วนกลุ่มที่มีความรับผิดชอบระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 117.737 และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 23.198

และพบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีความรับผิดชอบแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 5

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยระดับความคาดหวังเป็นรายคู่ พบว่าบุตร วัยรุ่นที่มีความรับผิดชอบระดับสูง มีความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามากกว่า บุตรที่มีความรับผิดชอบระดับปานกลาง และระดับต่ำ และพบว่าบุตรที่มีความรับผิดชอบในระดับปานกลาง มีความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามากกว่าบุตรที่มีความรับผิดชอบในระดับต่ำ

6. สมมติฐานที่ 6

"บุตรวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีโครงสร้างของครอบครัว

แตกต่างกันมีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน"

ผู้วิจัยได้จำแนกโครงสร้างของครอบครัวออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ครอบครัวที่มีบิดา มารดา และบุตรอยู่ด้วยกัน ครอบครัวที่มีบิดา มารดา บุตร และญาติอยู่ด้วยกัน ครอบครัวที่มีบิดาและบุตรอยู่ด้วยกัน และครอบครัวที่มีบิดา บุตร และญาติอยู่ด้วยกัน วิเคราะห์โดยการ หาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำไปทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับ ความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาจาก 4 กลุ่มดังกล่าว โดยใช้การทดสอบ F-test ผลการทดสอบปรากฏดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22
ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อ
บทบาท
ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา
จำแนกตามโครงสร้างของครอบครัว

โครงสร้างของครอบครัว	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.
1.บิดา มารดา บุตรอยู่ด้วยกัน	284	135.0	25.887		
2.บิดา มารดา บุตร และญาติอยู่ด้วยกัน	93	67	23.485		
3.บิดา บุตรอยู่ด้วยกัน	9	135.3	31.124		
4.บิดา บุตร และญาติอยู่ด้วยกัน	7	44	29.075		
		140.0			
		00			

รวม	393	135.2	25.424	.091	.365
		01			

จากข้อมูลในตารางที่ 4.22

พบว่าค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาจากบุตรวัยรุ่นที่อาศัยในครอบครัวทั้ง 4 ลักษณะอันได้แก่ครอบครัวที่มีบิดา มารดา และบุตรอยู่ด้วยกัน ครอบครัวที่มีบิดา มารดา บุตร และญาติอยู่ด้วยกัน ครอบครัวที่มีเฉพาะบิดา และบุตรอยู่ด้วยกัน และครอบครัวที่มีบิดา บุตร และญาติอยู่ด้วยกัน มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือ มีค่าเท่ากับ 135.067, 135.344 , 134.222 และ 140.000 ตามลำดับ

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 25.887, 23.485, 31.124 และ 29.075 ตามลำดับ

ส่วนผลการทดสอบความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย

พบว่าค่าเฉลี่ยดังกล่าวไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าบุตรวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีโครงสร้างของครอบครัวแตกต่างกัน

มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6

7. สมมติฐานที่ 7

"บุตรวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยรูปแบบการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบเผด็จการ และแบบปล่อยปละละเลยในระดับที่แตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน"

ผู้วิจัยได้จำแนกรูปแบบการเลี้ยงดูทั้งแบบประชาธิปไตย แบบเผด็จการ และแบบปล่อยปละละเลย ออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีการเลี้ยงดูในระดับต่ำ ระดับปานกลางและระดับสูง วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำไปทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวัง โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test) และทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่แบบ LSD ผลการทดสอบปรากฏดัง ตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23
 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาท
 ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา
 จำแนกตามระดับของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร

ระดับของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.	คู่ที่ต่างกัน
<u>แบบประชาธิปไตย</u>						
ย	25	119.3	35.98			1 < 2
ระดับต่ำ	245	60	3			2 < 3
	126	129.7	23.14			3 > 1
ระดับปานกลาง		31	6			
ระดับสูง		148.8	20.87			
		81	6			

รวม	396	135.1	25.33	33.78	.000
		69	1	5	
<u>แบบเผด็จการ</u>					
ระดับต่ำ	96	133.3	26.34		
	252	13	1		
ระดับปานกลาง	48	134.9	24.55		
ระดับสูง		21	1		
		140.1	27.16		
		88	9		
รวม	396	135.1	25.33	1.213	.298
		69	1		
<u>แบบปล่อยปละละ</u>					
เลย	127	146.3	24.44		1 > 2
ระดับต่ำ	208	31	8		2 < 3
	61	129.2	23.36		3 < 1
ระดับปานกลาง		69	9		
ระดับสูง		132.0	26.27		
		49	9		
รวม	396	135.1	25.33	20.22	.000
		69	1	8	

จากข้อมูลในตารางที่ 4.23 พบว่า
กลุ่มตัวอย่างที่รับรู้ว่ามีบิดาเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ในระดับสูง
มีค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา
มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 148.881
และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 20.876
รองลงมาเป็นกลุ่มที่รับรู้ว่ามีบิดาเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง
และระดับต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 129.731, 119.360
และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 23.146 ,
35.983 ตามลำดับ และพบว่า
บุตรวัยรุ่นที่รับรู้ว่ามีบิดาเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับ

ที่แตกต่างกันมีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่พบว่า บุตรวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับสูง มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามากกว่าบุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในระดับปานกลางและระดับต่ำ และพบว่าบุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลางมีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามากกว่าบุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับต่ำ

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่รู้ว่าบิดาเลี้ยงดูแบบเผด็จการในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 140.188

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 27.169 รองลงมาเป็นกลุ่มที่รู้ว่าบิดาเลี้ยงดูแบบเผด็จการในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 134.921

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 24.551

ส่วนที่เหลือคือ กลุ่มที่รู้ว่าบิดาเลี้ยงดูแบบเผด็จการในระดับต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 133.313

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 26.341 และพบว่า

บุตรวัยรุ่นที่รู้ว่าบิดาเลี้ยงดูแบบเผด็จการในระดับที่แตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7

นอกจากนี้ยังพบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่รู้ว่าบิดาเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับต่ำนั้นมีค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 146.331

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 24.448

รองลงมาเป็นกลุ่มที่รู้ว่าบิดาเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับสูง

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 132.049

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 26.279

ส่วนที่เหลือมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ

กลุ่มที่รับรู้ว่ามีบิดาเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับปานกลาง

โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 129.269

และมีค่าคะแนนความแตกต่างมาตรฐานจากค่าเฉลี่ย เท่ากับ 23.369

และพบว่าบุตรวัยรุ่นที่รับรู้ว่ามีบิดาเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับที่แตกต่างกัน

มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่

พบว่าบุตรวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับต่ำ มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามากกว่าระดับปานกลางและระดับสูง

และพบว่าบุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับสูงมีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามากกว่าบุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับปานกลาง

จะเห็นได้ว่าในรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูนั้นบุตรวัยรุ่นรับรู้ว่ามีบิดาเลี้ยงดูในระดับ ที่แตกต่างกัน

คือแบบประชาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย

ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7 ส่วนแบบเผด็จการนั้น

บุตรวัยรุ่นรับรู้ว่ามีบิดาเลี้ยงดูไม่แตกต่างกัน

ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7

8. สมมติฐานที่ 8 "ปัจจัยด้านเพศ ลำดับที่เกิด

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง

ความรับผิดชอบ โครงสร้างของครอบครัว รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร สามารถทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา"

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ โดยนำตัวแปรอิสระจำนวน 18

ตัวแปร

มาทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise

multiple Regression) ได้ผลลัพธ์ ดังตารางที่ 4.24 และ 4.25 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.24 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

ตัวแปรที่ศึกษา	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	X ₁₄	X ₁₅	X ₁₆	X ₁₇	X ₁₈	Y
-เพศชาย (X ₁)	1	-1.00	.023	.139	-.046	-.089	.106	-.201	.104*	-.069	.059	-.015	-.049	.203	-.016	.138	-.004	.013	.075
-เพศหญิง (X ₂)		1	.023	-.139	.046	.089	.106	.201	-.104	.069	-.059	.015	.049	-.203	.016	-.138	.004	-.013	-.075
-บุตรคนเดียว (X ₃)			1	-.225	-.150	-.217	-.016	.028	-.013	.045	.088	-.044	.106	-.079	-	-.133	-.028	-.021	-.035
-บุตรคนโต (X ₄)				1	-.385	-	-.008	-.062	.068	-.147	.136	.095	.017	.065	.075	.088	.065	-.045	.090
-บุตรคนกลาง (X ₅)					1	-	-.065	.042	.016	.059	-.076	-.078	-.021	.005	.066	.002	-.061	.027	-.017
-บุตรคนสุดท้อง (X ₆)						1	.073	.011	-.075	.073	-	-.006	-.059	-.025	-.075	-.014	.002	.035	-.056
-เกรดต่ำกว่า 2.50 (X ₇)							1	-.425	-.459	-.009	-.017	-.008	.013	-.250	-.278	-.178	.148*	.290	-.281*
-เกรด 2.51-2.99 (X ₈)								1	-.610	-.010	-.039	.062	-.022	-.073	-.065	-.163	-.062	.042	-.017
-เกรด 3.00-4.00 (X ₉)									1	.017	.054	-.054	.010	.290	.307	.316	-.069	-.295	.263*
-บิดา มารดา และบุตรอยู่ร่วมกัน (X ₁₀)										1	-.899	-	-.217	.011	.071	-.027	.070	-.070	-.016
-บิดา มารดา บุตร และญาติอยู่ร่วมกัน (X ₁₁)											1	-.085	-.075	-.068	-.079	-.022	-.070	.006	.003
-บิดา และ บุตรอยู่ร่วมกัน (X ₁₂)												1	-.021	.084	.006	.052	.025	.009	-.006

-บิดา บุตร และญาติอยู่ร่วมกัน (X ₁₃)													1	-.052	-.024	.002	.039	.002	.025
-ความเชื่อมั่นในตนเอง (X ₁₄)														1	.525	.336	-.050	-.292	.352*
-ความรับผิดชอบ (X ₁₅)															1	.422	-.007	-.368	.467*
- รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X ₁₆)																1	.100*	-.274	.450*
- รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ (X ₁₇)																	1	.245	.044
- รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X ₁₈)																		1	-.314*
- รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Y)																			1

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (N) = 396

จากข้อมูลในตารางที่ 4.24

พบว่าตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 6 ตัวแปร คือ ความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกเรต่ำกว่า 2.50 และ เกเร 3.00-4.00 ความเชื่อมั่นในตนเอง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย

ส่วนตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เพศชายกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุตรคนเดียวกับครอบครัวที่มีบิดา บุตรและญาติอยู่ร่วมกัน บุตรคนเดียวกับความรับผิดชอบ บุตรคนโตกับบุตรคนสุดท้อง บุตรคนกลางกับบุตรคนสุดท้อง บุตรคนสุดท้องกับครอบครัวที่มีบิดามารดา บุตรและญาติอยู่ร่วมกัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการเลี้ยงดูแบบเผด็จการ การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับแบบเผด็จการ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันต่ำในเชิงบวกและลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หลังจากทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนมีเพียง 4

ตัวแปรที่สามารถทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาได้ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)
 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานสัมประสิทธิ์ถดถอยของ
 ตัวพยากรณ์ (SEb) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน
 (Beta) ค่าสัมประสิทธิ์
 สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์
 (R^2) ค่าทดสอบทีของ

ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่เข้าสมการของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ
 คูณแบบขั้นตอนที่ใช้

ทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู
 ของบิดา

ตัวแปรที่ใช้ทำนาย	สัมประสิทธิ์ การถดถอย		Beta	R	R^2	Adjusted R Square	t	Sig.
	b	SE(b)						
ค่าคงที่ (Constant)	67.45	11.09					6.07	.000
ความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น (B)	1.029	.190	.270	.46	.217	.215	5.43	.000
				6			0	

รูปแบบการอบรม เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (C ₁)	1.250	.213	.278	.54	.292	.288	5.86	.000
				0			1	
ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนเกรดเฉลี่ย ต่ำกว่า 2.50 (เกรด 1)	-	2.672	-	.55	.312	.307	-	.004
	7.644		.129	9			2.86	
							1	
รูปแบบการอบรม เลี้ยงดู แบบปล่อยปละละ เลย (C ₃)	-.548	.235	-	.56	.322	.315	-	.020
			.110	8			2.33	
							1	

จากตารางที่ 4.25

แสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่สามารถทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นได้ดีที่สุดคือ ความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น รองลงมาคือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบปล่อยปละละเลย ตามลำดับ ซึ่งมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .466, .540, .559 และ .568 ตามลำดับ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์สมการถดถอย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ตัวแปรที่เข้าสมการอันดับแรก

และสามารถอธิบายความผันแปรความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น ได้แก่ ความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น กล่าวคือ สามารถทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น ได้ร้อยละ 21.7 ($R^2 = .217$)

และมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (b) เท่ากับ 1.029

หมายความว่าคะแนนความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่นเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนความคาดหวัง ของบุตรวัยรุ่นจะเพิ่มขึ้น 1.029 หน่วย

ขั้นที่ 2 ตัวแปรที่เข้าสมการอันดับสองคือ

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตย

ซึ่งเมื่อรวมกับความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่นที่เข้าสมการในชั้นที่ 1 สามารถร่วมกันทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นได้ร้อยละ 29.2 ($R^2 = .292$) และมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (b) เท่ากับ 1.250 หมายความว่าคะแนนรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นจะเพิ่มขึ้น 1.250 หน่วย โดยที่รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตยเพียงตัวแปรเดียวสามารถอธิบายความผันแปรของความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นได้ร้อยละ 7.5 ($R^2 \text{ Change} = .075$)

ขั้นที่ 3 ตัวแปรที่เข้าสมการอันดับสามคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 ซึ่งเมื่อรวมกับความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่นและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตยที่เข้าสมการในชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 ตามลำดับ สามารถร่วมกันทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นได้ร้อยละ 31.2 ($R^2 = .312$) และมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (b) เท่ากับ -7.644 หมายความว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 เพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นจะลดลง 7.644 หน่วย โดยที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเกรดเฉลี่ย ต่ำกว่า 2.50 เพียงตัวแปรเดียวสามารถอธิบายความผันแปรของความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นได้ ร้อยละ 2 ($R^2 \text{ Change} = .020$)

ขั้นที่ 4 ตัวแปรที่เข้าสมการอันดับสี่คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบปล่อยปละละเลย ซึ่งเมื่อรวมกับความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 ที่เข้าสมการในชั้นที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ สามารถร่วมกันทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นได้ร้อยละ 32.2 ($R^2 = .322$) และมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (b) เท่ากับ -.548 หมายความว่าคะแนนรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบปล่อยปละละเลยเพิ่มขึ้น 1

หน่วย คะแนนความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นจะลดลง .548 หน่วย โดยที่รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบปล่อยปละละเลยเพียงตัวแปรเดียว สามารถอธิบายความผันแปรทางความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นได้ร้อยละ 1 (R^2 Change = .010)

จากทั้ง 4 ขั้นตอน สามารถสร้างสมการถดถอย ได้ดังนี้

$$Y = 67.456 + 1.029 (B) + 1.250 (C_1) - 7.644 (C_3)$$

เมื่อ Y = ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่ออบทบาทในการเลี้ยงดูของบิดา

B = ความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น

C₁ = รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตย

เกรด 1 = 1

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50

C₃ = รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

จากสมการถดถอยดังกล่าว

แสดงว่าปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัว

อันประกอบด้วย ความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตย

เป็นตัวแปรที่มีผลเชิงบวกต่อตัวแปรความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น

ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50

และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบปล่อยปละละเลย

เป็นตัวแปรที่มีผลเชิงลบต่อตัวแปรความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นและตัวแปรดังกล่าว

สามารถร่วมกันทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่ออบทบาทในการเลี้ยงดูของบิดาได้ร้อยละ 32.2 ($R^2 = .322$)

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9. สมมติฐานที่ 9

"ระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่ออบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามีความแตกต่างกับระดับการปฏิบัติจริงในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา"

การทดสอบความแตกต่างระหว่างระดับความคาดหวังของบุตรวัย
 รุ่นต่อบทบาท
 ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดากับระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตร
 ของบิดา เพื่อทดสอบ สมมติฐานข้อ 9
 ผู้วิจัยจะเสนอการอบรมเลี้ยงดูของบิดาในภาพรวมและได้ทำการจำแนก
 การอบรมเลี้ยงดูของบิดาออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการดูแลสุขภาพ
 ด้านสนับสนุนทางอารมณ์ ด้านส่งเสริมการเรียนรู้
 และด้านการปรับตัวทางสังคม แล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้าน
 โดยการ หาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่า t-test
 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26
 การทดสอบความแตกต่างระหว่างระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อ
 บทบาทใน

การอบรมเลี้ยงดูของบิดากับระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตร
 วัยรุ่นของ
 บิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น

ตัวแปรที่ศึกษา	N	$\bar{X}$		SD		t	Sig. (2- sided)
		ความ คาดหวัง	การ ปฏิบัติ จริง	ความ คาดหวัง	การ ปฏิบัติ จริง		
บทบาทบิดา							
1. ด้านการดูแลสุขภาพ	396	29.18	27.04	5.95	35.62	-	.000
พ	396	2	0	7.58	37.25	8.765	.000
2. ด้านสนับสนุนทางอา รรมณ์	396	31.77	28.54	5.96	85.60	-	.000
	396	5	3	8.45	88.00	9.839	.587
3. ด้านส่งเสริมการเรีย นรู้		28.28	26.64			-	
		5	7			6.726	
4. ด้านการปรับตัวทาง สังคม		42.17	42.02			-5.43	
		4	3				
รวม	396	135.11	124.22	25.33	22.93	11.69	.000
		69	53	1	5	3	

จากตารางที่ 4.26 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

1. ระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านการดูแลสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.040 ซึ่งต่ำกว่าระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.182 เมื่อทดสอบความแตกต่างพบว่าระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านการดูแลสุขภาพมีความแตกต่างจากระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านสนับสนุนทางอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.543 ซึ่งต่ำกว่าระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.775 เมื่อทดสอบความแตกต่างพบว่าระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านสนับสนุนอารมณ์

มีความแตกต่างจากระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านส่งเสริมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.647 ซึ่งต่ำกว่าระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.285 เมื่อทดสอบความแตกต่างพบว่า ระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านส่งเสริมการเรียนรู้มีความแตกต่างจากระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

4. ระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านการปรับตัวทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 42.023 ซึ่งต่ำกว่าระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 42.174 เมื่อทดสอบความแตกต่างพบว่า ระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้านการปรับตัวทางสังคมไม่มีความแตกต่างจากระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 124.253 ซึ่งต่ำกว่าระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นโดยรวม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 135.169 เมื่อทดสอบความแตกต่างพบว่าระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาโดยรวม มีความแตกต่างจากระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานทั้ง 9 ข้อ พบว่า เป็นไปตามสมมติฐาน 5 ข้อ และปฏิเสธสมมติฐาน 4 ข้อ และตัวแปรที่สามารถทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น ต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา คือ ความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตรวัยรุ่น

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ตอนที่ 3 ข้อสรุปที่ได้จากการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้สรุปและแยกออกเป็น 3 ประเด็น คือ
ปัญหาระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่น วิธีการแก้ปัญหา
และบทบาทบิดาในการเลี้ยงดูที่บุตรวัยรุ่นต้องการ ดังนี้

1 . ปัญหาระหว่างบิดากับบุตรวัยรุ่น

1.1 ปัญหาจากบิดา

ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตร กล่าวคือ
บิดาไม่ได้กระทำให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรจากการดื่มสุรา
เล่นการพนัน ตำหนิด่าว่าและลงโทษรุนแรงโดยไม่มีเหตุผล จู้จี้
ก้าวก่ายเรื่องส่วนตัว เป็นห่วงมากเกินไป ส่วนเรื่องความยุติธรรมนั้น
พบว่าบิดามักจะเข้าข้างน้อง ให้เงินและของใช้ไม่เท่ากัน
และเรื่องเกี่ยวกับการหาเลี้ยง ครอบครั้ว ได้แก่
การไม่มีเงินให้ค่าเล่าเรียนบุตร

1.2 ปัญหาจากบุตรวัยรุ่น

ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็นข้อๆ ดังนี้

1.2.1 ด้านการเงิน ได้แก่ การใช้จ่ายเงินมาก
ขโมยเงิน

1.2.2 ด้านเวลา ได้แก่

กลับบ้านหลังเลิกเรียนไม่ตรงเวลา นอนดึกและตื่นสาย
การใช้โทรศัพท์นานเกินไป

1.2.3 ด้านการเรียน ได้แก่ ไม่ตั้งใจเรียน
ไม่ทบทวนตำราเรียน ไม่ทำการบ้าน

1.2.4 ด้านความคิดเห็นไม่ตรงกับบิดา

ได้แก่ การแต่งกาย การเลือกคบเพื่อน

1.2.5 ด้านอื่นๆ ได้แก่ การเล่นมากเกินไป

ไม่ช่วยทำงานบ้าน

การโกหก

2

วิธีการแก้ปัญหา

อธิบายให้เข้าใจและไม่ใช้อารมณ์ ปรับความเข้าใจกัน

ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ปรับปรุงตนเองโดยไม่ซีเกียจ ไม่อิจฉาน้อง

ไม่รังแกน้อง ประหยัด ตั้งใจเรียน ใจเย็นลง ช่วยทำงานบ้าน

กลับบ้านให้ตรงเวลา เข้านอนเร็วขึ้น ไม่โกหก แบ่งเวลาให้เหมาะสม

คุยโทรศัพท์น้อยลง มีความรับผิดชอบมากขึ้น ไม่วุ่นวายเกินไป

และมีความอดทนมากขึ้น

3.

บทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่น

ตามความคิดเห็นของบุตรวัยรุ่นนั้นบุตรวัยรุ่นต้องการให้บิดาให้ความรัก

ความอบอุ่น ความใกล้ชิด เอาใจใส่ ห่วงใย ดูแล เข้าใจ สนใจ

ปลอบใจ ให้กำลังใจ เป็นกันเอง ช่วยตัดสินใจ ให้ความรู้

คำปรึกษา คำแนะนำ ชื่อของขวัญให้ในวันสำคัญ

ไม่ขัดขวางในสิ่งที่อยากจะทำ ไม่ควรตัดสินใจแทนบุตร

มีความอดทนในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่น พอใจในสิ่งที่บุตรเป็นอยู่

ควรเลี้ยงแบบเพื่อนและพูดคุยกันมากขึ้น

ให้ศึกษาโลกภายนอกด้วยตนเอง

รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของบุตร

ไม่ลงโทษและดุด่าแบบรุนแรง

ไม่เข้มงวดมากเกินไปจนทำให้บุตรรู้สึกเหมือนถูกกักขัง

ควรให้เสรีภาพและให้โอกาสบุตร

ไม่ห่วงใยมากเกินไปและคิดแทนบุตรเพราะจะปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์

องบุตร เข้าใจนิสัยใจร้อน อารมณ์ฉุนเฉียว อยากลอง อยากมีอิสระ

ไม่วางแผนอนาคตแทนบุตร

เปิดโอกาสให้เลือกคบเพื่อนและทำในสิ่งที่ชอบ ให้อิสระ

เข้าใจว่าวัยรุ่นไม่ได้ต้องการเฉพาะวัตถุภายนอกแต่ต้องการความรัก

ความอบอุ่นจากบิดา ควรทำกิจกรรมร่วมกับบุตร เช่นไปเที่ยว

ไปซื้อของด้วยกัน ให้เวลากับบุตรอย่างเต็มที่
 ตามใจบุตรแต่ให้อยู่ในขอบเขต
 ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ในการแก้ปัญหา
 ตักเตือนด้วยเหตุผลทั้งในเรื่องเรียนและการคบเพื่อน
 ไม่ควรปล่อยปละละเลยเพราะจะทำให้เป็นปัญหาให้กับสังคม
 ให้ความสนใจและซักถามความต้องการของบุตรทั้งเรื่องการเรียนและการ
 ใช้ชีวิตในแต่ละวัน ควบคุมค่าใช้จ่ายของบุตรอย่างเหมาะสม
 ไม่ทำสิ่งที่ไม่ดีให้บุตรเห็น เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตร
 เลี้ยงดูบุตรให้เป็นคนดีในสังคม หารายได้เพื่อให้บุตรได้เรียนต่อ
 ช่วยกันแก้ปัญหา ฝึกหัดให้บุตรรู้จัก ทำอะไรให้เป็นด้วยตนเอง
 มีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาระหว่างบุตรวัยรุ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวแตกต่างกัน รวมทั้งเพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังดังกล่าวกับระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา โดยทำการศึกษาจากกลุ่มวัยรุ่น อายุระหว่าง 13-15 ปีที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาคความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดา และการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา มีคำถามวิจัยหลัก คือ ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวของบุตรวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาหรือไม่ และระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดากับระดับการปฏิบัติจริงของบิดามีความแตกต่างกันหรือไม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ไว้ 5 ประการ คือ หนึ่ง เพื่อวัดระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา สอง เพื่อวัดระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา สาม เพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวที่แตกต่างกัน สี่ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวของบุตรวัยรุ่นกับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา และ ห้า เพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดากับระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรตาม 2 ตัวแปร คือ ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู

ของบิดา และการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา โดยบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู นั้นผู้วิจัยได้จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านสนับสนุนทางอารมณ์ ด้านส่งเสริม การเรียนรู้ และด้านการปรับตัวทางสังคม ส่วนตัวแปรอิสระซึ่งนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับ ระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ได้แก่ ชุดตัวแปรปัจจัย ส่วนบุคคลของบุตรวัยรุ่น ซึ่งประกอบด้วย 5 ตัวแปร คือ เพศ ลำดับที่เกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรับผิดชอบ กับชุดตัวแปรปัจจัยทางครอบครัว ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ โครงสร้างของครอบครัว ระดับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตย ระดับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบเผด็จการ และระดับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบ ปล่อยปละละเลย

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นบุตรวัยรุ่นที่อยู่ในช่วงอายุ 13-15 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัย ที่ทุกคนต้องเข้ารับการศึกษาก่อนบังคับ ผู้วิจัยจึงกำหนดประชากรในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง ศึกษาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 19 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 8,148 คน โดยได้สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกโรงเรียนจนถึงการเลือกนักเรียนภายในห้อง เรียนมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 396 คน

ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบการวิจัยเชิงสำรวจ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้โดยเฉพาะ ให้นักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลทั้งในส่วนที่เป็นข้อมูลปัจจัย ส่วนบุคคล ข้อมูลปัจจัยทางครอบครัว ข้อมูลความคาดหวังในบทบาทการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่น ของบิดา และข้อมูลการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาตามการรับรู้ของบุตร วัยรุ่น รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างในประเด็นปัญหาระหว่าง บิดากับบุตรวัยรุ่น วิธีการแก้ปัญหา และบทบาทบิดาในการอบรมเลี้ยงดูที่บุตรวัยรุ่นต้องการ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในช่วงเดือน กรกฎาคม 2546

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น สถิติที่ใช้ในการพรรณนาข้อมูลทั่วไปและตัวแปร อิสระของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนสถิติที่ใช้อธิบายและทดสอบความแตกต่าง ของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวกับระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาท ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา ได้แก่ การทดสอบ t-test และ F-test อีกทั้งได้ทำการทดสอบ ความแตกต่างระหว่างระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดากับ ระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาด้วยการทดสอบ t-test และการวิเคราะห์

หาความสามารถในการทำนายของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา โดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ลักษณะทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 60 และอยู่ในครอบครัวที่มีบุตรหลายคน ร้อยละ 91.9 มีผลการเรียนจากเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.00-4.00 ร้อยละ 39.7 อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีบิดามารดาและบุตรอยู่ร่วมกัน ร้อยละ 72.3 ได้รับค่าใช้จ่ายส่วนตัวในแต่ละวัน โดยได้รับเงินน้อยกว่า 25 บาทต่อวัน ร้อยละ 69.0 และเดินทางไปโรงเรียนโดยขับรถไปเอง ร้อยละ 32.0 นอกจากนี้พบว่าวัยรุ่นกลุ่มนี้มีความเชื่อมั่นในตนเอง ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 60.396 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 6.933 อีกทั้งมีความรับผิดชอบในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 45.669 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 6.693 และการรับรู้ว่ามีบิดาอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 26.745 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.631 รับรู้ว่ามีบิดาอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 18.864 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.913 และรับรู้ว่ามีบิดาอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 19.301 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.104

1.3.2 ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

ตัวแปรความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความคาดหวังในภาพรวมและได้จำแนกความคาดหวังออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านสนับสนุนทางอารมณ์ ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านการปรับตัวทางสังคม จากการศึกษพบว่า มีระดับความคาดหวังในภาพรวม ในระดับสูง คือ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 135.169 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 25.331 และเมื่อจำแนกศึกษารายด้าน พบว่า มีระดับความคาดหวังด้านการดูแลสุขภาพ ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 29.182 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.953 ระดับความคาดหวังด้านสนับสนุนทางอารมณ์ ในระดับสูง คือ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 31.775 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 7.583 ระดับความคาดหวังด้านส่งเสริมการเรียนรู้ ระดับสูง คือ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 28.285 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.968 และระดับความคาดหวังด้านการปรับตัวทางสังคม อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 42.174 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 8.458

1.3.3 การปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัย

รุ่น

สำหรับตัวแปรการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น ผู้วิจัยได้ศึกษาในภาพรวม รวมทั้งได้จำแนกออกเป็น 4 ด้าน เช่นเดียวกันกับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น จากการศึกษาพบว่า บุตรวัยรุ่นรับรู้การปฏิบัติจริงของบิดาในภาพรวมในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 124.252 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 22.935 เมื่อศึกษาเป็นรายด้าน พบว่า บิดามีระดับการปฏิบัติจริงด้านการดูแลสุขภาพในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 27.040 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.629 ส่วนระดับการปฏิบัติจริงด้านสนับสนุนทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 28.543 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 7.251 อีกทั้งบิดามีระดับการปฏิบัติจริงด้านส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 26.647 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.608 ส่วนด้านการปรับตัวทางสังคม พบว่า บิดามีระดับการปฏิบัติจริงในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 42.023 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 8.004

1.3.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวที่แตกต่างกัน พบว่า ตัวแปรเพศ ลำดับที่เกิด โครงสร้างของครอบครัวและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบเผด็จการที่แตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทดังกล่าวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลยที่แตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังดังกล่าวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อพิจารณาถึงความสามารถในการทำนาย พบว่า ตัวแปรความรับผิดชอบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย สามารถร่วมกันทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาได้ โดยสามารถทำนายได้ร้อยละ 32.2 อีกทั้งได้ทำการเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดากับระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา โดยได้จำแนกศึกษาเป็นรายด้านและศึกษาในภาพรวม พบว่า ในด้านการปรับตัวทางสังคมนั้นความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นกับการปฏิบัติจริงของบิดาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านการดูแลสุขภาพ ด้านสนับสนุนทางอารมณ์ และด้านส่งเสริมการเรียนรู้ นั้น ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นกับการปฏิบัติจริงของบิดามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อศึกษาในภาพรวม พบว่า ระดับ

ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดากับระดับการปฏิบัติจริงของบิดาตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. อภิปรายผล

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวกับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

จากการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อ บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาระหว่างบุตรวัยรุ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวที่แตกต่างกันนั้น ได้ข้อค้นพบที่สำคัญเกี่ยวกับตัวแปรต่างๆที่ได้กำหนดเป็นปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวและเพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงได้นำเสนอรายละเอียดการอภิปรายผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดไว้ เรียงตามลำดับจากตัวแปรเพศ ลำดับที่เกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ โครงสร้างของครอบครัว และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร และได้แนะนำเสนอตัวแปรที่สามารถทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นไว้ด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 เพศของบุตรวัยรุ่นกับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

ผลการศึกษาพบว่า บุตรวัยรุ่นที่เพศแตกต่างกันมีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ บุตรวัยรุ่นทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความคาดหวังต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดาไม่แตกต่างกัน ซึ่ง ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และขัดแย้งกับทฤษฎีของพาร์สัน ที่อธิบายไว้ว่า บิดาจะปฏิบัติต่อบุตรชายและหญิงแตกต่างกัน โดยเน้นการเลี้ยงดูด้วยบทบาทเชิงเครื่องมือกับบุตรชาย กล่าวคือ เป็นบทบาทของการเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวและจัดการเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในครอบครัว การเป็นผู้นำครอบครัว การมีอำนาจออกกฎเกณฑ์ ควบคุมระเบียบวินัยภายในครอบครัว และเน้นการเลี้ยงดูแบบแสดงออกหรือบทบาทเชิงอารมณ์กับบุตรเพศหญิง คือ เป็นบทบาทที่เกี่ยวกับการแสดงออกของอารมณ์และจิตใจ การอบรมเลี้ยงดูบุตร การแสดงพฤติกรรม ที่สนับสนุน ให้กำลังใจและยอมรับผู้อื่น ตั้งใจและปรารถนาที่จะเป็นผู้ทำให้ผู้อื่นพอใจ การให้ความอบอุ่นแก่สมาชิกในครอบครัว (Hetherington and Parke, 1975 อ้างถึงใน พิริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์ 2544: 35) อีกทั้งผลการศึกษาขัดแย้งกับ พูนศิริ วัจนะภุมิ (2545: 240-257) ที่กล่าวไว้ว่า ครอบครัวในสังคมไทยให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรชายและบุตรหญิงแตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากความคิด

ความเชื่อ และค่านิยมของสังคม และยังขัดแย้งกับแนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังของ เฮอร์ล็อก (Hurlock, 1973: 191-194) ที่กล่าวไว้ว่า ความแตกต่างในเรื่องเพศมีผลต่อความคาดหวังและการกำหนดจุดมุ่งหมายในชีวิต โดยเด็กหญิงจะมีแนวโน้มที่จะตั้งจุดมุ่งหมาย ในระยะสั้นกว่าเด็กชาย ซึ่งมักเกิดจากกรอบคร่าวที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กชายตั้งความหวังสูงกว่าเด็กหญิง โดยบิดาจะคาดหวังต่อบุตรชายมากกว่าบุตรหญิง เด็กชายมักถูกกระตุ้นให้มีความคาดหวังทางด้านกีฬา การงาน และการประกอบอาชีพ แต่เด็กหญิงมักคาดหวังที่จะได้รับการยอมรับจากกลุ่ม การดูแลสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ผลการศึกษาครั้งนี้ขัดแย้งกับแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น และจากการเทียบเคียงกับงานวิจัยที่ผ่านมาก็ยังพบว่าขัดแย้งกับผลการศึกษาครั้งนี้ อันได้แก่ การศึกษาของ พชรวรรณ ครูฑานาค (2542) เรื่อง ความคาดหวังเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมสำหรับ บิดามารดา ครู และผู้ใหญ่ทั่วไป พบว่า นักเรียนเพศชายและเพศหญิงมีความคาดหวังต่อคุณธรรม จริยธรรมของบิดามารดาแตกต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนชายมีความคาดหวังให้บิดามารดามีคุณธรรม จริยธรรมด้านความจริงใจ ความยุติธรรมมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีความคาดหวังให้บิดามารดามีคุณธรรม จริยธรรมด้านการ ไม่มั่วสุมอบายมุขและการตัดสินใจปัญหา โดยใช้เหตุผลมากกว่านักเรียนชาย และศักดิ์พิสุทธิ์ อัครสิริธีรกุล (2544) ศึกษาความคาดหวังของวัยรุ่นที่มีต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีของบิดามารดา พบว่า วัยรุ่นเพศชายและวัยรุ่นเพศหญิงคาดหวังให้บิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ตนเองแตกต่างกัน โดยวัยรุ่นชายมีแนวโน้มที่ต้องการให้บิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ตนเองมากกว่า ในขณะที่วัยรุ่นหญิงนั้นความต้องการและไม่ต้องการให้บิดามารดาเป็นคนดีและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ตนเองใกล้เคียงกันมาก

จากผลการศึกษาครั้งนี้และผลการศึกษาที่อ้างถึงนั้นสะท้อนให้เห็นว่า ความคาดหวังของวัยรุ่นเพศชายและหญิงต่อบทบาทของบิดาในแต่ละด้านแตกต่างกัน โดยความคาดหวังด้านอื่น เช่น ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งบุตรเพศชายและเพศหญิง มีระดับความคาดหวังแตกต่างกัน แต่ด้านการอบรมเลี้ยงดูนั้นพบว่าไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก ทั้งตัวบุตรวัยรุ่นเองและบิดา โดยบุตรวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม มีพัฒนาการด้านการรู้คิด มีความอยากรู้อยากเห็น มีการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมทางสังคม และเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับกระแสการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศกำลังได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางและนับวันยิ่งจะทวีเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ส่งผลให้วัยรุ่นได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีใหม่ๆ รวมไปถึงวัฒนธรรมตะวันตก เกิดการเรียนรู้บนฐานของเทคโนโลยีซึ่งครอบคลุมวิธีการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้บนคอมพิวเตอร์ การเรียนรู้บนเว็บ เป็นต้น ทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมจากข้อมูลที่ได้รับ เนื่องจากความต้องการของวัยรุ่นขึ้นอยู่กับค่านิยมที่แต่ละบุคคลยึดถือหรือปฏิบัติ ซึ่งส่วน

ใหญ่จะได้รับอิทธิพลมาจากค่านิยมของสังคมนั้นๆ อีกทั้งวัยรุ่นได้รับการอบรมสั่งสอน ให้อ่าน ระเบียบแบบแผน ประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมไทย ทำให้เกิดความสับสน ดังเลใจว่า จะยึดถืออะไรเป็นหลัก จึงต้องการให้มีคนที่จะเข้าใจความรู้สึก สามารถให้คำแนะนำ กำลั้งใจ ให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้มีความรู้สึกมั่นคง มั่นใจ อุ่นใจที่จะก้าวไปเผชิญกับโลกภายนอกหรือ สังคมนอกบ้านได้ อีกทั้งเพื่อให้สามารถแสดงบทบาททางสังคมได้อย่างเหมาะสม ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและสังคม ซึ่งคนที่ใกล้ชิดกับวัยรุ่นก็คือบิดา ดังนั้นบุตรวัยรุ่นจึงมีความคาดหวังต่อบทบาทในการเลี้ยงดูของบิดามาก ประการที่สอง เกิดจากตัวบิดา กล่าวคือ สังคมไทยในปัจจุบันส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ และครอบครัวไทยก็ให้ความสำคัญเช่นกัน ดังเช่นการศึกษาของ ปราณี แสดคง (2538) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาในระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น พบว่า การปฏิบัติของบิดามารดาในระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่นกับบุตรเพศชายและหญิงไม่แตกต่างกัน รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทบิดาจากอดีตที่มีการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประเพณี (traditional perspective) มาเป็นบทบาทบิดาในอนาคต (emergent perspective) ที่เน้นการอบรมสั่งสอนและปฏิบัติต่อบุตรทั้งสองเพศอย่างเท่าเทียมกัน โดยบทบาทบิดาแนวใหม่นี้ส่งเสริมให้บิดาแสดงบทบาทในการมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น เน้นให้บิดาเข้าใจความรู้สึก ความต้องการของวัยรุ่นทั้งชายและหญิง อีกทั้งให้การตอบสนองความต้องการแก่บุตรได้อย่างเหมาะสม ตามที่อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม กุศล สุนทรธาดา และศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต (2541) กล่าวไว้ จากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจทำให้ความคิด ความคาดหวังของวัยรุ่นทั้งสองเพศมีความเหมือนหรือคล้ายกันมากขึ้น

2.1.2 ลำดับที่เกิดของบุตรวัยรุ่นกับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาท

ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

ผลการศึกษาพบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีลำดับที่เกิดแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ลำดับการเป็นบุตรคนเดียว บุตรคนโต บุตรคนกลาง และบุตรคนสุดท้อง มีความคาดหวังในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และขัดแย้งกับทฤษฎีของ แอดเลอร์ (Alfred Adler) ซึ่งเชื่อว่า สัมพันธภาพระหว่างบิดากับบุตรที่มีลำดับที่เกิดแตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุตรและส่งผลให้บุคลิกภาพของบุตรแตกต่างกัน อีกทั้งมีความต้องการในแต่ละสถานการณ์แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ยังขัดแย้งกับแนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังของ เฮิร์ลล็อก (Hurlock, 1973:191-194) ที่เชื่อว่า บุตรที่มีลำดับที่เกิดแตกต่างกันจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน โดยครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางและดี บิดาจะมีความคาดหวังกับบุตรคนแรกและให้โอกาสแก่บุตร

คนแรกมากที่สุด ซึ่งตรงกันข้ามกับครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำที่พบว่าบุตรคนสุดท้องมักจะได้รับการตอบสนองความต้องการมากที่สุด อีกทั้ง ชีระพร อูวรรณ โณ(2529 : 5-8) และ อัมพล สุอำพัน(2535: 1) ได้กล่าวถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดาที่ให้กับบุตรในแต่ละลำดับที่เกิดมักจะแตกต่างกัน จึงส่งผลให้บุตรในแต่ละลำดับที่เกิดมีความคาดหวัง มีความต้องการที่แตกต่างกัน แต่จากการศึกษาไม่พบความแตกต่างในความคาดหวังของวัยรุ่นที่มีลำดับที่เกิดแตกต่างกัน อาจเนื่องจากในปัจจุบันบิดาให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยบทบาทบิดาในอนาคต (Emergent perspective) โดยมีทัศนคติในการอบรมเลี้ยงดูบุตรแต่ละลำดับที่เกิดที่เหมาะสม ให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยการให้ความรัก ความเอาใจใส่ และมีการควบคุมบุตรในแต่ละลำดับที่เกิดไม่แตกต่างกัน อีกทั้งสื่อต่างๆมีการเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่เหมาะสมมากขึ้น บิดาจึงเข้าใจถึงความรู้สึกและความต้องการของบุตรในแต่ละลำดับที่เกิดมากขึ้น ดังนั้น บุตรในแต่ละลำดับที่เกิดจึงมีความรู้สึกกว่าตนเองได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งด้านความรัก ความเอาใจใส่ ความยุติธรรม รวมทั้งการดูแลจากบิดาไม่แตกต่างกัน มีผลทำให้ความคาดหวังของบุตรต่อบิดาไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ความคาดหวังของบุตรแต่ละลำดับที่เกิดต่อบิดาที่ไม่แตกต่างกันนั้นอาจเกิดจากวัยรุ่นช่วงวัยนี้เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ มีความต้องการพึ่งบิดาน้อยลง ต้องการความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง (แสงเดือน ทวีสิน 2539: 272-273) ความคาดหวังจึงเปลี่ยนไป ประกอบกับอาจเกิดจากสภาพแวดล้อม กล่าวคือ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเพื่อน เนื่องจากต้องการได้รับการยอมรับ ความสนใจ การสนับสนุน จากกลุ่มเพื่อน (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2540: 360) ทำให้เกิดการปรับตัวและเกิดการเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน จึงส่งผลให้ลำดับที่เกิด ของบุตรวัยรุ่นที่ต่างกันมีความคาดหวังต่อบทบาทบิดาในการอบรมเลี้ยงดูไม่แตกต่างกัน หรือการที่ลำดับที่เกิดที่แตกต่างกัน ระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นไม่แตกต่างกันนั้น อาจเกิดจาก การเก็บรวบรวมข้อมูลที่น่ามาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับจำนวนบุตรในแต่ละครอบครัวว่า ส่วนใหญ่แล้วแต่ละครอบครัวมีบุตรโดยเฉลี่ยกี่คน กล่าวคือ หากครอบครัวมีบุตรจำนวนมากอาจทำให้เห็นการอบรมเลี้ยงดูของบิดาที่แตกต่างกันออกไปชัดเจน ส่วนครอบครัวที่มีบุตรน้อย อาจทำให้ไม่เห็นความแตกต่างก็เป็นได้ อีกทั้งไม่ได้สำรวจช่วงห่างระหว่างพี่น้อง จาก Fuhrmann (1990 อ้างถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาล 2540: 363) ศึกษาความสัมพันธ์ในครอบครัวกับช่วงห่างระหว่างพี่น้อง พบว่า ช่วงห่างระหว่างพี่น้องน้อยกว่า 1 ปี และมากกว่า 4 ปี ทั้งบิดามารดาและบุตร จะมีความสัมพันธ์ดีกว่าช่วงห่าง 2-3 ปี หากสำรวจเพิ่มในหัวข้อจำนวนบุตรใน แต่ละครอบครัว และช่วงห่างระหว่างพี่น้องอาจทำให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตรวัยรุ่นกับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น ต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

ผลการศึกษาพบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และเป็นไปตามที่ เฮอร์ล็อก (Hurlock, 1973: 191-194) กล่าวไว้ว่า เด็กที่มีเชาวน์ปัญญาดีจะตั้งความคาดหวังของตนโดยอาศัยความสนใจและความสามารถของตนมากกว่าทำตามผู้อื่น ส่วนเด็กที่มีเชาวน์ปัญญาไม่ดีจะตั้งความคาดหวัง ตามค่านิยมของกลุ่ม อีกทั้งผลการศึกษาคั้งนี้ ยังพบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูในระดับสูง อาจเป็นเพราะบุตรคาดหวังว่าบิดาน่าจะมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้บุตรมีความรู้สึกมั่นคง อุ่นใจ และปลอดภัย รวมทั้งบิดาสามารถ ที่จะช่วยส่งเสริมให้ตนเองประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งตรงกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ ที่กล่าวไว้ว่า เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองในระดับที่ต้องการแล้วก็จะมีความคาดหวังในสิ่งที่อยู่สูงขึ้นไปอีกตามลำดับ โดยลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์นั้นมี 5 ลำดับขั้น ประกอบด้วย ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการความรักและการยอมรับ ความต้องการการยกย่องนับถือ และความต้องการที่จะรู้และเข้าใจตนเอง (เพชรี หาลาก 2538: 10-11) นอกจากนี้บุคคลที่ประสบความสำเร็จเสมอๆมีแนวโน้มที่จะมีความคาดหวังว่าจะได้รับความสำเร็จในอนาคตอีก ในทำนองเดียวกัน บุคคลที่พบกับความผิดหวังซ้ำๆ ก็มักคิดว่าอนาคตจะผิดหวังอีก เช่นเดียวกันกับการที่บุตรวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดี มีความคาดหวังต่อบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูในระดับต่ำ อาจเกิดจากเมื่อมีผลการเรียน ไม่ดีซ้ำๆอยู่บ่อยๆ ทั้งที่ได้พยายามอย่างเต็มที่แล้ว แต่บิดาไม่เข้าใจ ไม่ปรับเปลี่ยนความคิด ยังคงตั้งความคาดหวังว่าผลการเรียนของบุตรควรจะอยู่ในระดับที่ดี ทำให้บุตรเกิดความไม่สบายใจ เกิดความคับข้องใจ มีภาวะเครียด ส่งผลให้ระดับความคาดหวังทั้งต่อผลการเรียน และความคาดหวังต่อความเข้าใจของบิดาเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวังของ วรูม (Vroom) ลอเลอร์ (Lawler) และพอร์เตอร์ (Porter) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลถูกกำหนดขึ้น โดยผลรวมของแรงผลักดันภายในตัวบุคคลนั่นเองและจากแรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อม หากแรงผลักดันทางด้านบวกมีมากก็จะกระตุ้นหรือส่งเสริมให้มีความคาดหวังมากขึ้น ทำให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมเพื่อเข้าไปสู่เป้าหมายที่ตนคาดหวังไว้ และตรงกันข้าม หากมีแรงผลักดันทางด้านลบก็จะส่งผลให้บุคคลนั้นมีความคาดหวังลดลง และสอดคล้องกับการศึกษาของซามานี (Samany, 1994) ศึกษาวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมักจะใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมีประสิทธิภาพน้อยและมีการประเมินสถานการณ์ที่เป็นอยู่ว่าเป็นภาวะที่มี

ความเครียดสูง และมักปฏิเสธสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือ ขาดแรงจูงใจ มักกล่าวโทษ สิ่งแวดล้อมที่ทำให้ตนเองต้องประสบความล้มเหลว นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กลัญญ เพชรภรณ์ (2543) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่าง อັตมโนทัศน์หลายมิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีคะแนนอັตมโนทัศน์ด้านสังคม ด้านความสามารถ ด้านความรู้สึก ด้านวิชาการและ ด้านครอบครัวแตกต่างกัน

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นที่แตกต่างกันนั้นเกิดจาก ทั้งตัวบุตรเองและจากบิดา กล่าวคือ บุตรที่ประสบผลสำเร็จในการเรียน จะมีความมั่นใจในความสามารถของตน และบิดาเองก็พึงพอใจกับความสำเร็จของบุตร ทำให้บุตรไม่มีภาวะเครียดและสามารถที่จะตั้งความคาดหวังได้สอดคล้องกับความเป็นจริง ส่วนบุตรที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ในการเรียนจะมีความคับข้องใจ มีความเครียดและวิตกกังวล เนื่องจากค่านิยมในปัจจุบันที่สร้าง ความหวังและปลูกฝังให้เด็กสั่งสมความรู้สึกลึกและสร้างฝันให้เด็กเรียนเก่งเป็นเป้าหมายสูงสุด ของชีวิต อีกทั้งบิดาคาดหวังในผลการเรียนของบุตรในระดับสูง จากสาเหตุดังกล่าวยิ่งส่งผลให้บุตรมีความ ล้มเหลว จึงตั้งความคาดหวังที่ผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้หากบิดา มีความเชื่อ และยอมรับในความสามารถของบุตร ตั้งระดับความคาดหวังกับบุตรเท่าที่ความสามารถของบุตร จะทำได้ ส่งเสริมให้บุตรที่ไม่ประสบความสำเร็จทางการเรียนได้แสดงความสามารถ ในด้านที่ บุตรถนัดจะทำให้ไม่มีความเครียด มีความมั่นใจมากขึ้น มองเห็นคุณค่าของตนเอง และสามารถ ตั้งความคาดหวังของตนให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

2.1.4 ความเชื่อมั่นในตนเองของบุตรวัยรุ่นกับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

จากผลการศึกษาพบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันมีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และสอดคล้องกับ เฮอร์ล็อก (Hurllock,1973: 191-194) ที่กล่าวถึง ปัจจัยที่ทำให้ความคาดหวังของแต่ละบุคคลต่างกัน โดยอธิบายไว้ว่า บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะตั้งความคาดหวังสอดคล้องกับความเป็นจริง ส่วนบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง น้อยจะตั้งความคาดหวังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง และเลขา ปิยะอัจฉริยะ (2539:585-587) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กเป็นส่วนหนึ่งของความนึกคิดที่ดีเกี่ยวกับตนเองและได้ พัฒนาขึ้นมาควบคู่ไปกับความนึกคิดที่ดีเกี่ยวกับตนในด้านอื่นๆด้วย เด็กที่มีความนึกคิดเชื่อมั่นใน ตนเองว่ามีความสามารถ จะพยายามอย่างเต็มที่ให้ประสบความสำเร็จตามภาพพจน์ที่มีเกี่ยวกับตน ในขณะที่เด็กที่มีความนึกคิดว่าตนไม่มีความสามารถ ก็มักจะเห็นว่าตนขาดคุณลักษณะที่มีความ

สำคัญต่อความสำเร็จ เด็กจะขาดความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดความท้อถอยได้ และ นื่องนุช เพียรดี (2542: 20-21,24,28) ; พิมพิกา คงรุ่งเรือง (2542: 16) ; ธนวดี สุกระกาญจน์ (2544:13) กล่าวว่า ลักษณะเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองหรือขาดความเชื่อมั่นในตนเองเป็นผล มาจากการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ที่เด็กได้รับ อีกทั้งได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติมอยู่เสมอ จนมีทักษะและความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง การที่เด็กได้รับการยอมรับจากครอบครัว ได้รับความรัก ความสนใจ ใกล้ชิด คำปรึกษา คำแนะนำ และช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ได้รับการส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็นและมีอิสระในการตัดสินใจ จะทำให้เด็กปรับตัวได้ดีและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งตรงกันข้ามกับเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองนั้น เกิดจากการถูกลงโทษและการไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการจากบิดา อีกทั้งถูกบิดาควบคุมให้ปฏิบัติตนอยู่ในขอบเขตที่บิดาเห็นชอบ ทำให้เด็กขาดอิสระที่จะคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อพบกับปัญหาที่ไม่เคยฝึกการแก้ปัญหามาก่อน สาเหตุเหล่านี้เป็นสิ่งที่บั่นทอนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กลง จะเห็นได้ว่าเด็กที่เชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันเกิดจากทั้งตัวเด็กเองและสิ่งแวดล้อม และจากการศึกษาครั้งนี้ ยังพบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีความเชื่อมั่นในตนเองในระดับสูงจะมีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาในระดับสูงเช่นกัน อาจเกิดจากเพื่อต้องการส่งเสริมให้ตนเองมีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งตรงกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ ที่กล่าวไว้ว่า เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองในระดับที่ต้องการแล้วจะมีความคาดหวังในสิ่งที่อยู่สูงขึ้นไปอีกตามลำดับ จากผลการศึกษา อาจกล่าวได้ว่าบุคลิกภาพทางสังคมด้านความเชื่อมั่นในตนเองที่แตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน

ดังนั้นบิดาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะที่เอื้อต่อการสร้างความมั่นคงทางจิตใจ อันเป็นผลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของบุตร ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นแรงจูงใจให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงความนึกคิดและส่งผลต่อการกำหนดพฤติกรรมของเด็ก นอกจากนี้ยังมีผลต่อการปรับตัวทางด้านอารมณ์และสังคมด้วย

2.1.5 ความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่นกับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

ผลการศึกษาพบว่า บุตรวัยรุ่นที่มีระดับความรับผิดชอบแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน นอกจากนี้ยังพบว่า บุตรที่มีความรับผิดชอบระดับสูง มีความคาดหวังในระดับสูงเช่นกัน และกระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา (2542: 5,7) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นอำนาจชนิดหนึ่งในจิตใจของบุคคล ซึ่งสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตน โดยไม่ต้องมีการ

บังคับเข้มงวดจากบุคคลอื่น รวมทั้งเป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ และกมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล (2531 อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา 2542: 35) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะหนึ่งของบุคคลที่สามารถพัฒนาได้จากการได้รับการฝึกฝน การอบรมสั่งสอน และการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมในสังคมมาตั้งแต่วัยเด็ก และ คราวและคราว (Crow and Crow, 1962 อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา 2542: 27) กล่าวว่า การพัฒนาความรู้สึกผิดชอบ เป็นวิธีการที่ทำให้บุคคลเกิดการควบคุมตนเองจากภายใน เป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งเด็กจะพัฒนาการบังคับตนเองได้โดยได้รับคำแนะนำ ส่งผลให้เด็กเข้าใจบทบาททางสังคม และจากการดูแบบและเลียนแบบอย่างที่เป็นที่ปฏิบัติ เซียร์ และ ลีวิน (Sear and Levin, 1975 อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา 2542: 89) ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกอบรมเด็ก โดยการสัมภาษณ์จากบิดามารดาของเด็กระดับอนุบาล จำนวน 370 คน พบว่า การให้ความรักและการยอมรับบุตรในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัวและการฝึกวินัยโดยใช้เหตุผล คือ การให้ความรัก ความอบอุ่น จะทำให้บุตรกระทำตามที่บิดามารดาต้องการและบุตรจะมีพัฒนาการทางด้านความรู้สึกผิดชอบสูง จรรยา สุวรรณทัต (2543: 43) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูกับลักษณะความรับผิดชอบของเด็ก พบว่า บิดามารดาที่ฝึกให้บุตรมีระเบียบวินัยในความเป็นอยู่และรักษาสัตว์ของเครื่องใช้ ฝึกให้รู้จักสงบระวังพฤติกรรมก้าวร้าว จะเป็นบุตรที่มีลักษณะรับผิดชอบสูง และ แวกกอนเนอร์ (Waggoner, 2000) ศึกษาความสัมพันธ์ของการสื่อสารระหว่างบิดามารดากับบุตรวัยรุ่น ความใกล้ชิดสนิทสนมของสมาชิกในครอบครัว กับพฤติกรรมความไม่รับผิดชอบของบุตรวัยรุ่นตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น พบว่า บิดาสื่อสารและให้ข่าวสาร แก่บุตรวัยรุ่นน้อยเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความไม่รับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น

อาจกล่าวได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง หากบุคคลได้รับการฝึกฝนให้มีความรับผิดชอบสูงแล้วจะเป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น ได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ พึงพอใจ ส่งผลให้มีความคาดหวังมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวังของวรูม ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลถูกกำหนดขึ้น โดยผลรวมของแรงผลักดันภายในตัวบุคคลนั้นและแรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อม หากแรงผลักดันทางด้านบวกมีมากก็จะกระตุ้นหรือส่งเสริมให้มีความคาดหวังมากขึ้น จากสาเหตุดังกล่าวทำให้เด็กมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน มีการแสดงออกและมีความต้องการที่แตกต่างกัน รวมทั้งมีระดับความคาดหวังแตกต่างกันด้วย

2.1.6 โครงสร้างของครอบครัวกับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

ผลการศึกษาพบว่า บุตรวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีโครงสร้างของครอบครัวแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ บุตรวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยวและบุตรวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวขยายมีความคาดหวังต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่มีความสอดคล้องเมื่อเทียบเคียงกับการศึกษาของ ศักดิ์พิสุทธิ์ อัครศิริธีรกุล (2544) ศึกษา ความคาดหวังของวัยรุ่นที่มีต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีของบิดามารดา พบว่า วัยรุ่นจากครอบครัวที่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย คาดหวังให้บิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ตนเองไม่แตกต่างกัน

สำหรับการศึกษานี้ ได้แบ่งโครงสร้างของครอบครัวให้หลากหลายขึ้น แต่ก็ยังไม่พบความแตกต่างไม่ว่าบุตรจะอาศัยอยู่ในครอบครัวแบบใด การที่ไม่พบความแตกต่างดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยว (ร้อยละ 74.6) จึงทำให้ความคิดเห็นของวัยรุ่นส่วนใหญ่มีความต้องการไปในแนวทางเดียวกัน หรืออาจเป็นเพราะวัยนี้เป็นวัยที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกับบิดา เนื่องจากต้องการความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ไม่ต้องการอยู่ใต้คำสั่ง ต้องการได้รับการสนับสนุนและการยอมรับจากบิดาและเพื่อน ต้องการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ต้องการการรวมกลุ่มเพื่อให้ความรู้สึกมั่นคง อุ่นใจและปลอดภัย ในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2540: 360) วัยนี้เป็นวัยเริ่มต้นที่จะทำตนเข้าร่วมกับสังคม มีพฤติกรรมทางสังคมมากขึ้นและกว้างขึ้นกว่าในวัยเด็ก มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเจตคติ และพฤติกรรมทางสังคมเพื่อให้สามารถแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสม สิ่งแวดล้อมทางสังคมมีอิทธิพลต่อวัยรุ่น โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน ความสัมพันธ์ของบุตรวัยรุ่นกับกลุ่มเพื่อนจะมีมากกว่าความสัมพันธ์กับครอบครัวและจะให้ความสำคัญกับเพื่อนมากขึ้น ประกอบกับวัยนี้ต้องการแสวงหาแนวทางที่จะทำให้ตนเป็นผู้ใหญ่และทำให้สังคมยอมรับ (สุชา จันทน์อม 2536: 162) จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีโครงสร้างของครอบครัวแตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาไม่แตกต่างกัน

2.1.7 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรกับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

การศึกษานี้ได้จำแนกรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดาออกเป็น 3 รูปแบบ คือ รูปแบบแบบประชาธิปไตย แบบเผด็จการ และแบบปล่อยปละละเลย นอกจากนี้

ได้ทำการศึกษาระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาในแต่ละรูปแบบ ผลการศึกษาพบว่า

1) ระดับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่แตกต่างกันมีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน และพบว่า ระดับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสูง จะมีระดับความคาดหวังสูงด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และจาก โรเจอร์ (Roger, 1972 อ้างถึงในใจทิพย์ พวงทอง 2540: 22) และ วราภรณ์ รักรวิชัย (2529: 9-11 อ้างถึงในใจทิพย์ พวงทอง 2540: 38-39) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตยนั้น บิดาจะให้ความรัก ความอบอุ่น ปฏิบัติต่อบุตรด้วยความยุติธรรม ส่งเสริมให้บุตรมีอิสระในการคิด ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาต่างๆด้วยตนเอง มีเหตุผล จะทำให้บุตรมีความเป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ มองโลกในแง่ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความเข้าใจตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้ ส่วนศรีเรือน แก้วกังวาล (2540: 360-361) กล่าวถึง ความต้องการของวัยรุ่นว่า วัยรุ่นต้องการความเข้าใจ ความรัก ความอบอุ่น ต้องการได้รับการสนับสนุนและการยอมรับในความสามารถและความคิดเห็น ต้องการอิสระในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง อีกทั้งต้องการความถูกต้อง ยุติธรรม จะเห็นได้ว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้น สอดคล้องกับความต้องการของวัยรุ่น และ เพชรี ฮาลาก (2538: 10-11) กล่าวว่า บุคคลเมื่อมีความต้องการ ความคาดหวัง หรือความมุ่งหวังและได้รับการตอบสนองแล้วจะมีความต้องการในสิ่งที่สูงขึ้น จึงก่อให้เกิดความคาดหวังในสิ่งเหล่านั้นตามมาและจะมากขึ้นไปตามลำดับ กล่าวคือ บุคคลที่ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนได้คาดหวังไว้มักจะเพิ่มระดับความคาดหวังให้สูงขึ้นกว่าเดิม จึงกล่าวได้ว่า รูปแบบประชาธิปไตยสามารถตอบสนองความต้องการของวัยรุ่นได้ ทำให้วัยรุ่นเกิดความพึงพอใจ นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดความคาดหวังกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแบบประชาธิปไตยสูงขึ้นไปด้วย

2) ระดับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการที่แตกต่างกันมีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน และใจทิพย์ พวงทอง (2540: 41) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดาแบบเผด็จการนั้น บิดาจะเป็นผู้ควบคุมทั้งพฤติกรรม ความคิด ทัศนคติและความรู้สึกของบุตร โดยบิดาจะออกคำสั่งหรือตั้งกฎเกณฑ์ให้บุตรปฏิบัติตามเสมอ ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะถูกลงโทษ ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ จะทำให้บุตรมีลักษณะขาดความเชื่อมั่น ขี้อาย ประหม่า หงุดหงิด ถอยหนี ไม่ไว้วางใจผู้อื่นและมีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม ส่วนศรีเรือน แก้วกังวาล (2540: 360-361) กล่าวถึง ความต้องการของวัยรุ่นว่า วัยรุ่นต้องการความเข้าใจ ความรัก ความอบอุ่น ต้องการได้รับการสนับสนุนและ

การยอมรับในความสามารถและความคิดเห็น ต้องการอิสระในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง อีกทั้งต้องการความถูกต้อง ยุติธรรม จะเห็นได้ว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการไม่สอดคล้องกับความต้องการของวัยรุ่น และ ศักดิ์พิสุทธิ อัครสิริธีรกุล (2544: 33) กล่าวว่า บุคคลเมื่อมีความต้องการ ความคาดหวัง หรือความมุ่งหวังและไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการหรือตามที่คาดหวังไว้ จะก่อให้เกิดความคับข้องใจ ไม่สบายใจ ผิดหวัง และระดับความคาดหวังจะลดลงจากเดิม จึงกล่าวได้ว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการไม่ว่าจะเป็นในระดับใดก็ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของวัยรุ่นได้และส่งผลให้วัยรุ่นคาดหวังกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแบบเผด็จการลดลง

3) ระดับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยที่แตกต่างกัน มีระดับความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และใจทิพย์ พวงทอง (2540: 42) กล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ของบิดานั้น เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดาไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ ไม่ให้ความช่วยเหลือบุตรเมื่อจำเป็น วิจารณ์ คำหนิ และลงโทษอย่างรุนแรงเมื่อบุตรทำผิด ส่งผลให้เด็กมีลักษณะควบคุมตัวเองได้น้อย มีความรับผิดชอบต่ำ ขาดความมีระเบียบแบบแผน เห็นแก่ตัว ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ขาดความกรุณาต่อผู้อื่น มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำและมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม ส่วนศรี เรือน แก้วกั้งวาล (2540: 360-361) กล่าวถึง ความต้องการของวัยรุ่นว่า วัยรุ่นต้องการความเข้าใจ ความรัก ความอบอุ่น ต้องการได้รับการสนับสนุนและการยอมรับในความสามารถและความคิดเห็น ต้องการความช่วยเหลือ คำแนะนำ ต้องการให้ผู้ใหญ่สนใจและเห็นความสำคัญ ของคน ต้องการแบบอย่างที่ดี และจากการศึกษา พบว่า ระดับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบ ปล่อยปละละเลยระดับต่ำมีระดับความคาดหวังสูง ส่วนระดับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูระดับสูง มีระดับความคาดหวังต่ำกว่า แสดงว่า บุตรไม่ต้องการให้บิดาอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมาก สอดคล้องกับ ศักดิ์พิสุทธิ อัครสิริธีรกุล (2544: 33) ที่กล่าวว่า บุคคลเมื่อมีความต้องการ ความคาดหวัง หรือความมุ่งหวังและไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการหรือตามที่คาดหวังไว้ จะก่อให้เกิดความคับข้องใจ ไม่สบายใจ ผิดหวัง และระดับความคาดหวังจะลดลงจากเดิม จึงกล่าวได้ว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ในระดับสูงไม่สามารถตอบสนองความต้องการของวัยรุ่นได้และส่งผลให้วัยรุ่นคาดหวังกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแบบปล่อยปละละเลยระดับสูงลดลง ดังนั้นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจึงไม่สอดคล้องกับ ความต้องการของวัยรุ่น

แม้การศึกษาที่ผ่านมาไม่สามารถยืนยันได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามีผลต่อความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นได้อย่างชัดเจน แต่มีหลายการศึกษาที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่น

ในประเด็นของการอบรมเลี้ยงดูที่พอจะเทียบเคียงกับผลการศึกษาในครั้งนี้ได้ เช่น จากการศึกษาของ กุลกนก นิมหนู (2537) เรื่อง พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นที่มีรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน พบว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยรูปแบบที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการแสดงออกต่างกัน รวมทั้งแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ที่ยืนยันถึงความสำคัญของรูปแบบ การอบรมเลี้ยงดูบุตรว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุตร ก่อให้เกิดทัศนคติ เกิดการเรียนรู้ รวมทั้งเกิดการพัฒนากุศลิกภาพ เป็นเสมือนเข้าหลอมให้บุตรมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไป และยังส่งเสริมพัฒนาการให้บุตรสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ระดับรูปแบบ การอบรมเลี้ยงดูบุตรที่แตกต่างกันมีผลให้ระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาแตกต่างกัน

2.1.8 ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางครอบครัวที่สามารถทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

การศึกษาถึงปัจจัยที่สามารถทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา พบว่า ความรับผิดชอบของบุตรวัยรุ่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตรวัยรุ่น ระดับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย สามารถร่วมกันทำนายความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยตัวแปรที่สามารถทำนายได้ดีที่สุด คือ ความรับผิดชอบ ซึ่งอธิบายได้ว่า ความรับผิดชอบนั้นเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคล ซึ่งเกิดจากการพัฒนาฝึกฝน ทำให้บุคคลสามารถควบคุมตนเองได้จากภายใน ส่งผลให้แต่ละบุคคลมีบุคลิกภาพแตกต่างกัน มีความต้องการและการแสดงออกที่แตกต่างกันออกไป รวมทั้งมีความคาดหวังที่แตกต่างกันออกไปด้วย

นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวแปรตัวที่สองที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังดังกล่าวเช่นกัน เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ได้เกิดจากความสามารถภายในตัวบุคคลเพียงปัจจัยเดียว ยังมีปัจจัยแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยแวดล้อมทางครอบครัวที่มีผลให้บุตรประสบผลสำเร็จทางการเรียนควบคู่กันไปด้วย ซึ่งปัจจัยนี้สามารถที่จะพัฒนาเพื่อให้บุตรประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วูลเฟิล (Wolfe, 1969: 217) กล่าวว่า องค์ประกอบที่ทำให้เด็กทำคะแนนได้แตกต่างกันเป็นผลเนื่องมาจากองค์ประกอบ 2 ประการ คือ องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา และองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา อันได้แก่ การปรับตัว สภาพทางบ้าน ความสนใจ ความมุ่งมั่น เจตคติที่มีต่อสถาบันหรือวิชาที่เรียน ซึ่งองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญานับว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะว่าจะองค์ประกอบ

ด้านนี้จะช่วยให้ผู้ที่มีสติปัญญาเท่ากันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่ครอบครัวจะต้องเข้าใจและให้ความสำคัญ

ส่วนตัวแปรรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตร เป็นตัวแปรสุดท้ายที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังดังกล่าว ทั้งแบบประชาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย โดยการอบรมเลี้ยงดูของบิดามีส่วนอย่างมากต่อความรู้สึกนึกคิดของบุตร จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงการเลี้ยงดูทั้งสองรูปแบบนั้นมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง จึงส่งผลให้บุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากทั้งสองรูปแบบนี้มีพฤติกรรม การแสดงออก เจตคติต่างกันด้วย ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้บิดาเข้าใจ ยอมรับในความสามารถของบุตรและเห็นคุณค่าในตัวบุตร อบรมเลี้ยงดูบุตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของบุตร เพื่อให้บุตรสามารถตั้งความหวังอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงและสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้

2.2 การเปรียบเทียบความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดากับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

จากผลการศึกษา พบว่า ระดับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดาในภาพรวมกับระดับการปฏิบัติจริงในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดาในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน โดยพบว่า ระดับความคาดหวังมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าการปฏิบัติจริงของบิดา และสอดคล้องกับ ชื่นสุข ฤกษ์งาม (2537) ศึกษาบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดาในมุมมองของวัยรุ่น พบว่า บทบาทของบิดาที่วัยรุ่นคาดหวังในด้านบทบาทเชิงเครื่องมือและบทบาทแบบการแสดงออกสูงกว่าบทบาทของบิดาที่ปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และผลการศึกษาเป็น รายด้านในครั้งนี้ พบว่า ระดับความคาดหวังด้านการดูแลสุขภาพ ด้านสนับสนุนทางอารมณ์ และด้านส่งเสริมการเรียนรู้ กับระดับการปฏิบัติจริงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เช่นเดียวกับการศึกษาในภาพรวมและสอดคล้องกับสมมติฐาน เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่า ค่าเฉลี่ยของความคาดหวังสูงกว่าการปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับ อัญญาภรณ์ กวีวัฒนา (2539) ที่ศึกษาความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดา พบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูมากกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบว่ามีผลการศึกษา แต่จากการเทียบเคียงกับเทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล (2543) ศึกษาบทบาทของบิดาในทัศนะของบุตรวัยรุ่น พบว่า ทัศนะของบุตรวัยรุ่นที่มีต่อบทบาทของบิดามีค่าเฉลี่ยของคะแนนค่อนข้างสูง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.51) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า บทบาทของบิดาด้านการหาเลี้ยงครอบครัว มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม ด้านการเลี้ยงดู ด้านนันทนาการ และด้านการแก้ปัญหา ตาม

ลำดับ แสดงว่าบุตรวัยรุ่นเห็นว่าบิดาให้ความสำคัญกับการหาเลี้ยงครอบครัวมากกว่าด้านการเลี้ยงดู และด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคม ส่วนจินตนา ตั้งวรพงษ์ชัย และรัชนิบูล เศรษฐภูมิรินทร์ (2539) ศึกษาบทบาทบิดาในการส่งเสริมสุขภาพจิตบุตรวัยรุ่น จากการสัมภาษณ์บิดาที่มีบุตรอายุ 13-20 ปี พบว่า บิดา มีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพจิตบุตรวัยรุ่นมากที่สุด คือ ด้านการดูแลสุขภาพร่างกายบุตร รองลงมา คือ ด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ ด้านสังคมและ การปรับตัว ด้านการอบรมสั่งสอน ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าบิดาเองก็ยังให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพร่างกายมากกว่าการดูแลด้านการให้คำปรึกษา ด้านสังคมและการปรับตัว

การที่บุตรวัยรุ่นคาดหวังให้บิดาแสดงบทบาทของบิดา เนื่องจาก กระบวนการทางความคิดและประสบการณ์ ซึ่งมุ่งหวังให้บิดาตอบสนองความต้องการของตน สุริย์ กาญจนวงศ์ (2541: 5-6) กล่าวถึงความต้องการของบุคคลว่าประกอบด้วย ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับ ได้รับสถานภาพ ได้รับการคุ้มครองและพิงพิง ต้องการที่จะมีอำนาจและอิทธิพลเหนือผู้อื่น ต้องการมีอิสระในการตัดสินใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ต้องการความรัก ความผูกพัน ความปลอดภัยทางร่างกาย ไม่เจ็บป่วยและมีสุขภาพดี จากความต้องการดังกล่าวนี้ก็เพื่อให้ตนเองมีความรู้สึกมั่นคง อุ่นใจ และปลอดภัยในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษา แสดงว่าบุตรวัยรุ่นต้องการให้บิดาให้การดูแลเอาใจใส่ด้านจิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา ต้องการให้บิดาเข้ามามีบทบาทต่อตัววัยรุ่นมากกว่าที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน กล่าวได้ว่า บทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูนั้นยังมีอิทธิพลและมีความสำคัญอย่างมาก บุตรวัยรุ่นมีความต้องการที่จะให้บิดาเข้ามามีบทบาทต่อตนเองมากขึ้น ต้องการให้บิดาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลในปัจจุบัน ให้เป็นไปตามความคาดหวังของตน แม้จะมีปัจจัยภายนอกครอบครัวยังไม่ว่าจะเป็นสื่อต่างๆ เพื่อน แม้กระทั่งดารา หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคมที่วัยรุ่นต้องการนำมาเป็นต้นแบบ ที่ดูเหมือนว่าจะมีอิทธิพล มีความหมายต่อวัยรุ่นในปัจจุบันมากกว่าการอบรมเลี้ยงดูของบิดา แต่จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยเหล่านั้นไม่ได้มีความสำคัญมากไปกว่าการอบรมเลี้ยงดูของบิดาเลย ดังนั้นบิดาควรพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลบุตรให้เหมาะสมและตรงกับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่น ซึ่งจะก่อให้เกิดความพึงพอใจ ไม่เกิดช่องว่างระหว่างวัย และช่วยให้สัมพันธ์ภาพระหว่างบิดาและบุตรดีขึ้น เป็นผลดีกับทุกฝ่าย

ส่วนด้านการปรับตัวทางสังคมนั้นพบว่า ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นกับการปฏิบัติจริงของบิดาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับ อัยฎานก์ กวีวัฒนา (2539) ศึกษาความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดา พบว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังในบทบาทของบิดาด้านการเป็นแบบอย่างทางสังคมกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า บุตรวัยรุ่นประเมินว่าบิดาให้การอบรมเลี้ยงดูในแต่ละด้านไม่เท่ากัน จะเน้นการเข้าสังคม โดยให้ความสำคัญกับการปรับตัวทางสังคมมากกว่าด้านอื่นๆ อาจเป็นเพราะบิดาให้ความสำคัญกับการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้บุตรสามารถเผชิญปัญหา รวมทั้งแก้ไขปัญหานั้นได้ หรืออาจเป็นเพราะตัวบุตรเองให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่า โดยการรวมกลุ่มกับเพื่อนเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมเฉพาะของพวกตนและร่วมกันสร้างแบบแผนพฤติกรรมของตนขึ้นมา เช่น การเล่นการสนทนา การแต่งกาย เป็นต้น รวมทั้งเพื่อต้องการเรียนรู้และมีบทบาทในสังคมและต้องการการยอมรับจากเพื่อน (สุชา จันทน์เอม 2536: 162) จึงทำให้ผลการศึกษาด้านการปรับตัวทางสังคมแตกต่างจากด้านอื่น หรืออาจเป็นเพราะการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาจากการตอบแบบสอบถามโดยบุตรวัยรุ่น ผลการศึกษาที่ได้อาจมีความลำเอียง เนื่องจากการรับรู้ของบุตรขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความนึกคิด รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดาด้วย เฮิร์ลล็อก (Hurlock, 1974: 95-96 อ้างถึงใน ใจทิพย์ พวงทอง 2540: 46) กล่าวว่า สิ่งที่บิดาแสดงออกต่อบุตรจะทำให้บุตรรับรู้ถึงการได้รับการยอมรับหรือไม่ยอมรับ ความเป็นเพื่อนหรือความเป็นศัตรู ความสนใจหรือไม่สนใจ หรือทัศนคติอื่นๆของบิดา และด้วยความรู้และประสบการณ์ที่มีจำกัดนั้น บุตรอาจจะแปลความหมายสิ่งที่ตนรับรู้ผิดไป ดรอนและแวกเกนสแพค (Draughn and Waggenpack, 1986: 197-213 อ้างถึงใน ใจทิพย์ พวงทอง 2540: 49) ศึกษาการเลี้ยงดูของบิดาตามการรับรู้ของบิดากับการรับรู้ของบุตรสาววัยรุ่น จากกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาหญิง อายุ 18-23 ปี มหาวิทยาลัยในภาคใต้ของสหรัฐอเมริกา และบิดาของนักศึกษาเหล่านั้น จำนวน 276 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ชุด ชุดแรกสำหรับให้บิดาประเมินตนเองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร ชุดที่สอง ให้บุตรประเมินการเลี้ยงดูของบิดา โดยแบ่งการเลี้ยงดูออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบำรุงเลี้ยงดู ด้านการให้คำชมเชย ด้านการส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเอง ด้านการให้การยอมรับ และด้านการให้ความเป็นเพื่อน พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ต่อการเลี้ยงดูของบิดาสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ของบุตร ทั้งโดยรวมและรายด้าน ดังนั้นถ้าบิดาและบุตรมีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของบิดาแตกต่างกันแล้ว การวัดการปฏิบัติจริงของบิดาจากการรายงานของบุตรวัยรุ่นอาจให้ผลสรุปแตกต่างจากการรับรู้ของบิดาก็เป็นไปได้

จากการศึกษาสรุปได้ว่า บุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของบิดา แม้ช่วงวัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม ความนึกคิด และเริ่มสร้างปรัชญาชีวิต อีกทั้งเป็นช่วงที่มีการเรียนรู้ เลียนแบบบทบาทและพฤติกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จากบุคคลในสังคมที่ตนคิดว่าน่าจะนำมาเป็นแบบอย่าง แม้ว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีอิทธิพลต่อความนึกคิด ความต้องการของวัยรุ่น แต่วัยรุ่นก็ยังเห็นคุณค่า ความสำคัญของ

การอบรมเลี้ยงดูของบิดาและมีความต้องการที่จะให้บิดาสนใจและเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเป็นต้นแบบให้กับวัยรุ่น อบรมถ่ายทอดปรัชญาการดำเนินชีวิตและจริยธรรมแก่วัยรุ่น ดังนั้นทั้งบิดามารดาและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรตระหนัก ส่งเสริม และให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การแสดงออก และเจตคติของบิดาให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของวัยรุ่น ส่งเสริมให้บิดาเข้าใจ ยอมรับในความสามารถของบุตร และเห็นคุณค่าในตัวบุตร ซึ่งจะก่อให้เกิดความพึงพอใจ ไม่เกิดช่องว่างระหว่างวัย และช่วยให้สัมพันธ์ภาพระหว่างบิดาและบุตร ดีขึ้นและบุตรสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่าบุตรวัยรุ่นมีความคาดหวังต่อบทบาทการอบรมเลี้ยงดูของบิดามาก แต่บิดายังคงแสดงบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูของตนน้อยกว่าที่บุตรคาดหวังและไม่ตรงกับความต้องการของบุตร ดังนั้นควรส่งเสริมให้บิดาปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การแสดงออกให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของบุตรวัยรุ่น และสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มารดาและบุตรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยเช่นกัน นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันและเกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

3.1.1 ในระดับครอบครัว

- 1) บิดาและมารดาต้องตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับบทบาทของบิดาที่มีอิทธิพลต่อบุตรวัยรุ่น และมารดาต้องไว้วางใจว่าบิดาสามารถทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรแทนตนเองได้ อีกทั้งต้องเป็นตัวกลางเชื่อมโยงความสัมพันธ์อันดีระหว่างบิดากับบุตรด้วยการพูดคุย เปิดโอกาสให้บิดาแสดงบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีการของบิดาซึ่งอาจแตกต่างจากวิธีการของมารดา
- 2) บิดาต้องมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของวัยรุ่นและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆของวัยรุ่น
- 3) บิดาต้องคำนึงถึงการสร้างบรรยากาศในบ้าน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆของบุตร ดังนี้

(1) *สร้างบรรยากาศที่มีความอบอุ่น* เมื่อบิดามีความเข้าใจ เป็นมิตร ยอมรับ ให้คำปรึกษา แนะนำ ให้ความช่วยเหลือ จะทำให้บุตรเกิดความรู้สึกอบอุ่น สบายใจ อยากเข้าไปใกล้ชิดบิดา และทำให้บุตรเกิดความรู้สึกรักและเชื่อมั่นบิดา

(2) *สร้างบรรยากาศที่มีการยอมรับนับถือ* การที่บิดาเห็นคุณค่าในตัวบุตร จะเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาทัศนคติของบุตร เมื่อบิดาเห็นว่าบุตรเป็นบุคคลสำคัญ มีคุณค่า บุตรก็จะรู้สึกว่าคุณค่าและยอมรับนับถือในตนเองด้วย

(3) *สร้างบรรยากาศที่มีอิสระ* เป็นบรรยากาศที่จะช่วยให้บุตรมีการยอมรับนับถือในตนเอง บุตรมีโอกาสที่จะเลือกและสามารถตัดสินใจเลือกสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่า บรรยากาศเช่นนี้จะก่อให้เกิดการเรียนรู้

(4) *สร้างบรรยากาศที่ทำทนาย* เป็นการกระตุ้นให้กำลังใจเพื่อให้บุตรประสบความสำเร็จในสิ่งที่กระทำ พูดยืนยันให้บุตรรู้สึกว่าคุณค่าเชื่อในความสามารถของบุตรที่จะกระทำสิ่งนั้นๆแม้ว่าจะเป็นงานที่ค่อนข้างยาก

(5) *สร้างบรรยากาศแห่งการควบคุม* บิดาต้องฝึกให้บุตรมีวินัยแต่มีได้ อยู่ภายใต้การควบคุม ลงโทษ โดยต้องชี้แจงให้เข้าใจว่าทำไมต้องทำหรือไม่ทำสิ่งนั้น ด้วยวิธีการพูดที่สุภาพแต่มีความหนักแน่น

(6) *สร้างบรรยากาศแห่งความสำเร็จ* การที่บิดาคำนึงถึงแต่ความล้มเหลวของบุตรจะมีผลให้บุตรมีความคาดหวังต่ำซึ่งไม่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี บุตรจะเรียนรู้ว่าตนเองมีความสามารถนั้นมีใช้จากความสำเร็จแต่เรียนรู้จากความล้มเหลว

4) บุตรวัยรุ่นเองเมื่อมีปัญหาหรืออุปสรรค ควรให้ความสำคัญกับบิดา ด้วยการขอคำแนะนำ ความช่วยเหลือจากบิดา นอกจากนี้บุตรวัยรุ่นต้องยอมรับสภาพความเป็นจริงในครอบครัว เข้าใจข้อจำกัดของบิดาและไม่เรียกร้องโดยเปรียบเทียบกับสังคมเพื่อน

3.1.2 ในระดับหน่วยงาน

1) โรงเรียน

ควรมีหลักสูตรที่มีเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับบทบาทการเป็นบิดาที่ดีและปรับปรุงพัฒนาบุคลากรครูให้มีความรู้ ทัศนคติให้เป็นไปในแนวเดียวกัน เพื่อถ่ายทอดให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและในอนาคตได้

2) สื่อมวลชน

ต้องมีจิตสำนึก ความรับผิดชอบ มีการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลกระทบในการผลิตและเสนอสื่อต่างๆ โดยคำนึงถึงเด็กและเยาวชนเป็นหลัก รวมทั้งควรให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตร ความสำคัญของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ความสำคัญของสถาบันครอบครัว รวมถึงปัญหาสังคมที่อาจเกิดแก่วัยรุ่น

3) หน่วยงานของรัฐและเอกชน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและครอบครัวจะต้องปรับปรงนโยบายเพื่อส่งเสริมให้ผู้ชายตระหนักในบทบาทการเป็นบิดาที่ดีของตน และหน่วยงานร่วมกันวิเคราะห์หาแนวทาง วิธีการในการป้องกันรวมทั้งแก้ไขปัญหาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งร่วมกันกำหนดบทบาทบิดาที่ดีและนำออกเผยแพร่ในรูปของกลุ่มมือ เอกสาร หรือหนังสือให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ จัดโครงการให้ความรู้แก่บิดาเกี่ยวกับบทบาทบิดาในยุคปัจจุบัน เพื่อเพิ่มศักยภาพแก่บิดาในการดูแลบุตร ตลอดจนพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพโดยจัดประชุม สัมมนาอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันกับปัญหาและเหตุการณ์ในห้วงเวลานั้นๆ

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้ไม่สามารถ

เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ ทำให้ผลการศึกษาจากตัวแปรบางตัวยังไม่มีความชัดเจนพอที่จะนำมาสรุปได้อย่างแพร่หลายได้ เช่น ลำดับที่เกิด โครงสร้างของครอบครัว ผู้ที่สนใจ จะทำการศึกษาต่อไปน่าจะศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันชัดเจน เช่น ช่วงห่างระหว่างพี่น้อง และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่าๆกัน เช่น จำนวนบุตรที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย

3.2.2 ควรศึกษาเฉพาะกลุ่ม โดยเน้นกลุ่มวัยรุ่นที่มีภาวะเสี่ยง เช่น ศึกษาความคาดหวังของวัยรุ่นที่อาศัยในชุมชนแออัด วัยรุ่นจากครอบครัวแตกแยก วัยรุ่นที่ไม่ได้อยู่ในสถาบันการศึกษา เพื่อทราบปัญหาและความต้องการของวัยรุ่นกลุ่มนี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการช่วยแก้ไขก่อนที่จะเกิดปัญหาต่างๆตามมา

3.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนา เนื่องจากความคาดหวังของวัยรุ่นเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน เพื่อให้ทราบข้อมูลที่แท้จริงและลึกซึ้งพอที่จะเป็นประโยชน์ในการนำไปวิเคราะห์และกำหนดเป็นมาตรฐานบทบาทบิดาที่ดีและนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัลญัญ เพชรภรณ์ “ความสัมพันธ์ระหว่างอ้อมโนทัศน์หลายมิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร”
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2543
- กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา “การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพ
ของเด็กไทย ด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง” กรุงเทพมหานคร
กระทรวงศึกษาธิการ 2542
- กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศน์ “ความรับผิดชอบ” ใน *เอกสารชุดการ
สอน การปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยมพื้นฐาน* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา
2529
- กิตติณา พละวัตร “ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม และกระบวนการกลุ่มที่มีผลต่อความเชื่อ
มั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2539
- กุดกนก นิ่มหนู “พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นที่มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน ในเขต
จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาโรงเรียน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2537
- กุสุมาลี ไชยเมือง “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัย 1 – 3 ปี
กับสัมพันธ์ภาพระหว่างบิดาและบุตรตามการรับรู้ของมารดา” วิทยานิพนธ์ปริญญา
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2540
- กัญญา ลินทรัตนศิริกุล และ สุจิตรา หังสพฤกษ์ “หน่วยที่ 12 สถิติที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ของ
ข้อมูล” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสถิติและการวิจัยทางสังคมศาสตร์* หน้า 9 นนทบุรี
สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544
- คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและดูแลเด็กวัยรุ่น *วัยรุ่นวัยสร้างสรรค์เพื่อสังคมไทย*
กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป 2535
- จตุรพร ลีมนั้นจริง *จิตวิทยาวัยรุ่น* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2544

- จิราพร อรุณพลทรัพย์ “การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ ศา
สตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 2541
- จินตนา ตั้งวรวงศ์ชัย และรัชนิบูล เศรษฐภูมิรินทร์ “บทบาทบิดาในการส่งเสริมสุขภาพจิตบุตรวัย
รุ่น ในชุมชนแออัด เขตเทศบาลเมือง จังหวัดขอนแก่น” คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2539
- จิตตินันท์ เฉลิมคุปต์ “หน่วยที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีทางจิตวิทยาครอบครัว และครอบครัวศึกษา”
ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา* หน้า 25,40
นนทบุรี สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544
- จรรยา สุวรรณทัต “หน่วยที่ 1 สภาพพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย” ใน *เอกสารการสอน
ชุดวิชาพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู* หน้า 11,43 นนทบุรี สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2543
- _____ . “หน่วยที่ 5 ระบบครอบครัวและระบบสังคม” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยา
ครอบครัวและครอบครัวศึกษา* หน้า 8,33 นนทบุรี สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544
- ใจทิพย์ พวงทอง “การศึกษาความสอดคล้องระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับการอบรม
เลี้ยงดูตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
จิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2540
- ชื่นสุข ฤกษ์งาม “บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของบิดาในมุมมองของวัยรุ่น : ศึกษา
กรณี นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญา
พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
2537
- ชัชณะ รุ่งปัจฉิม “หน่วยที่ 2 วิวัฒนาการและลักษณะของครอบครัว” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา
จิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา* หน้า 15-16 นนทบุรี สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544
- ถวิล ธาราโกชน และศรีณีย์ คำวิสุข *จิตวิทยาทั่วไป* กรุงเทพมหานคร ทิพย์วิสุทธิ์ 2541
- ทิพย์ภา เศรษฐ์ชาวลิต *จิตวิทยาพัฒนาการสำหรับพยาบาล* สงขลา ชานเมืองการพิมพ์ 2541
- เทียนทิพย์ ไชยฉัตรเชาวกุล “บทบาทของบิดาในทัศนะของบุตรวัยรุ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543

- ทรงพล ภูมิพัฒน์ *จิตวิทยาทั่วไป* นนทบุรี เอสอาร์พรีนติ้ง 2538
- ชนวดี ศุภระกาญจน์ “ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กประถมวัยที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมศิลปะในชั้นเรียน ในโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต* แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2544
- ชนศักดิ์ อัสวจุฬามณี *จิตวิทยาและการแนะแนวเด็กวัยรุ่น* สุรินทร์ สถาบันราชภัฏ 2537
- ชนัน อนุমানราชชน *การวิจัยเชิงปริมาณทางสังคมศาสตร์* เชียงใหม่ เชียงใหม่พิมพ์สวย 2544
- ธีระพร อูวรรณโณ *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2529
- นุชลดดา โรจนประภาพรรณ “ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับความรู้สึกลึกซึ้งในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น ศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว” *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว* บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล 2541
- น้องนุช เพียรดี “ผลของการใช้ชุดการแนะแนวในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดคลองสวน อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว* บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2542
- นวลละออ สุภาพล *ทฤษฎีบุคลิกภาพ* กรุงเทพมหานคร ประมวลศิลป์ 2527
- บุญชม ศรีสะอาด *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น 2541
- _____ *การวิจัยเบื้องต้น* พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น 2543
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร B&B Publishing 2537
- บุญธรรม จิตต่อนันต์ *การวิจัยทางสังคมศาสตร์* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2540
- บังอร ศุภวิทิตพัฒนา “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนาจิตของบิดา การสนับสนุนจากคู่สมรสกับพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของบิดา” *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์* บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล 2536

- ปริญดา เลิกสายเพ็ง “ความคาดหวังของผู้บริหารในธุรกิจประกันวินาศภัยต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล 2545
- ประด็นันท์ อุปรมัย “หน่วยที่ 12 การเสริมสร้างบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู* หน้า 798 นนทบุรี สาขาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2543
- ประมวล ดิถิตินันท์ *จิตพัฒนา : จิตวิทยาเบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2524
- ประเวศ วลี และคณะ *แนวใหม่การเปลี่ยนแปลงสังคมไทย* ขอนแก่น สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2536
- ปราณี แสลดง “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดา ระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2538
- ปานจิต เครื่องกำเนิด *จิตวิทยาพัฒนาการ* พิมพ์ครั้งที่ 4 พิษณุโลก วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีพุทธชินราช 2539
- ปิติพงศ์ ประเสริฐผล “การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคาดหวังในชีวิตกับความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประทุมคงคา กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2535
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ *วิธีใหม่แห่งการพัฒนา : วิธีวิทยาการศึกษาสังคมไทย* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2543
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และ สุภาพ นัทรารักษ์ *การออกแบบการวิจัย* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2543
- เพชรวรรณ ครุฑนาค “ความคาดหวังเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม สำหรับบิดา มารดา ครู และผู้ใหญ่ทั่วไป ในทัศนะของครู ผู้ปกครอง และนักเรียนในโรงเรียนราชวินิตมัธยม กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2542

พิมพ์ิกา คงรุ่งเรือง “การศึกษาลักษณะพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กประถมวัยที่ได้รับ
การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแกนแห่งการเรียนรู้ของไฮ/สโคป” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัย ศรีนคร
รินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2542

เพชรี หาลาก “ความคาดหวังของผู้บังคับบัญชาระดับกลางที่มีต่อบทบาทการปฏิบัติงานของผู้
บังคับบัญชาระดับล่าง ในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก” วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2538

พรลักษณ์ ฤกษ์สมโภชน์ “ความคาดหวังของข้าราชการสตรีในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อ
บทบาทสามี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาประยุกต์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2542

พรพิมล เจียมนครินทร์ *พัฒนาการวัยรุ่น* กรุงเทพมหานคร คอมฟอร์ม 2539

พลนุช พุ่มไสว “การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองของนัก
เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2543

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา *พฤติกรรมกลุ่ม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา 2542

พัชนี วรกวิน *จิตวิทยาสังคม* นนทบุรี สถานสงเคราะห์เด็กหญิงปากเกร็ด 2525

พัฒนา สุจริตวงศ์ “วัยสิบสามมองลึกลงไปในตัวตน” *Life & family* 5 (พฤศจิกายน 2543) หน้า 66

_____ . “วัย 15 ปี เป็นผู้ใหญ่แล้วนะ” *Life & family* 6 (มิถุนายน 2544) หน้า 80

_____ . “14 ปี : บ้าน โรงเรียน เพื่อน และจริยธรรม” *Life & family* 5 (พฤษภาคม 2544) หน้า

75

พิริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์ “บทบาทบิดา บทบาทมารดา และการปรับตัวกับเพื่อนของวัยรุ่น”
ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2544

พิทักษ์ คู่เจริญถาวร “การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาของนักเรียนอนุบาล ใน
กรุงเทพมหานคร” ใน *วารสารประชากรศาสตร์* 12 (กันยายน 2539) หน้า 53-57

พิทยา ว่องกุล *ธรรมรัฐ : จุดเปลี่ยนประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์
พับลิชชิ่ง 2541

_____ . *สร้างสังคมใหม่ : ชุมชนอาชีพไทย-ธัมมาชีพไทย* กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง 2542

- พิศเพลิน เขียวหวาน และสุจิตรา หังสพฤกษ์ “หน่วยที่ 4 การวัดและประเมินศักยภาพของบุคคล”
 ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา* หน้า 163
 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2545
- พูนศิริ วัจนะภูมิ “หน่วยที่ 5 มิติชายหญิงในครอบครัว” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษา
 บทบาทชายหญิง* หน้า 240,257 นนทบุรี สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมาธิราช 2545
- ภพ เลหาไพบุลย์ *แนวการสอนวิทยาศาสตร์* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2537
- ภัสสร ลิมานนท์ *บทบาทเพศ สถานภาพสตรีกับการพัฒนา* ปรับปรุงใหม่ครั้งที่ 1
 กรุงเทพมหานคร วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2544
- ราตรี พัฒนรังสรรค์ *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน* กรุงเทพมหานคร สถาบันราชภัฏ
 จันทระเกษม 2542
- รุจา ภูไพบุลย์ *การพยาบาลครอบครัว : แนวคิด ทฤษฎีและการนำไปใช้* พิมพ์ครั้งที่ 3
 กรุงเทพมหานคร วีเจพริ้นติ้ง 2541
- ลักขณา ฤทธิสนธิ์ “สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับบุตรชายวัยรุ่นที่มีผลต่อการปรับตัวของ
 บุตร : ศึกษาเปรียบเทียบเขตเมืองและชนบทในจังหวัดนครราชสีมา” วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2532
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ “หน่วยที่ 10 การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก” ใน *เอกสารการสอน
 ชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก* หน้า 565-567 , 573-579 , 582 นนทบุรี สาขาวิชา
 ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2543
- หลุย จำปาเทศ *จิตวิทยาสัมพันธ์* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2533
 _____ . *จิตวิทยาการจูงใจ* พิมพ์ครั้งที่ 3 ปทุมธานี สถาบันการบริหารและจิตวิทยา 2535
- วชิราภรณ์ ศรีเบญจกุล “ปัจจัยของครอบครัวต่อการเสพยาบ้าในทัศนะของวัยรุ่น ศึกษาเฉพาะ
 กรณีโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า จังหวัดนนทบุรี” (ออนไลน์) วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคม
 สงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2542 บทคัดย่อจาก
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ทางการศึกษา (เข้าถึง 15 เมษายน
 2546)
- วราภรณ์ ตระกูลศฤงค์ *จิตวิทยาการปรับตัว* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ
 2544

- วสพร นิษรัตน์ “สัมพันธภาพระหว่างบิดากับบุตรสาววัยรุ่นตอนต้นที่มีผลต่อบุคลิกภาพด้านการปรับตัวทางสังคม” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2536
- วารุณี เจริญรัตนโชติ “แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กประถมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2543
- วิเชียร เกตุสิงห์ *การวิจัยเชิงปฏิบัติ* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2541
- วิทยา นาควัชระ “หน่วยที่ 6 การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยรุ่น” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู* หน้า 413 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช 2543
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร *ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม* สกลนคร สถาบันราชภัฏสกลนคร 2542
- ศักดิ์พิสุทธิ์ อัครสิริธีรกุล “ความคาดหวังของวัยรุ่นที่มีต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยประชากรและสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล 2544
- ศรีเรือน แก้วกังวาล *ความสัมพันธ์และทัศนคติของเด็กไทยพุทธต่อผู้ใหญ่ หนุ่มสาว และผู้สูงอายุ* เชียงใหม่ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2534
- _____. *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2540
- สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์ *สถิติประยุกต์เพื่อการวิจัย* พิมพ์ครั้งที่ 3 ขอนแก่น ขอนแก่นการพิมพ์ 2541
- สุชา จันทน์เอม *จิตวิทยาพัฒนาการ* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2536
- _____. *จิตวิทยาเด็ก* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2538
- _____. *จิตวิทยาเด็กเกร* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2542
- _____. *จิตวิทยาพัฒนาการ* พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2542
- สุดา ศาสนันต์ “ความคาดหวังในชีวิตของเด็กเร่ร่อน” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2535

- สุดาพร ศรีทองพิมพ์ “ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว อัดมโนทัศน์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิตคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (คหกรรมศาสตรศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2544
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ “การศึกษาความสัมพันธ์ของทัศนคติในการอ่านกับผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” *ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์* (พฤษภาคม – สิงหาคม 2534) หน้า 75-78
- สุพรรณิ ไชยอำพร และ สนิท สมักรการ *การวิเคราะห์ทางสังคมเพื่อการพัฒนา แนวความคิดและวิธีการ* พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร ไตรกราฟฟิค 2542
- สุพัฒนา เดชาดิวงษ์ ณ อรุณยา *วัยรุ่น* กรุงเทพมหานคร ศูนย์สารสนเทศและคอมพิวเตอร์ โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา 2539
- สุพัตรา สุภาพ *สังคมวิทยา* พิมพ์ครั้งที่ 17 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2538
- สุภาวดี วงศ์ธรรมมา “ความสัมพันธ์ระหว่างลำดับการเกิดและอัดมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2543
- สุริย์ กาญจนวงศ์ “จิตวิทยาการจูงใจเพื่อการบริหาร : ความคิดพื้นฐานและความต้องการพื้นฐานของมนุษย์” ใน *เอกสารการสอนหมวดวิชา จิตวิทยาการบริหาร* โครงการ Global Competence Project 2541
- สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์ “หน่วยที่ 4 บทบาทและสัมพันธ์ภาพในครอบครัว” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา* หน้า 8 นนทบุรี สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2544
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ คณะอนุกรรมการด้านครอบครัว *การพัฒนาครอบครัว* กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง 2539
- แสงเดือน ทวีสิน *จิตวิทยาการศึกษา* กรุงเทพมหานคร เอ็กซ์เพรสมีเดีย 2539
- โสพิน สุวรรณกุล “ศึกษาบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรก” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล 2535

- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ “การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนามัธยมศึกษา* นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2537
- หทัยทิพย์ กรินชัย “ความคาดหวังด้านการอบรมเลี้ยงดูของวัยรุ่นไทยในยุคปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมาและวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายและการวางแผนทางสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก 2542
- อรทัย โสภา “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้และเรียนตามคู่มือครู” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2533
- อรชума พุ่มสวัสดิ์ “การเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2539
- อังคณา สาลาด “ความคาดหวังในการฟื้นฟูสมรรถภาพในชุมชนของคนพิการทางกายและ/หรือการเคลื่อนไหว : ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล 2541
- อัจฉรา ทองดี “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเชื่อมั่นในตนเองในการเรียนวิชาวรรณกรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการสอนแบบนาฏการและการสอนแบบบรรยาย” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2538
- อัมพล สุอำพัน *ลูกคนเดียวเลี้ยงอย่างไรไม่เป็นปัญหา* กรุงเทพมหานคร แปลนพับลิชชิ่ง 2535
- อัยฉวางค์ กวีวัฒนา “ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นต่อบทบาทของบิดา” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการแรงงานและสวัสดิการสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก 2539
- อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม กุศล สุนทรธาดา และศิรินันท์ กิตติสุขสถิต “แบบแผนการเลี้ยงดูลูกของพ่อที่เป็นคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม ในกรุงเทพมหานคร” สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล 2541

- อำไพ วรรณเชษฐาสรา “การรับรู้บทบาทของบิดากับการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรคนแรกวัย 0 – 2 เดือน” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล 2537
- Adam, G.R., Gullotta, P. and Markstrom – Adams, C. *Adolescent Life Experiences*. California : Brooks / Cole Publishing, 1994.
- Alexander, T., Roodin, P. and Gorman, B. *Developmental Psychology*. New York : D. Van Nostrand, 1980.
- Baird, T.C. “The effects of parental self-disclosure and connection of parent-child relationship satisfaction and their effects on child social initiation and child self-esteem” [online] *Brigham Young University* 11A[2002]:3948. Abstract available:<http://FirstSearch.oclc.org>[Accesses March 4 ,2003].
- Bigner, J. J. *Parent – Child Relations : An Introduction to Parenting*. New Jersey : Prentice – Hall, 1998.
- Coon, D. *Introduction to Psychology : Exploration and Application*. 6th ed. New York : West publishing, 1992.
- Havighurst, R. J. and B. L. Neugarten. *Society and Education*. Boston : Allyn and Becon, 1969.
- Hong, Zuway-R. “An investigation of self-esteem and school achievement of Taiwanese Secondary students [China, Chinese text] “[online] *University of Minnesota* 01A [2002]:82. Abstract available:<http://FirstSearch.oclc.org>[Accesses March 4 ,2003].
- Hurlock, E. B. *Adolescent Development*. New York : Mc Graw – Hill Book, 1973.
- Jersild, T., Broo, J. S. and Brook, D.W. *The psychology of adolescence*. New York : Macmillan Publishing, 1978.
- Murray, H.A. *Exploration in Personality*. New York : Science Edition, 1968.
- Samany, S.I. “Load and Stress in School : Their Sources and Possibility of Coping with them.” *Study Psychological*. 36 [April 1994] : 41-54.
- Sander, C.E. Field, T.M. and Diego, M. “Adolescents’ academic expectations and achievement” [online] *Adolescence* v.36 [Winter2001] : 795-802 . Abstract available:<http://FirstSearch.oclc.org>[Accesses 20 April , 2003].
- Seifert, K.L. and Hoffnung , R.J. *Child and Adolescent Development*. Boston:Houghton Mifflin, 1994.

Smith, H.C. *Personality Adjustment*. New York : Mc Graw – Hill, 1961.

Waggoner, C.E. “Relation of parent-adolescent communication and family cohesion in adjudicated adolescent truants” [online] *Texas Woman’s University* 02[2002] : 597.

Abstract available: <http://FirstSearch.oclc.org>[Accesses March 4 , 2003].

Watson, R.I. and Clay L.H. *Psychology of the child and the adolescent*. New York : Macmillan Publishing, 1979.

Webster. *Webster’s World – Dictionary*. U.S.A. : William Collins & World Publishing, 1976.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผศ.ดร.สุนนชาติ เจริญกรบุรี
ภาควิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. ผศ.ดร.ชนศักดิ์ อัสวจุฬามณี
ภาควิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสุรินทร์
3. ผศ.สุดา พชรพรรณพงษ์
ภาควิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสุรินทร์

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นและการปฏิบัติจริงในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา
ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ในเรื่องบทบาทการเลี้ยงดูของบิดาคำตอบที่ได้จากนักเรียนจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษา ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสัมพันธในครอบครัว คำตอบของนักเรียนถือเป็นความลับจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อตัวนักเรียน ฉะนั้นใคร่ขอความกรุณาได้ตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริงและตอบให้ครบทุกข้อตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ตอนที่ 2 แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบของนักเรียนและแบบวัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดา

ตอนที่ 3 ความคาดหวังของนักเรียนเกี่ยวกับการเลี้ยงดูของบิดาและการเลี้ยงดูของบิดาตามการรับรู้ของนักเรียน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(นางอัจฉรา ภูระธีระ)

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดเติมคำตอบในช่องว่าง หรือกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความ

ตามความเป็นจริง

1. เพศ ( ) ชาย V₄
( ) หญิง
2. นักเรียนเป็นบุตร V₅
( ) บุตรคนเดียว
( ) บุตรคนโต
( ) บุตรคนกลาง
( ) บุตรคนสุดท้อง
3. เกรดเฉลี่ยสะสมในปีการศึกษา 2545 ของนักเรียน V₆
( ) ต่ำกว่า 2.50
( ) 2.51-2.99
( ) 3.00-4.00
4. นักเรียนได้รับค่าใช้จ่ายส่วนตัวในแต่ละวันเป็นเงินจำนวน V₇
( ) น้อยกว่า 25 บาท
( ) 26-50 บาท
( ) 51-100 บาท
( ) 101 บาทขึ้นไป
5. ลักษณะครอบครัวของนักเรียน V₈
( ) ครอบครัวที่มีบิดามารดาและบุตรอยู่ร่วมกันเท่านั้น
( ) ครอบครัวที่มีบิดามารดา บุตรและญาติอยู่ร่วมกัน
( ) ครอบครัวที่มีเฉพาะบิดาและบุตรอยู่ร่วมกัน
( ) ครอบครัวที่มีบิดา บุตร และญาติอยู่ร่วมกัน
6. นักเรียนมาโรงเรียนโดย V₉
( ) ผู้ปกครองมาส่ง
( ) มาเองกับรถรับ-ส่ง
( ) มาเองกับรถโดยสาร
( ) ขับรถมาเอง
( ) ญาติมาส่ง
( ) เดินมาเอง

ตอนที่ 2 แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบของนักเรียนและแบบวัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดา

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบให้ครบทุกข้อ โดยเลือกคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อละ 1 คำตอบ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องซึ่งตรงกับข้อความในแต่ละข้อคำถาม โดยมีเกณฑ์การตอบ ดังนี้

- เห็นด้วยมากที่สุด หมายถึง ทำกิจกรรมนั้นเป็นประจำหรือทำกิจกรรมนั้นทุกครั้ง
- เห็นด้วยมาก หมายถึง ทำกิจกรรมนั้นบ่อย ๆ หรือทำกิจกรรมนั้นเกือบทุกครั้ง
- เห็นด้วยปานกลาง หมายถึง ทำกิจกรรมนั้นเป็นบางครั้ง
- เห็นด้วยน้อย หมายถึง ทำกิจกรรมนั้นนาน ๆ ครั้ง
- เห็นด้วยน้อยที่สุด หมายถึง ไม่เคยทำกิจกรรมนั้นเลย

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง					
1. นักเรียนมักล้อตามความคิดเพื่อนโดยปราศจากการไตร่ตรอง					☐ V ₁₀
2. นักเรียนรู้สึกมีปมด้อยในเรื่องฐานะและความเป็นอยู่ของนักเรียน					☐ V ₁₁
3. นักเรียนไม่สบายใจ เมื่อเพื่อนวิจารณ์หรือติเตียน					☐ V ₁₂
4. เมื่อใกล้ถึงวันสอบนักเรียนจะรู้สึกวิตกกังวลมาก					☐ V ₁₃
5. นักเรียนชอบเสนอความคิดของตนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แก่กลุ่มเพื่อน					☐ V ₁₄
6. นักเรียนซักถามครูเมื่อมีข้อสงสัย					☐ V ₁₅
7. นักเรียนไม่สบายใจเมื่อต้องออกไปรายงานหน้าชั้น					☐ V ₁₆
8. นักเรียนชอบตอบคำถามเมื่อครูถามปัญหาเกี่ยวกับการเรียน					☐ V ₁₇
9. เวลาอยู่กับเพื่อน นักเรียนชอบทำตามเพื่อนเสมอ					☐ V ₁₈

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
10. นักเรียนตอบคำถามครูด้วยความมั่นใจ						☐ V ₁₉
11. นักเรียนสวดคาถาครูในขณะที่พูดหรือตอบคำถาม						☐ V ₂₀
12. นักเรียนรู้สึกอึดอัดเมื่ออยู่ท่ามกลางคนแปลกหน้า						☐ V ₂₁
13. นักเรียนตัดสินใจได้ด้วยตนเองโดยไม่ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น						☐ V ₂₂
14. นักเรียนมีความเชื่อในความสามารถของตนเองมาก						☐ V ₂₃
15. นักเรียนยอมรับสถานการณ์ใหม่ๆ โดยปราศจากความกลัว						☐ V ₂₄
16. นักเรียนกล้าเผชิญความจริงโดยไม่หาเหตุผลอื่นมากลบบกลื่อนหรือปิดบัง						☐ V ₂₅
17. นักเรียนมีความพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวตนเอง						☐ V ₂₆
18. นักเรียนเสนอความคิดใหม่ ๆ ในกลุ่มเพื่อน						☐ V ₂₇
19. นักเรียนชอบทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ						☐ V ₂₈
<u>ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ</u>						
20. นักเรียนทำการบ้านส่งครูทุกครั้ง						☐ V ₂₉
21. นักเรียนทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องให้เตือน						☐ V ₃₀
22. นักเรียนเก็บข้าวของเครื่องใช้ในห้องให้เป็นระเบียบเรียบร้อย						☐ V ₃₁
23. นักเรียนส่งงานที่ครูให้ทำตามกำหนดเวลา						☐ V ₃₂
24. นักเรียนไม่เคยหนีเรียน						☐ V ₃₃
25. นักเรียนทำการบ้านเสร็จก่อนเข้านอนทุกวัน						☐ V ₃₄

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
26. ถ้านักเรียนสอบไม่ผ่าน นักเรียนคิดว่าเป็นหน้าที่ของนักเรียนในการไปสอบซ่อม โดยไม่ต้องให้ครูเตือนนักเรียน						☐ V ₃₅
27. นักเรียนจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนทุกวิชาให้พร้อมที่จะใช้งาน						☐ V ₃₆
28. นักเรียนบอกกล่าวเพื่อน เมื่อเห็นเพื่อนกำลังจัดเขียน โต๊ะเรียน ผนังห้องเรียน ห้องน้ำ หรืออาคารเรียน ฯลฯ						☐ V ₃₇
29. นักเรียนปิดไฟฟ้าในห้องเรียนเมื่อไม่มีคนอยู่ในห้องเรียน						☐ V ₃₈
30. นักเรียนไม่ทิ้งขยะตามสถานที่ต่าง ๆ						☐ V ₃₉
31. นักเรียนมักจะทำงานที่ได้ลงมือทำไปแล้วไม่สำเร็จ						☐ V ₄₀
32. นักเรียนเจ้าของเล่นไปกินให้เพื่อนตามวันหรือเวลาที่กำหนดทั้ง ๆ ที่อยากจะเล่นต่ออีก						☐ V ₄₁
ปัจจัยด้านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู						☐ V ₄₂
33. เมื่อนักเรียนทำผิดบิดาจะอธิบายถึงเหตุผลในการลงโทษนักเรียนทุกครั้ง						☐ V ₄₃
34. บิดาเปิดโอกาสให้นักเรียนทำสิ่งต่าง ๆ ที่นักเรียนพอใจ เช่น เล่นกับเพื่อน คุยโทรศัพท์กับเพื่อน						☐ V ₄₄
35. นักเรียนมีสิทธิที่จะเรียกร้องจากบิดาถ้าไม่ได้รับความยุติธรรมในเรื่องต่าง ๆ						☐ V ₄₅
36. นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับบิดาได้ เพราะบิดาเป็นคนมีเหตุผล						☐ V ₄₆
37. เมื่อนักเรียนมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับพี่น้องบิดาจะรับฟังเหตุผลและพิจารณาอย่างยุติธรรม						☐ V ₄₆

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
38. บิดาอนุญาตให้นักเรียนพาเพื่อน ๆ มาที่บ้านได้ทุกคน						☐ V ₄₇
39. เมื่อผลการเรียนของนักเรียนไม่ดี บิดาจะปลอบใจ						☐ V ₄₈
40. นักเรียนกับบิดามีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน						☐ V ₄₉
41. เมื่อนักเรียนทำผิดมักจะถูกบิดาลงโทษ / คุกอย่างรุนแรง						☐ V ₅₀
42. เมื่อนักเรียนกลับจากโรงเรียนไม่ตรงเวลา บิดามักจะพูดติเตียนซ้ำซากไม่รู้จบ						☐ V ₅₁
43. บิดาเป็นผู้วางกฎระเบียบให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด						☐ V ₅₂
44. หากนักเรียนนอนดึกเกินเวลาที่บิดากำหนด บิดาจะตำหนิอย่างรุนแรง						☐ V ₅₃
45. บิดาจะควบคุมนักเรียนในการอ่านหนังสือเตรียมสอบอย่างเข้มงวด โดยบอกว่าต้องทำคะแนนให้ดีมิฉะนั้นจะถูกทำโทษ						☐ V ₅₄
46. บิดาไม่ยอมให้นักเรียนแสดงความโกรธเมื่อบิดาว่ากล่าวหรือลงโทษ						☐ V ₅₅
47. เมื่อบิดาต้องการให้นักเรียนกระทำสิ่งใด นักเรียนต้องเชื่อฟังโดยไม่มีข้อโต้แย้งใด ๆ ทั้งสิ้น						☐ V ₅₆
48. นักเรียนทำอะไรไม่ค่อยเป็น เพราะไม่ค่อยได้รับคำแนะนำจากบิดา						☐ V ₅₇
49. เมื่อนักเรียนขอร้องให้บิดาช่วยเหลือ มักจะไม่ได้รับคำแนะนำจากบิดา						☐ V ₅₈
50. นักเรียนจะกลับบ้านเวลาใดก็ได้ บิดาไม่เคยซักถาม						☐ V ₅₉

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
51. บิดาคอยสอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียนอย่างใกล้ชิด						☐ V ₆₀
52. บิดาไม่เคยสนใจว่านักเรียนจะอ่านหนังสือเตรียมสอบหรือไม่						☐ V ₆₁
53. นักเรียนไม่ต้องขออนุญาตก่อนออกจากบ้านทุกครั้ง						☐ V ₆₂
54. ไม่ว่านักเรียนจะต้องการสิ่งใด บิดาไม่สนใจซื้อหรือหาให้						☐ V ₆₃
55. บิดาไม่ค่อยสนใจนักเรียน ทำให้นักเรียนรู้สึกว่ามีใครรักและไม่มีใครเข้าใจ						☐ V ₆₄

ตอนที่ 3 นักเรียนคาดหวังให้บิดามีบทบาทในการเลี้ยงดูอย่างน้อยเพียงใด และบิดาเคยปฏิบัติตนในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้เพียงใด

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบให้ครบทุกข้อ โดยเลือกคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริง

พิจารณาว่าบิดาของนักเรียนได้ปฏิบัติดังข้อความนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด และทำ

เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เป็นความจริงที่สุดในส่วนของการปฏิบัติจริง

- ปฏิบัติจริงมากที่สุด หมายถึง ทำกิจกรรมนั้นเป็นประจำหรือทำกิจกรรมนั้นทุกครั้ง
- ปฏิบัติจริงมาก หมายถึง ทำกิจกรรมนั้นบ่อย ๆ หรือทำกิจกรรมนั้นเกือบทุกครั้ง
- ปฏิบัติจริงปานกลาง หมายถึง ทำกิจกรรมนั้นเป็นบางครั้ง
- ปฏิบัติจริงน้อย หมายถึง ทำกิจกรรมนั้นนาน ๆ ครั้ง
- ปฏิบัติจริงเลย หมายถึง ไม่เคยทำกิจกรรมนั้นเลย

พิจารณาว่านักเรียนต้องการให้บิดาเลี้ยงดูนักเรียนอย่างไร และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการที่สุดในส่วนของการคาดหวัง

- คาดหวังมากที่สุด หมายถึง คาดหวังให้บิดาทำกิจกรรมนั้นเป็นประจำ หรือทำกิจกรรมนั้นทุกครั้ง
- คาดหวังมาก หมายถึง คาดหวังให้บิดาทำกิจกรรมนั้นบ่อย ๆ หรือทำกิจกรรมนั้นเกือบทุกครั้ง
- คาดหวังปานกลาง หมายถึง คาดหวังให้บิดาทำกิจกรรมนั้นเป็นบางครั้ง
- คาดหวังน้อย หมายถึง คาดหวังให้บิดาทำกิจกรรมนั้นนาน ๆ ครั้ง
- ไม่คาดหวัง หมายถึง ไม่คาดหวังให้บิดาทำกิจกรรมนั้นเลย

ข้อความ	การปฏิบัติจริง					การคาดหวัง						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง		
1. บิดาให้คำแนะนำเกี่ยวกับอาหารที่มีประโยชน์											☐ V ₆₅	☐ V ₁₀₁
2. บิดาให้ความรู้เพื่อส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรง											☐ V ₆₆	☐ V ₁₀₂
3. บิดาส่งเสริมให้ออกกำลังกายและเล่นกีฬาที่ชอบ											☐ V ₆₇	☐ V ₁₀₃
4. เมื่อนักเรียนไม่สบาย บิดาให้การดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด											☐ V ₆₈	☐ V ₁₀₄
5. บิดาเพิ่มพูนความรู้โดยการจัดหาหนังสือ ตำรา เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพให้นักเรียนอ่าน											☐ V ₆₉	☐ V ₁₀₅
6. บิดากำหนดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าอาหารตามความต้องการของนักเรียน											☐ V ₇₀	☐ V ₁₀₆
7. บิดาพานักเรียนไปเลือกซื้อเครื่องมือในการออกกำลังกาย											☐ V ₇₁	☐ V ₁₀₇
8. บิดาเป็นผู้ดูแลบ้านให้น่าอยู่และความปลอดภัยสำหรับนักเรียน											☐ V ₇₂	☐ V ₁₀₈
9. บิดาสละเวลาเพื่อพูดคุยกับนักเรียนอย่างเต็มที่ตามที่นักเรียนต้องการ											☐ V ₇₃	☐ V ₁₀₉
10. ในรอบปีที่ผ่านมาบิดาเคยพานักเรียนไปเที่ยวต่างจังหวัด											☐ V ₇₄	☐ V ₁₁₀

ข้อความ	การปฏิบัติจริง					การคาดหวัง					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง	
11. บิดาแนะนำวิถีหลายเครือข่ายให้นักเรียน เช่น ปลุกต้นไม้ เล่นดนตรี เล่นกีฬา เป็นต้น											☐ V ₇₅ ☐ V ₁₁₁
12. บิดาแสดงความชื่นชมยินดีเมื่อนักเรียนทำความดี											☐ V ₇₆ ☐ V ₁₁₂
13. บิดาเปิดโอกาสให้นักเรียนชี้แจงเหตุผลก่อนจะว่ากล่าวหรือลงโทษ											☐ V ₇₇ ☐ V ₁₁₃
14. บิดาคอยถามข่าวทุกข์สุขที่นักเรียนได้รับจากโรงเรียนเป็นประจำ											☐ V ₇₈ ☐ V ₁₁₄
15. บิดาคอยรับส่งนักเรียนไป-กลับโรงเรียนเป็นประจำ											☐ V ₇₉ ☐ V ₁₁₅₈
16. เมื่อนักเรียนไม่พอใจสิ่งใดและมีอารมณ์โกรธบิดาจะใจเย็นและอธิบายความถูกต้อง											☐ V ₈₀ ☐ V ₁₁₆
17. บิดาว่ากล่าวตักเตือนนักเรียนด้วยเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์											☐ V ₈₁ ☐ V ₁₁₇
18. บิดาสอนให้นักเรียนรู้จักแบ่งเวลาเช่น เวลาเรียน พักผ่อน เล่นกีฬา เป็นต้น											☐ V ₈₂ ☐ V ₁₁₈
19. บิดาเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์เช่น ส่งเรียงความเข้าประกวดวาดภาพประกวด											☐ V ₈₃ ☐ V ₁₁₉

ข้อความ	การปฏิบัติจริง					การคาดหวัง					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง	
20. บิดาให้เงินนักเรียนเป็นรายเดือนและนักเรียนต้องวางแผนการใช้จ่ายเงินด้วยตนเอง											☐ V ₈₄ ☐ V ₁₂₀
21. เมื่อมีปัญหาบิดาให้นักเรียนลองค้นหาคำตอบด้วยตนเอง											☐ V ₈₅ ☐ V ₁₂₁
22. บิดาให้นักเรียนตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าและของใช้ส่วนตัวตามที่ต้องการ											☐ V ₈₆ ☐ V ₁₂₂
23. บิดาเปิดโอกาสให้นักเรียนจัดตกแต่งบ้านเรือนได้ตามสมควร											☐ V ₈₇ ☐ V ₁₂₃
24. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัวบิดายินดีที่จะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเหล่านั้น											☐ V ₈₈ ☐ V ₁₂₄
25. เมื่อนักเรียนขอเงินซื้อของบิดาจะถามเหตุผลก่อนแล้วท่านจะชี้แจงเหตุผลประกอบว่าจะให้หรือไม่ให้ซื้อ											☐ V ₈₉ ☐ V ₁₂₅
26. บิดาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการปฏิบัติตนทางด้านสังคม เช่น การเคารพกฎหมาย กฎระเบียบของสังคม มีส่วนร่วมและช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชน											☐ V ₉₀ ☐ V ₁₂₆

ข้อความ	การปฏิบัติจริง					การคาดหวัง						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง		
27. บิดาส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น เป็นสมาชิกชมรมต่าง ๆ											☐ V ₉₁	☐ V ₁₂₇
28. บิดาสอนให้นักเรียนเข้าใจว่าไม่จำเป็นต้องมีทุกอย่างเหมือนเพื่อน											☐ V ₉₂	☐ V ₁₂₈
29. บิดาอบรมให้นักเรียนรู้จักเกรงใจผู้อื่น เช่น ไม่ส่งเสียงดังในขณะที่ผู้อื่นต้องการความเงียบ											☐ V ₉₃	☐ V ₁₂₉
30. บิดาเข้มงวดมารยาทในสังคมกับนักเรียน เช่น การรับประทานอาหารการพูดคุยกับผู้ใหญ่											☐ V ₉₄	☐ V ₁₃₀
31. บิดาแนะนำให้นักเรียนกล่าวคำขอโทษ เมื่อทำผิดพลาด											☐ V ₉₅	☐ V ₁₃₁
32. บิดาแนะนำให้นักเรียนกล่าวคำขอบคุณ เมื่อผู้อื่นช่วยเหลือ											☐ V ₉₆	☐ V ₁₃₂
33. เมื่อเพื่อนบ้านมีเรื่องเดือดร้อน บิดาจะให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ											☐ V ₉₇	☐ V ₁₃₃
34. บิดาอบรมให้นักเรียนมีคุณธรรม ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์											☐ V ₉₈	☐ V ₁₃₄

ข้อความ	การปฏิบัติจริง					การคาดหวัง					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง	
35. บิดาส่งเสริมให้นักเรียนติดตามข่าวการเมือง เศรษฐกิจและสังคม											☐ V ₉₉ ☐ V ₁₃₅
36. บิดาพูดคุยกับเพื่อนบ้านด้วยความสนิทสนม											☐ V ₁₀₀ ☐ V ₁₃₆

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. นักเรียนยกตัวอย่างปัญหาที่นักเรียนเคยมีกับบิดา
  1. ....
  2. ....
  3. ....
2. จากปัญหาข้างต้นนักเรียนมีวิธีการแก้ไขอย่างไร
  1. ....
  2. ....
  3. ....
3. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ
ผู้วิจัย

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม
และหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ทม 1312/454

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๗ มิถุนายน 2546

เรื่อง ขอลเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมนชาติ เจริญศรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางอัจฉรา ภูระธีระ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นและการปฏิบัติจริงในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะจัดเก็บข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชาแนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาครอบครัว ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมเดช สิทธิพงศ์พิทยา)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ทม 1312/๐454

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

11 มิถุนายน 2546

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนศักดิ์ อัครจูปามณี

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางอัจฉรา ภูระธีระ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นและการปฏิบัติจริงในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะจัดเก็บข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชาแนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาครอบครัว ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณ ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมเดช สิทธิพงศ์พิทยา)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ทม 1312/๒ ๕๕

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

11 มิถุนายน 2546

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดา พชรพรรณพงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางอัจฉรา ภูระธีระ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นและการปฏิบัติจริงในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะจัดเก็บข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชาแนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาครอบครัว ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมเดช สิทธิพงศ์พิทยา)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ทม 1312/0456

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

71 มิถุนายน 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสุรวิทยาคาร

เนื่องด้วย นางอัจฉรา ภูระธีระ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นและการปฏิบัติจริงในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยเก็บแบบสอบถามจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้องเรียน ทั้งนี้จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียนระดับชั้นดังกล่าว และผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองใช้เครื่องมือตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมเดช สิทธิพงศ์พิทยา)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ทม 1312/๑๕๕๕

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

17 มิถุนายน 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสุรวิทยาคาร

เนื่องด้วย นางอัจฉรา ภูระธีระ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นและการปฏิบัติจริงในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมเดช สิทธิพงศ์พิทยา)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ทม 1312/วส55

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

11 มิถุนายน 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสุรินทร์พิทยาคม

เนื่องด้วย นางอัจฉรา ภูระธีระ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นและการปฏิบัติจริงในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมเดช สิทธิพงษ์พิทยา)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ทม 1312/๑455

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

11 มิถุนายน 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนรามวิทยา

เนื่องด้วย นางอัจฉรา ภูระธีระ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นและการปฏิบัติจริงในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมเดช สิทธิพงศ์พิทยา)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ที่ ทม 1312/๑455

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

11 มิถุนายน 2546

เรื่อง ขอดำเนินการขอความเห็นชอบให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสมุทร

เนื่องด้วย นางอัจฉรา ภูระธีระ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความคาดหวังของบุตรวัยรุ่นตอนต้นและการปฏิบัติจริงในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นของบิดา ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน

จึงเรียนมาเพื่อขอความเห็นชอบจากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมเดช สิทธิพงษ์พิทยา)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. 0-2503-3573

โทรสาร 0-2503-3639

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางอัจฉรา ภูระธีระ
วัน เดือน ปีเกิด	29 เมษายน 2505
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ.2523-2526 วิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาล) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2531-2533 สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต
สถานที่ทำงาน	หอผู้ป่วยพิเศษ โรงพยาบาลสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
ตำแหน่ง	พยาบาลวิชาชีพ 7 พ.ศ.2539 จนถึงปัจจุบัน